

श्री

श्रीमन्महावीरस्वामिहस्तदीक्षितवीरभद्रमुनिपराजकृत

चनुसरण तथा आनुसरपञ्चस्त्राण पयन्नानुं

आपातर.

पुण्यस्थानक्रमं दीक्षुं एते स्वोपज्ञाभ्यानुसारितत्त्वार्थसूत्रसहिते

उपाधी प्रसिद्ध करनार,

श्री जैन तत्त्व विवेचक सन्ना. श्री बख्तलण्णीय ज्ञान मन्दिर, बयलपुर.

संवत् १९५७

परेली आश्वि.

सन् १९०१.

इदं पुस्तकं राजनगरे निर्मलाख्ये मुद्रणालये
मुद्रांकयित्वा प्रसिद्धिनीतं.

(एकट मुजब रजीष्टर करावी छे.)

अर्पण पत्रिका.

स्वर्गवासी मणीलाल ठगनलाल.

आ सच्चा स्थापवामा तेमनो अत्युत्साह अने जैन धर्मनी
उन्नति तथा ज्ञानना अभ्युदयेने सारु जे तीव्रतर्कंग तेच धरा-
वता इता तेने मोटे तेमना स्मरणार्थे आ पुस्तक अर्पण करीएनीए.

ली. श्री जैन तत्त्व विवेचक सच्चा,

तत्त्वान्यासमहर्निशं हि कुरुते चित्त्वा महासंशयान्
या स्याद्वादमतोदयाय यतते धर्मे स्थिता सर्वदा ।
मोहाज्ञानविनाशनाय घटते लब्ध्वा सुधीगौरवम्
सा श्रीतत्त्वविवेचकाख्यसमितिः प्राप्नोतु वृद्धिं परां ॥

ॐ श्री जिनेश्वराय नमः

प्रस्तावना

जैनधर्मनी अवर मान्य आगमोमा अंतर्भूत वडा पयत्रामांना जे चउदश-
रश अने आउरपसखास नामना वे पयत्रा महावीरस्वामिजगवानना ह-
स्तवीकित वीरभद्र रचेलो ठे तेमनुं ज्ञापांतर करता ते ग्रंथ अने ग्रंथकार विवे
टुक हकीकत आपवी अवश्य ठे.

आ वे पयत्रामां प्रथमतो मंगलविषयप्रयोजनसंबंधरुप अनुबंधचतुष्टय
जाणवुं जोइए चउदशरश जे ग्रंथ कर्ताए पहेलुं कयुं तेमां ठ आवस्यक बताव-
वाए करी वस्तुनिर्वेदरुप मंगल कयुं तेमज जिष्टाचार पण बताव्यो. आ मं-
गलाचरण आउरपसखासमां पण समजी लेवुं. चउदशरशमां अरिहंत सिद्ध
साधु अने केवलिप्रणीतधर्म ए चारुनुं शरण, पूर्वकृतपापनी निंदा अने पू-
र्वकृत शुभ कार्यनी अनुमोदना ए त्रण अधिकार कइया ठे. जवजीरु, मोक्षा-

વિદ્યાર્થી અને જેણે શુદ્ધ ગુરુ સમાપ્ત કરી હોય તે આ ગ્રંથ વાંચવાના તરત્વને જાણ્યું છે, તથા વિદ્યાર્થી-
તે આ ગ્રંથ વાંચવાના તરત્વને જાણ્યું છે, તથા વિદ્યાર્થી-
તે આ ગ્રંથ વાંચવાના તરત્વને જાણ્યું છે, તથા વિદ્યાર્થી-

ગ્રંથકર્તાનું અનંતર પ્રયોજન જગ્ય પ્રાણીકૃતિને જે અજ્ઞાન દશાથી અસાર-
કરણવિનશ્વરવસ્તુનું કારણ માની રહ્યા છે તે પરમાર્થજૂત અરિહંતાદિકનું
કારણ કરી પોતાના આત્માને હુઃખથી વચાવે એ રૂપ નુપકાર કરવો, તેમજ
મરણ વચેતે મરણાર્થી જગ્ય નહીં પામતાં કેવી રીતે અનંતી વચત થતાં મર-
ણથી મુકાય તે રૂપ નુપકાર છે. અને શ્રોતાને અનંતર પ્રયોજન કારણ કરવા
યોગ્ય, નિંદવા યોગ્ય અને અનુમોદવા યોગ્ય પદાર્થનું જ્ઞાન થયું છે. બંનેનું
પરંપરાપ્રયોજન તો મોક્ષજ છે. આ બંને ગ્રંથોને અને તેમાં કહેલા વિષયને
પ્રતિપાદ્યપ્રતિપાદક જાવ સંબંધ છે. ગ્રંથ એ વિષયનો પ્રતિપાદક છે અને વિ-
ષય તેનો પ્રતિપાદ્ય છે.

આત્મરપચક્ષાણનો વિષય તેના નામ થકીજ ગ્રંથકારે સૂચવ્યો છે:—મ-
રણની પીડા દે કરી આતુર એવા પ્રાણીને કરાવવાને યોગ્ય જે પ્રત્યાકુચાન,
અને તેના સ્ત્રેષ્ઠથી કેટલી પ્રકારના મરણના પ્રેરો છે અને તેમાં વ્રતમ મરણ
કયા પ્રકારનું છે તે બાલજીવને બોધ આપ તથા તે કરવા ઉત્સુક થાય તેવી
રીતે ગ્રંથકારમહારાજે ઘણી સારી રીતે વર્ણવ્યું છે.

આ જ્ઞાપાતરમાં મૂલ માળવી ગાથા તથા તેના પર દરેક શબ્દ ઉપર
તેનો બરોબર સંસ્કૃત પર્યાય આપેલો છે તથા પ્રત્યેક શબ્દનો અર્થ ગોલવો સુગમ
પડે તે માટે અદ્ધર માત્રનો દુકાળમાં અર્થ તથા ગાથાનો વિસ્તારથી જાવાથે
સમજાવવામા આવેલો છે.

ચીરન્નજ્ઞાચાર્ય મહારાજ મહાવીર સ્વામી જગવાનના હસ્તવીક્ષિત શિ-
ષ્ય હતા. મહાવીર સ્વામી જગવાન સંવત પૂર્વે ૫૪૬ વર્ષે જન્મ્યા અને તેહ આ
કાળગંગુર વેદનો ત્યાગ કરી સંવત પૂર્વે ૪૪૦ વર્ષે સિદ્ધ થયા. માટે તેમના

શિષ્ય વીરજ્ઞાચાર્યે પ્રાયે સંવત પૂર્વે પાત્રમા સેકન્દ્રાની શરુઆતમા (સંવત પૂર્વે ૫૧૦ શ્રી ૪૭૭) સુધીમાં બદ ગયા સંજ્ઞે છે. તેમના લેખેલા ગ્રંથમાં હાલ પ્રેરે ૫૧૦ ગ્રંથો નક્કપરિજ્ઞા અને સંધારાપયત્રા છે તે દરેક માણસને વાંચવા યોગ્ય છે.

५१७ अ. - एवा ग्रंथो भक्तपारिजातः अ-
 ली श - एवा ग्रंथो भक्तपारिजातः अ-
 हतार्थे अहर्निश मनन करवा योग्य ठे.
 हतार्थे अहर्निश मनन करवा योग्य ठे.
 आ पुस्तक उपावतां पहेलां हेन्मवील काढ्यां हतां तेमां फक्त चउसरण
 आ पुस्तक उपावतां पहेलां हेन्मवील काढ्यां हतां तेमां फक्त चउसरण
 तथा आनपञ्चक्राण पयन्नानुं ज्ञाषांतरं बहार पाम्वानी सूचना हती पण सं-
 तथा आनपञ्चक्राण पयन्नानुं ज्ञाषांतरं बहार पाम्वानी सूचना हती पण सं-

[illegible]

गुणस्थानक्रमात् गुणो प्राप्त करी अतः
ते अनुक्रमे चढता गुणान् (JAINA PHA
स्वार्थग्रंथमां जैन तत्त्वज्ञान

स्वा-

|| R ||

જાય છે. તેમાં દૂક સૂત્રમાં મદાન્ તથા ગૂઠ અર્થોનો સમાવેશ કરેલો છે.

રત્નશેખરસૂરિ તે વૃદ્ધગૃહીય વજ્રસેનસૂરિના શિષ્ય હેમતિલક સૂરિના શિષ્ય થાય. તેમનો કરેલો બીજો ગ્રંથ શ્રીપાલચરિત્ર માગધીમાં છે, જે ઉપરથી ઉપાધ્યાયજી યશોવિજયજી તથા વિનયવિજયજીએ શ્રીપાલનો રાસ રચેલો છે (શ્રીપાલ ચરિત્રપ્રાપ્તે સવત ૧૪૭૮મા રચેલું છે) તે ઉપરથી અનુમાન થાય છે કે ગુણસ્થાનક્રમરોહ પણ સંવતના ચૌદમા સૈકાની શરૂઆતમાં (આશરે ૧૪૨૭)ના અરશામારચાયેલો હોવો જોઈએ એજ રત્નશેખરનામના બીજા આચાર્ય ચૌદમા સૈકાની મધ્યમા ઘટેલા છે ને તેમણે અર્ચ દીપિકા, આશ્વવિધિવૃત્તિ, આચારપ્રદીપઆદિ ગ્રંથો રચેલા છે. તેમને કેટલાક ખૂલથી ગુણસ્થાનક્રમરોહના કર્તો માને પણ તેમના ગુરુ મુનિસુંવર સૂરી છે તેમજ તપાગૃહીય છે અને પ્રાગ્રંથના કર્તો રત્નશેખરસૂરીના ગુરુતો હેમ તિલકસૂરી છે ને વૃદ્ધગૃહીય છે.

તત્ત્વાર્થસૂત્રના કર્તો ઝમાસ્વાતિમહારાજ, મહાગિરિના શિષ્ય બલિસ્સદા-

चार्यना शिष्य ठे. तेमना शिष्यनुं नाम श्यामाचार्ये ठे. अने श्यामाचार्येनो स्वर्गवास श्रीमद्भावीस्वामीना निर्वाण पढी ३७६ अथवा ३७६ वर्ष पढी अयो, अर्थात् संवत् पूर्व ७४ अथवा ७४ वर्षे थयो माटे तेमनागुरु उमास्वाति-महाराज आशरे संवत् पूर्व बीजा सैकानी आखरमां (संवत् पूर्व १२५-१०१) सुधीमां थइ गया एम संज्ञेवे ठे.

तेमणे वधा मली पांचशो ग्रंथ लखेला ठे. प्रशमरतितत्त्वार्थसूत्र आदि जेमां मुख्य ठे.

आ ग्रंथ कर्त्तानुनी अमुक सालनो आशरो ग्रंथोमां जोइ टांक्यो ठे. तेम ठतां पण जो कंइ फेरफार होय तो वांचनार सुद्ध ग्रहस्थे अमोने पण लखी जणाववा कृपा करवी.

प्रमादप्री के मतिदोषथी जे कंइ विपरीत के उत्सूत्र लखानुं होय ते सुद्धजनोए रुमा करी सुधारी वांचवुं.

આ ગ્રંથ ટપાવી બહાર પાનુવામાં કેટલાક કારણોને લીધે ઢીલ અને પ્ર-
શુદ્ધિ થઈ તે માટે સુદ્ધ પુરુષોએ તે વાત કમા કરવી એજ.

સંવત ૧૯૬૭ ના ચાદરવા

સુદ ૩ ને રહેલ

હી. જૈન તત્ત્વવિવેચક સન્ના.

અમદાવાદ.

आ भूलो प्रमाणे ग्रंथ सुधारीने पठी वाचवुं.

शुद्धिपत्रक.

चनुसरण.

पाठुं.	लंटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१	६	शुद्धया	शुद्धया
१	७	शरणनाम	शरणयाय्य
२	१५	इह	इहैव
४	२२	सुखाणा	सुखाणं
६	१	रत्नोच्चयः	रत्नोच्चयं
६	१	शिवि	शिविर्जनं
७	१	कुःकृत	कुःकृत
८	५	मोक्षं	मिश्रं
८	१५	कमट्टगाइ	कम्मट्टगाइ
९	१	राज्यधाम्	राज्याभियम्
९	४	केवलधाम्	केवलभियम्
१०	११	जिआणमहिंसा	जिआणमहिंसम्
१०	२०	समवसरण	(सम)अवसरण

पाठुं.	लंटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
११	५	छिहत्वा	छित्त्वा
११	६	छित्ता	छित्ता
१२	२	पहासिअ	पसाहिअ
१२	४	शरणमवृत्तः	शरणमवृत्तः
१२	५	सरणमरिहंत	सरणमरिहंत
१२	१२	दुःखात्त	दुःखार्त्तं
१५	७	नोसंवा	नोसंवा
१५	७	विद्योअ	विदिअ
१८	२	साहु	साहू
१८	१६	बुद्धिअ	बुद्धोअ
२०	१९	मिलिहत्त	त्यक्त
२१	९	साहु	साहू
२१	२२	विबिक्का	विबिक्का
२२	२५	तणु	तणु
२४	२	कम्मो	कम्मो

पातुं	लीटी	मनुष्य	सुख.
२४	१४	कालाबदेपि	'कालाबदेपि
२४	२५	कामप्यमोह	कामप्यमोह
२५	२	सिख	सिख
२७	४	विषेजे	विषेजिबेधेलुजे
२८	१४	दुःख	दुःखं
२८	२२	दुःखत	दुःखत
२९	१४	सुकुडानुपय	सुकुडानुपय
२९	२३	अरिहत्	अरिहत्
३१	६	अपयनी	अपयनी

आनुरपञ्चकाण.

३	१२	सत्त्वा	सिक्का
५	२७	यथायोग	यथायोग
५	१८	जहाजोग	जहाजोग
७	१२	इदियप्येसु	इदियप्येसु
७	२७	शक	सक
८	२	जुह	जुह

पातुं	लीटी	मनुष्य	सुख
८	११	जुह	जुह
८	१४	मिष्टुस	मिष्टुस
९	५	पिरमाह	परिमाह
९	१३	माए	गौरव
९	१४	"	"
११	१७	एक	वे
११	१८	क्रोडगम	क्रोडगमे
१२	५	कडरीक	कडरीक
१२	१२	दुमक	दुमक
१४	७	बराबि	बरकबि
१६	३	सगणहरणां	सगणहरण
१७	९	गारवान	गौरवान
१७	१०	बाहारिबहि	बाहारिबहि
१८	२	महंत	महंत
१९	१	मिपगारं	मिपकार
२०	२	वासिरिषाण	वासिरिषाण
२१	११	बारिने	बारिने
२३	१८	दुःख	दुःख

पाठं.	लीटी.	असुख.	सुख.
२३	२	मूलगुणे	मूलगुण
२३	११	गारवां	गौरवां
२६	१४	रागेण	रागेणं
२६	१४	अकयजुभा	अकयजुभा
२६	१६	किंचिदपि(पछी)	आचरितं
२६	१६	अणितः(पछी)	योगः
२७	१८	मदिका	मदिकाः
२८	७	हवर	हयद
२८	१५	का	कः
२८	१७	सत्तार	संसारं
२९	१९	दुर्लभा	दुर्लभो
३०	४	मुलभा	मुलभो
३१	२३	अणायार	अणयार
३२	१	मरणानि	मरणानि
३५	५	सचिस्तो	सचिस्तो
३५	१४	परिकर्मः	परिकर्म
३५	१७	मनित	त्यक्त
३६	६	पुण्य	पुण्य

पाठं.	लीटी.	असुख.	सुख.
३८	८	धनितं	बाहुल्येन
३९	९	आराहणे	आराहणो
४०	३	वचनं	वचन
४०	४	वयणं	वयण
४१	७	मरियव्यं	मरियव्ये
४१	७	शीलस्तेने	शीलस्तेने
४२	४	विरोधितः	विरोधित
४२	४	प्रस्फोटयित्वा	प्रस्फोटय

गुणस्थानक्रमारोह.

श्लोक.	यदिनं	यद्यिते
२१	तज्जुदत्यं	तज्जुदत्यं
२४	योऽमो	योऽमो
३०	म्युद्वि	म्युद्विः
३६	प्रेरतं	प्रेरकं
१२५	धर्मोस्ति कास्या	धर्मोस्ति कायस्या
१२३	मुषागत	मुषागत
१२९		

७	२५	व्यतिक्रमः
७	२७	कंदर्पकौ
७	२९	अपत्य
७	२९	स्नानानि
७	३०	पक्षादाराः
८	३१	चत्वारिंशद्
८	३२	संघात
८	३२	चेति
९	७	स्वतस्य

व्यतिक्रम
कंदर्पकौ
अपत्य
स्नानानि
पक्षादाराः
चत्वारिंशद्
संघात
न
स्वाभ्यातस्य

९	१७	भाज्यायुगपदे	भाज्यायुगपद
९	२३	साधुमनोहानाम्	साधुसमनोहाना- नाम्
९	४२	पृथक्पठितक- त्त	पृथक्पठितक- त्त
९	४२	निवृत्तानि	निवृत्तानि
९	४५	(सूत्र)	(सूत्र)
९	४७	व्यञ्जनयोग	व्यञ्जनयोग

॥ है श्री वीतरागायनमः ॥

॥ नै नमो गुरुभ्यः ॥

॥ वीरभद्रकयं चतुसरणपद्मयं ॥

आ पयव्रानी विधि त्रण आबिल करीने नणवानी ठे.

॥ मंगलाचरणम् ॥

प्रणम्य श्रीसुव्रततीर्थराजं, गुरुंश्च योगत्रितयस्य शुद्धया ॥

चतुःशरणानामप्रकीर्णकेऽहं, बालावबोधादित्रयं करिष्ये ॥१॥

आ ससारमां प्राणींने दुःखघ्नी वचाववाने माटे संसारना पुजल पदा-
र्थो समर्थ दोता नथी, परंतु अरिद्वितादिक चारनुं शरणज समर्थ दोय ठे माटे

प्रव्य प्राणीनु गुणना सांजलवा सहित अरिहंतादिक चारनुं स्मरण करी शके
एवा हेतुश्री श्री महावीर स्वामि जगवानना खुद शिष्य वीरप्रद मुनि चउस-
रण पयन्नो करता हवा.

तेमां आ पयन्नो मंगलरूप ठे तोपण तेमां मंगलपणुं शिष्योने बताववा
ग्रंथकार ठ आवश्यकरूप मंगलाचरण करे ठे. तेमां प्रथम तो ठए आवश्य-
कनां नाम मात्र कहे ठे.

सावधयोगनिरतिः उत्तीर्जनं गुणवत्तश्च प्रतिपत्तिः ॥
सावज्जजोगविरुद्धं उक्तिता गुणवत्तु अ पम्बित्ती ॥
सावधव्यापारधी निवर्त्तुं लोगसनुं कहेनुं गुणवत्तगुरुने वंदना ॥
स्वलितस्य निंदना त्रणचिकित्सा गुणधारणा नैव ॥ १ ॥
खलियस्स निंदणा वाण, - तिगिह्व गुणधारणा चैव ॥ २ ॥

वोपनी निदा फोछादिक तीव्रदोषनुं भोसद पमासाणनुं धारुं निश्चे ॥ १ ॥
भावार्थः - रागेद्वेषश्री श्रता पाप सहित मन वचन कायाना व्यापारश्री

निर्वर्त्तवारूप सामायिक नामनुं पदेजुं आवश्यक ?' चोवीस तीर्थंकर महारा-
 जानी स्तुति करवारूप चउवीसख्या नामनुं बीजु आवश्यक २. पंचमहाव्रतने
 पालनार शुद्ध गुरुनी वंदना करवारूप वंदन नामनुं त्रीजुं आवश्यक ३ पच-
 महाव्रत तथा पाच अशुव्रतरूप मूलगुण अने पिंरुविशुध्यादिक तथा दिशा
 विरमणादिक उत्तर गुणोमा लागेला, अतिचारनी निंदा करवारूप पन्निक्कमणा
 नामनुं चोथुं आवश्यक ४ पन्निक्कमणा आवश्यके करीने पण शुद्ध नदीं अएला
 तीव्र बोपरूप ज्ञावण (इव्यथकी व्रण गुमना प्रमुखने अने ज्ञावधी व्रण आ-
 त्माने मलीन करनार तीव्र वूपणने कदीए) शुद्ध करवारूप काजसग नामनु पा-
 चमुं आवश्यक ५ साधुने पंचमहाव्रतरूप मूल गुण अने पिंरुविशुध्यादिक
 उत्तरगुण तथा श्रावकने पाच अशुव्रतरूप मूलगुण अने दिशाविरमणादिक
 उत्तरगुणनुं जे धारण करजुं ते रुप पञ्चस्काण नामनु वहु आवश्यक ६ आ-
 पूर्वे कद्या प्रमाणे जैन शासनने विंये साधु साध्वी श्रावक श्राविकाउने अव-
 द्य करवा योग्य होवाथी ठ आवश्यक निश्चे करी कदेवाय ठे ॥ १ ॥

પ્રત્યેક આવશ્યકનું કંઈક વિશેષે વ્યાખ્યાન કરવા માટે કહે છે. તેમાં પહેલા સામાયિક આવશ્યકથી ચારિત્રની વિશુદ્ધિ થાય તે બતાવે છે. જો આચાર શુદ્ધિને માટે પન્નિકમણું છે તો સામાયકાદિ આવશ્યકોથી કયા કયા આચારની શુદ્ધિ થાય છે ને તેનું સ્વરૂપ શું (અથવા શા થકી થાય) તે કહે છે.

ચારિત્રસ્ય વિશુદ્ધિઃ ક્રિયતે સામાયિકેન કિલ ઇહ ॥
 ચારિત્રસં વિસોદ્ધી, કીરંદ્ર સામાદ્રણ કિલ દ્રહ્યં ॥
 ચારિત્રની વિશુદ્ધિ કરાય છે સામાયિકે કરી નિશ્ચે આશાસનમાં ॥
 સાવધેતર - યોગાનાં વર્જના - સેવનતઃ ॥ ૨ ॥
 સાંવજ્ઞેયર-જોગાણ, વજ્ઞાણ-સેવણતણન ॥ ૨ ॥

સાવધ અને નિર્વચ યોગોના વર્જવા અને સેવવાથી ॥ ૨ ॥

પ્રાચાર્યઃ-વીજા દર્શનોમાં સામાયિક એહું નામ પણ નથી તેથી આ જિનસાસનમાં જે રાગદ્વેષથી થતા મન વચન કાયાના વ્યાપારરૂપ પાપ વ્યા-

पारोने तजवाथ्री अने सम्यक्त्व आवद्यकादिक निरवद्य व्यापारोने सेववाथ्री
 अता सामायिके करी वेदाविरति अने सर्वविरतिरूप चारित्रनी विशुद्धि निश्चे
 करीने धाय ठे ॥ २ ॥

हवे चतुर्विंशत्या नामना बीजा आवद्यकथ्री शानी शुद्धि धाय ठे तेनु
 स्वरूप कहे ठे.

दर्शनाचार - विद्युद्धिः चतुर्विंशत्यात्मस्तवेन क्रियते च ॥

दंसणयार-विसोही, चतुर्वीसायनृण किञ्चद् य ॥

दर्शनाचारनी विद्युद्धि चोबीस तीर्थकरोनी स्तुति(लोगस्त) बढे करीए ॥

अत्यद्भुत - गुणकीर्त्तन - रूपेण जिनवर्येदाणां ॥ ३ ॥

अद्यप्युत्र-गुण कित्तण,-रूपेणं जिणवरिदाणं ॥ ३ ॥

अति अद्भुत गुणना करेवा रूपे जिनेश्वरभगवानना ॥ ३ ॥

भावार्थः-जिनेश्वर भगवानना, लोकमां उद्योत करवा आदिक अति
 आश्चर्येकारि गुणोनी स्तवना करवारूप, वर्त्तमान चोवीशीना चोविसे तीर्थकर

महाराजनी स्तुति करीने आठे प्रकारना दर्शनाचारनी शुद्धि आय ठे. ॥ ३ ॥
हवे वंदन नामना त्रीजा आवश्यकथी कया गुणोनी शुद्धि आय ते बतवे ठे.

ज्ञानादिकास्तुगुणा तत्संपन्न - प्रतिपत्तिकरणाव ॥

नाणाद्भ्यस्तुगुणा, तत्संपन्न-पन्वित्तिकरणानु ॥

ज्ञानादिक तो (जे) गुणो तेओए सहितने वंदना करवार्थी ॥
वंदनकेन विधिना क्रियते शुद्धिस्तु तेषां तु ॥ ४ ॥

वंदणएणं विहिणा, कीरद् सोहीनु तेसिं तु ॥ ४ ॥

वंदना नामना आवश्यकते विभिसहित एना कराय शुद्धिवळी तेओनी ॥ ४ ॥
भावार्थः-ज्ञानादिक गुणोए करी सहित गुरु महाराजने विधिपूर्वक वं-
दना करवारुप त्रीजा वंदन नामना आवश्यकते करी ज्ञानादिक जे आत्माना
स्वाभ्याविक गुणो तेनुनी शुद्धि आय ठे. ॥ ४ ॥

पूर्वे कहेला ज्ञानादिक गुणोमां लागेला अतिचारादिकनी शुद्धि बे गाथा-
ए करीने प्रतिक्रमण नामना चोथा आवश्यकथी तथा कानुसंग नामना पांच-

मा आचक्ष्यकथं। थाय ते वतावे ठे.

सखलितस्य च तेषां पुनः विधिना यत् निदनादि प्रतिक्रमण ॥

खलिअप्रस य तेसिं पुणो, विहिणा जं निदणाइ पन्निक्कमणा ॥

अतिचारादिनी ज्ञानादिआचारोनी बली विधिबदे जे निदादि ते . पढिकमणु ॥

तेन प्रतिक्रमणेन तेषामपि च क्रियते शुद्धिः ॥ ५ ॥

तेण पन्निक्कमणेणं, तेसिं पि य कीरण सोही ॥ ५ ॥

ते पढिकमणाए करी ज्ञानादिआचारोनी बली कराय छे शुद्धि ॥ ५ ॥

ज्ञावार्थ.-ज्ञानादिकनी आज्ञातनाए करी तथा विनय नही साचववाए करी तथा श्रवण नही करवाए करी तथा विपरीतप्ररुणादिके करी जे ज्ञानादिक गुणोमां (आदि शब्दधी दर्शन चारित्र्यादिमा) अतिक्रम व्यतिक्रम अतिचार अनाचाररूप दूषण लागुं होय तेनी पोताना आत्माथी खास निदा करवी (अरे ! में खोटुं करुं ए प्रकारनो मनमा पश्चात्ताप करवो) आदि शब्दधी (गुरुना समक्षमां पश्चात्ताप सहित ते दूषणोना कहेवारूप) गर्हो पण लेयी. ते

નિંદાગર્હારૂપ જે પ્રતિક્રમણ નામનું ચોણું આવશ્યક તેણે કરીને જે જ્ઞાનાદિ-
કગુણો અતિચારાદિકે કરી મલીન થાવ્યા હોય તે શુદ્ધ થાય છે. આ લેલ ડ-
પરથી જે માણસ દૂષણનો સર્વથા ત્યાગ ન કરી શકે તેણે પણ નિંદના ગર્હણા
કરવા માટે આવશ્યક પન્નિકમણું કરવું જોડા એમ સિદ્ધ થાય છે. ॥ ૫ ॥

ચરણાતિગાદિકાનાં

યથાક્રમં ત્રણચિકિત્સારૂપેણ ॥

ચરણાદ્યાદ્યાણં,

જહક્રમં વણતિગિત્તરૂવેણ ॥

ગાદ જે ચારિત્રાદિના અતિચારો તેની

અનુક્રમે ગુમડાના ઓસડ મરગ્યા ॥

પ્રતિક્રમણાડગુહાનાં

શુદ્ધિ સ્તથા કાર્યોત્સર્ગેણ ॥ ૬ ॥

પન્નિકમણાસુધ્રાણા,

સોહી તહ કાઝસ્સગેણ ॥ ૬ ॥

પ્રતિક્રમણ આવશ્યકે શુદ્ધ નહી થયેલાની શુદ્ધિ

તેમજ કાઝમગે કરી ॥ ૬ ॥

બ્રાવાર્થ:—જેમ ગુમડુ થાણું હોય ને સામાન્ય નુપયે ન મટે તો વિશેષ
નુપય કરવાની જરૂર પડે તેમ પ્રતિક્રમણ નામના ચોથા આવશ્યકે કરીને
પણ શુદ્ધ નહીં થાવ્યા એટલા ચારિત્રાદિના અતિચારાદિની શુદ્ધિ અનુક્રમે આ-

वेला पाचमा कान्तसग नामना आवश्यकथी थाय ठे. ॥ ६ ॥

दर्शनाचार ज्ञानाचार तथा चारित्राचाररूप त्रण आचारनी शुद्धि अनु-
क्रमे कह्या पठी, दवे एकज गाथाए करी तपआचारनी शुद्धि पञ्चस्काए नामना
ठठा आवश्यके तथा वीर्याचारनी सर्व आवश्यके शुद्धि थाय ते वतावे ठे.

गुणधारणक्येण मत्याख्यानेन तपोऽतिशयस्य ॥

गुणधारणरूपेण, पञ्चस्काएणा तवद्भाररस्स ॥

गुणना धारण करवा रूप पुनः सर्वेति पणल्लाने करी तपना अतिचारनी ॥
वीर्याचारस्य पुनः सर्वेति क्रियते शुद्धिः ॥ ७ ॥

विरिञ्चापारस्स पुणो, संवेहिवि कीरण सोही ॥ ७ ॥

वीर्याचारनी बली सर्व आवश्यके कराय छे शुद्धि ॥ ७ ॥

भावार्थ.—आश्रयने रोकवाथी तृप्यानो नाश थायठे, तृप्याना नाशश्री अपूर्व
ज्ञात गुण प्रगट थाय ठे, ज्ञात गुणश्री चारित्रनी निर्मलता थायठे, चारित्रनी
निर्मलताथी घातिकर्मनो दूय करी केवलज्ञान पामेठे अने पठी जवोपग्राही चार

अघातिकर्मनो कय करी मोक्ष पामे ठे. एवी रीतना अनुक्रमे रहेलाने धारण करवारूप पञ्चकाण नामना ठठा आवश्यके करी तपमां लागेला अतिचारादिनी शुद्धि आय ठे, अने ठए आवश्यक विधिपूर्वक करवाथी वीर्यचारनी शुद्धि आय ठे. अहिंआं आश्रव बंध करवाथी तृष्णानो ठेद वताव्यो तेथी समजवुं जोइए के पदेलां व्रतादिक लइने आश्रव बंध कर्पां पठी तृष्णानो ठेद अद मन शुद्ध थाय ठे पण तृष्णा ठेद करीने आश्रव रोकवा एम एकंति कहेता नथी आ उपरथी मन शुद्ध करवाने मोटे पदेलां इयथकी पण अवश्य विधिपूर्वक व्रत-अग्निग्रहादि करवा जोइए एम सिद्ध आय ठे. ॥ ७ ॥

हवे जे सूचववाथी सर्व तीर्थकरोनी स्तुति अइ शके एहवुं चउद स्वप्न-
नुं कथन करवारूप मंगल कहे ठे.

गज दृपथ सिंह अभिषेक दाम गशि दिनकरं धनं कुंभं ॥
गय वसह सीह अग्निसेत्र, दाम ससि दिणयरं ऊयं कुंभं ॥
हाथी वलद बिह लक्ष्मीनो अभिषेक माळा चंद्र सूर्य ध्वज कलश ॥

પપ્પસરઃ નાગર વિમાન ધવન રત્નોષયઃ શિલિ ચ ॥ ૮ ॥

પપ્પમસર સાગર વિમાણ, ખવણ રયણુચ્ચય સિદ્ધિ ચ ॥ ૯ ॥

પપ્પસરોચર ક્ષીરમયુદ્ર વિમાન ધવન રત્નનો ઢગલો અગ્નિ ॥ ૮ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ--જ્યારે તીર્થંકર મહારાજ તેમની માતાની કુક્ષીને વિષે उत्प-
ન્ન થાય ત્યારે તે સર્વ તીર્થંકરની માતાનું દાથી, વલ્લવ, સિંહ, લક્ષ્મી વેવીનો
અગ્નિચેક, ફૂલની માલા, ચંદ્ર, સૂર્ય, ધ્વજ, રુપાનો કલશ, પદ્મ સરોચર, કીર
સમુદ્ર, વિમાન અથવા ધ્રુવન (ધ્રુવનપતિનું રહેવાનું સ્થાન), રત્નનો ઢગલો, અને
ધુમાન્નારહિત અગ્નિ, એ રીતે ચન્નવ સ્વપ્ન વેલે છે. જે તીર્થંકર ગ્રધ્વં લોકમાર્થી
આવીને અવતરે તેમની માતાનું વિમાન અને અધો લોકકર્ષી આવીને અવતરે
તેમની માતાનું ધ્રુવન વેલે તેથી સ્વપ્ન ચન્નવજ સમજવાં ॥ ૯ ॥

નર્જીક ગપગારી હોવાથી મહાવીરસ્વામિગ્રગવાનની સ્તવના કરવારૂ-
પ મંગલ કરી ચન્નસરણ નામનો પયગ્નો કહેવાની પ્રતિજ્ઞા કરે છે.

अमरद्र - नरेंद्र-मुनींद्र - वंदितं वंदित्वा महावीरं ॥
 अमरिंद-नरिंद-मुणिंद-वंदित्रं वंदितुं महावीरं ॥
 इंद्र चक्रवर्तिराजा मुनीश्वरो ए वंदेत्वा वंदीते महावीरने ॥
 कुशलानुबंधिवंधुर मध्ययनं कीर्त्तयिष्यामि ॥ ९ ॥
 कुसल्याणुबंधिवंधुर, मध्ययणं कित्तइस्सामि ॥ ए ॥
 मोक्षने करनार सुंदर अध्ययनने कहीश ॥ ९ ॥

भावार्थ:-देवता तथा तेमना चोसठ इंड़; मनुष्य तथा तेमना इंड़, चक्र-
 वार्त्ति आदि; मुनि महाराज तथा तेमना इंड़, श्रुत केवली आदि ए वधाए जेम-
 नी स्तवना करेली ठे तेवा महावीरस्वामि भगवानने वंदना करी समाधि
 मरण शवाना कारणभूत होवाश्री मोक्षने पमारुनार अने एटला माटेज श्रेष्ठ
 एहवुं चउत्तरण नामनु अध्ययन (पयन्नो) हुं कहीश एम महावीर भगवानना
 खुद शिष्य वीरभद्र मुनि महाराज प्रतिज्ञा करे ठे ॥ ए ॥

मंगल कक्षा पढी आ पयन्नामां शुं कहेवानुं ते एक गाथाए बतावे ठे.

चतुःशरणगमन

‘दुःस्मृता नरा’

मुमुक्षुताऽनुमोदना

चैव ॥

चतुसराणामाणा सुकर्म, - गरिहा सुकमाणुमोयणा चैव ॥

पारशरणनुं करण पापकार्योनी निद्रा पर्यकार्यनी अनुमोदना निधे ॥

एष गणः अनारत कर्पण्यः ह्यल्पेणु मिति ॥ १० ॥

एस गणो अप्रावरय, कापवो कुसलहेतु ति ॥ १० ॥

आ प्रण वस्तु निलर करणी मोक्षनुत्तरण छे मोटे ॥ १० ॥

ज्ञायाथै.-अरिहंत सिद्ध साधु अने केवलीनो कहेलो धर्म, ए चार वस्तुनु शरण करवानी रीति बतावया रूप पढ़ेलो अधिकार १. जेने पापकार्यो व्यात्मने अशुद्धरिणितिमा वर्जता अकां करेला दोय तेनी निंदा करवा रूप बीजो अधिकार २. अने आत्माना स्वात्माधिक गुणना अशमा स्थिर अइने जे जे धर्म संबंधि कार्यो करेला दोय ते संबंधि मनमा हर्ष करवारूप बीजो अधिकार ३. ए रीति आ पयनामा अण अधिकार वदेवना ठे ते त्रये अधि-कार मोक्ष पमानवामा कारण जूत ठे मोटे समाधिमरणथी मोक्षने इष्टनार

प्राणीए अवश्य करवा जोइए. ॥ १० ॥

हवे पहेला अधिकारना प्रसंगमां चारशरण कयां कयां अने केवो प्राणी
ते चारनुं शरण पामे ते बतावे ठे.

अर्हतः सिद्धाः साधवः

अरिहंत सिद्ध साधु

अरिहंत सिद्ध साधु

एते चत्वारः चतुर्गति - हरणाः शरणं

एए चतुरो चतुर्गद, - हरणा सरणं

आ चार चार गतिना नाश करनानुं शरण पामे छे भाग्यशाली ॥ ११ ॥

भावार्थः - जेनुं वर्णन आगल करवामां आवशे एहवा अरिहंत सिद्ध

साधु अने केवलिए कहेलो आभ्रव परभ्रवमां सुख करनार धर्म ए चारे व-

स्तुन चार गतिनो मूलथी नाश करनार ठे तेने शरणपणाए जे भाग्यशाली

प्राणीछ होय ते पामे ठे. ॥ ११ ॥

केवलिकथितः

मुखावहः धर्मः ॥

केवलिकहिनु सुहावहो धम्मो ॥

केवलिए कहेलो सुख करनार धर्म ॥

लभते धन्यः ॥ १२ ॥

लहइ धनो ॥ १२ ॥

पामे छे भाग्यशाली ॥ १२ ॥

भावार्थः - जेनुं वर्णन आगल करवामां आवशे एहवा अरिहंत सिद्ध

साधु अने केवलिए कहेलो आभ्रव परभ्रवमां सुख करनार धर्म ए चारे व-

स्तुन चार गतिनो मूलथी नाश करनार ठे तेने शरणपणाए जे भाग्यशाली

प्राणीछ होय ते पामे ठे. ॥ १२ ॥

१. हवे अरिहंतनुं शरण केवी आकृतिवालो भइने करे ते कहे ठे.

अथ स जिनभक्तिभरो - चउद्योमाचकुचुककालः ॥

अहं सो जिणजतिभरु, - ठरंतरोमंचकंचुअकरालो ॥

हवे ते तीर्थकरनी भक्तिना समूदे उच्छलतो रुवाढारूप वक्तरे करी भयकर ॥
प्रदर्शभगयोन्मीथं शीर्षं कृताजलिर्भणति ॥ १२ ॥

पहरिसपणउम्मीसं, सीसंमि कयंजलीजणइ ॥ १३ ॥

अति धर्यं अने स्नेहसहित मस्तकमां अमली करी कहे ॥ १२ ॥

जावार्थ - हवे ते चार शरणने अणीकार करनार प्राणी जिनेश्वर भग-
वंतनी भक्तिना समूदे करी उन्ना अता रुवाढा रूप वक्तरे करीने रागाविक
शत्रुघ्ने जयंकरलागे एहवो उतो अतिशय धर्यं सहित अरिहंत जगयानने बिने
स्नेहयी युक्त, मस्तकने बिने चे दाथ जोनी आगल कहेवाय ठे तेवी प्रकारे
अरिहंतनु शरण करचा माटे कहे ॥ १३ ॥

वरा गाथाएकरी केवाकेवा गुणवाला अरिहंतनुं शरण करवु ते बतावे ठे

रागद्वेपारीणां
 रागद्वेपारीणां,
 रागद्वेप (रूप) शत्रुना
 विषयकपायारीणां
 विसयकसायारीणां,
 विषय कपाय आदिना हणनार
 ज्ञावार्थः—कामराग, स्नेहराग अने द्वष्टिराग रूप त्रण प्रकारना राग अने
 द्वेयरूप शत्रुनेना नाश करनार तेमज आवकर्म अने आदिशब्दश्री उपसर्गअने
 बावीश परिसहआदि रूप शत्रुनेना नाश करनार, वली जेना पासमां रहेवात्री
 अनंतकाल सुधी संसारमां अनंतु दुःख सहन करवुं पम्युं तेदवा पांच इंद्रि-
 योना त्रेवीश विषय अने शोलकपाय अने नव नोकपाय रूप पनीश कपायते
 रूप जे शत्रुने तेना नाशने करनार एदवा अरिहंत जगवान मने संसारनुं अ-
 मण दुःख मटाम्बाने शरण भूत हो. ॥ १३ ॥

हंतारः कर्माष्टकाथरिहंतारः ॥
 हंता कमठगाइ अरिहंता ॥
 हणनार आवकर्मोदि शत्रुना हणनार ॥
 अहंतः भवंतु मम शरणं ॥ १३ ॥
 अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १३ ॥
 अरिहंत हो मने शरण ॥ १३ ॥

રાજ્યશ્રામવૃદ્ધ્ય

- તપશ્ચરણ

દુઃશરમનુચર્યં ।

રાય સિરિમવકસિતા, તવચરણં દુઃચરં અણુચરિતા ॥

રાજ્ય લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરીને અને તપ ચારિત્ર દુઃકર

સેવીને ॥

કેવલશ્રીર્મદિતઃ

અર્દિતઃ ભવતુ મમ શરણ ॥ ૧૮ ॥

કેવલ સિરિમરહંતા,

અરિહંતા હંતુ મે સરણં ॥૧૯॥

કેવલ જ્ઞાન લક્ષ્મી પામેલા

અરિહંતો હો મને શરણ ॥ ૧૯ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—રાજ્યની લક્ષ્મી ત્યાગ કરીને શ્રેને શોમા પરાક્રમવાલા પ્રાણીએ દુ.લે કરાયેલા તપ અને ચારિત્રને સેવીને તેના વલે જ્ઞાનાવરણીય, વર્ણનાવરણીય, મોહનીય, અને અંતરાયરૂપ ચાર ઘાતી કર્મનો મૂલથી ક્ય કરી કેવલજ્ઞાનરૂપ આત્માના સ્વાખ્યાયિક ગુણની લક્ષ્મીને પામવોને યોગ્ય (પામેલા) એવા અરિહંત જગવાન આ સંસારરૂપ વંવીલાનામાંથી મને કાઢવાને માટે શરણ ખૂત પ્રાણ ॥ ૧૯ ॥

સ્તુતિવંદનમર્હતઃ

શુદ્ધવંદણમરહંતા,

સ્તુતિ અને વંદન કરવાને યોગ્ય
શાશ્વતસુખમર્હતઃ

સાસયસુહમરહંતા,

શાશ્વતું સુખ પામવાને યોગ્ય

પ્રાવાર્થઃ—વચનથી કરાતી સ્તુતિ અને

અને દેવતાને, દેવતાડના ઇંદ્ર, મનુષ્યને, મનુષ્યના ઇંદ્ર (ચક્રવર્તીઆદિ), તેમણે
કરેલી જે પૂજા તેને યોગ્ય અને કોઈ દિવસ પણ જેનો નાશ ન થાય એહતું જે
શાશ્વતું મોક્ષનું સુખ તે પામવાને યોગ્ય એહવા અરિહંત પ્રગવાન પુજલ પરિ-
ણતિરૂપ લાવાનલના હુઃખને શમાવવાને શરણખૂત થાતું ॥ ૧૫ ॥

પરમનોગતં

જાનંતઃ

યોર્ગદ્રિ - મહેદ્ર - ધ્યાનમર્હતઃ ॥

પરમણગયં મુણંતા, જોઈંદ્ર—મહિંદ—ઝાણમરહંતા ॥

નીજાના શિચ્છતને જાણનાર યોગીશ્વર ઇંદ્રને ધ્યાન કરવા યોગ્ય ॥

અમરેંદ્ર - નરેંદ્ર - પૂજાર્હતઃ ॥

અમરિંદ્ર—નરિંદ્ર—પૂઅમરહંતા ॥

ઇંદ્ર ચક્રવર્તી આદિની પૂજાને યોગ્ય ॥

અર્હતઃ મંવંતુ મમ શરણં ॥ ૧૬ ॥

સારિહંતા હુંતુ મમ સરણં ॥ ૧૫ ॥

શાશ્વતું સુખ પામવાને યોગ્ય અરિહંત હો મને શરણ ॥ ૧૬ ॥

પ્રાવાર્થઃ—વચનથી કરાતી સ્તુતિ અને શરીરથી કરાતા વંદનને યોગ્ય

અને દેવતાને, દેવતાડના ઇંદ્ર, મનુષ્યને, મનુષ્યના ઇંદ્ર (ચક્રવર્તીઆદિ), તેમણે

કરેલી જે પૂજા તેને યોગ્ય અને કોઈ દિવસ પણ જેનો નાશ ન થાય એહતું જે

શાશ્વતું મોક્ષનું સુખ તે પામવાને યોગ્ય એહવા અરિહંત પ્રગવાન પુજલ પરિ-
ણતિરૂપ લાવાનલના હુઃખને શમાવવાને શરણખૂત થાતું ॥ ૧૫ ॥

પરમનોગતં જાનંતઃ યોર્ગદ્રિ - મહેદ્ર - ધ્યાનમર્હતઃ ॥

પરમણગયં મુણંતા, જોઈંદ્ર—મહિંદ—ઝાણમરહંતા ॥

નીજાના શિચ્છતને જાણનાર યોગીશ્વર ઇંદ્રને ધ્યાન કરવા યોગ્ય ॥

સરણ.

॥ ૧૬ ॥

ચન્ડ
॥ ૧૬ ॥

धर्मकथामर्हितः अर्हितः भवतु मम शरणं ॥ १६ ॥
 धम्मकहं अरहंता, अरिहंता हुतु मे सरणं ॥ १६ ॥
 धर्मकथा कहेवाने योग्य अरिहत हो मने शरण ॥ १६ ॥

न्नावार्थः—प्राणीना मनमां रदेही वातने जाणनार उपलक्षणधी सर्व
 लोका लोकमा रदेहा समस्त इव्य गुण पर्यायने जाणनार तेमज गौतम
 स्वामीजी प्रमुख योगीश्वरो अने शक्रेन्द्रविक महाइंशे, तेउने ध्यान क-
 रवा योग्य अने (उत्तमर्ग मार्गे केवलज्ञान अया पढी कहेवा योग्य) समग्र
 ज्ञान्यप्राणीनुना हेउने नाश करनारी एइवी धर्मकथा कहेवाने योग्य एइवा
 अरिदंत संसारमा अती पीनानुधी रक्षण करवाने मने शरण भूत थान् ॥ १६ ॥

सर्वजीवानामर्हिसाम् अर्हितः सत्यवचनमर्हितः ॥
 सबजिआणमहिंसा, अरहता सच्चवयणमरहता ॥
 सर्व जीवनी दया पालवी तेने योग्य मत्य वचनने योग्य ॥

ब्रह्मव्रतमर्हंतः

अर्हंतः भवंतु मम शरणं ॥ १७ ॥

वंजवयमरहंता,

अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १७ ॥

ब्रह्मचर्यं पालवाने योग्य

अरिहंत हो मने शरण ॥ १७ ॥

ज्ञावार्थः--संसारना सर्व प्राणीनुनी दया पालवाने योग्य सत्यवचनबो-
लवाने योग्य अने अढार प्रकारना मेथुनेने त्यागकरचारूप ब्रह्मचर्यव्रतने
धारणकरवाने योग्य एहवा अरिहंत जगवान अहिंसादिक आत्माना स्वाम्ना-
विक गुणोनी वृद्धि करवाने माटे मने शरण भूत आले ॥ १७ ॥

समयसरणमवस्थत्य

चतुस्त्रिंशतः अतिशयान् निषेव्य ॥

इसरणमवसरिता,

चजुतीसं अप्रइसए निसेविता ॥

समोसरणमां वेसीने

चोत्रीश अतिशय सेवीने ॥

धर्मकथां च कथयंतः

अर्हंतः भवंतु मम शरणं ॥ १८ ॥

धम्मकहं च कहंता,

अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १८ ॥

धर्म कथाने

अरिहंतो हो मने शरण ॥ १८ ॥

ज्ञाचार्य -- दैमानिक आदि चारे प्रकारना देवतां ए रचेतुं समयसरण तेने
 शोभावीने (तेमा वेशीने) अने चोत्रीश अतिशयने, सेवीने (चोत्रीश अ-
 तिशय सहित वतां) धर्म कयाने कदेनार एहवा अरिंहंत जगवान मारा अ-
 नादिकालना अज्ञानने नाश करवा मोटे शरणभूत थात ॥ १८ ॥

एकपा गिरा अनेकान् सदेवान् देहिनां तप स्थिता ॥

एगाद् गिरा णोगे, संदेहे देहिणं समं क्षिता ॥

एक वचने करी अनेक संशयो प्राणीओनां एककाले छेदी ॥

त्रिभुवनमनुशासयंतः अर्हतः भवेतु मम शरण ॥ १९ ॥

तिहुअणमणुसासंता, अरिंहंता हुंतु मे सरणं ॥ २० ॥

षण जगतने शिक्षा आपता अरिंहंत होजो मने शरण ॥ १९ ॥

ज्ञाचार्यः -- एक वचने करीने सुर असुर मनुष्य तिर्यचरूप प्राणीजना सं-
 वेदने एक काले वेदीने (जेम एक राजाए पोतानी त्रण खीजए अनुक्रमे जल,
 गायन, अने शिकार माग्या वता एक "सर" नधी एटला मात्र वचने करी त्रणे

स्त्रीजनुं समाधान कर्तुं तेम) त्रणे जगत्ते सम्यक्त्व, देशविरति, सर्व वि-
रतिनुं स्वरूप वताववारूप शिक्षा (धर्मोपदेश) ने आपता एहवा अरिहंत
भगवान मने शरण हो ॥ १ ए ॥

वचनामृतेन भुवनं निर्वापयंतः गुणेषु स्थापयंतः ॥

व्यथामण मुवणं, निव्वावंता गुणेषु ठावंता ॥

वचनरूप अमृते करी जगत्ते शांतिपमाडता गुणमां स्थापता ॥

जीवलीकमुद्धरंतः

अर्हतः भवंतु मग शरणं ॥ २० ॥

जिअलोअमुद्धरंता, अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ २० ॥

जीवलीकनोउद्धारकरता

अरिहंत हो मने शरण ॥ २० ॥

भावार्थः—भुखें तरत पीमा आदिक दूषणोनो नाश करनार, वचनरूप
अमृते करी जगत्ते शांत (संतोषवाला) करता तेमज जगत्ते चारित्र आदि
गुणोने विषे स्थापन करता; ते भव्य प्राणीजने संसारथकी मार्ग वताववाए
करो तेजुनो उधार करता एहवा अरिहंत मने शरण हो ॥ २० ॥

अस्पृष्टतुण्यतः

नियमः शशपरमसाधितदिगतान् ॥

अस्मत्पुत्रगुणवन्ते, नियमसमसहस्रपहा सिद्धिद्विष्टे ॥

अति अद्भुत गुणवान् पोताना असह्य चन्द्रे शोभाय्या छे दिशाना अत जेने ॥

नियत अनाद्यनतान्

प्रतिपन्नः क्षरणमर्हतः ॥ २१ ॥

नियम मण्डपप्रणते, यन्मिवन्नो सरणमरिहंत ॥ २२ ॥

शाश्वत अनादि अनत अगीकार करु क्षरण अरिहतनु ॥ २१ ॥

ज्ञावार्थ-बीजाने विषे न दोष दोके एहवा चित्तने अतिचमत्कारकारी
आठ प्रातिहार्य तथा चोत्रीश अतिशयादि गुणयुक्त तेमज पोताना यशरूपी
चंद्रमाए करी जेमणे सर्व दिशानुना प्रतने शोभाय्या ठे; शाश्वत, अनादि, अ-
नंत, एहवा अरिहंतोने में क्षरणरूपे अगीकार कर्या. आ गाथामात्रणे काल (मृ-
त, प्रविष्य, वर्तमान) ना अरिहंतनुं ग्रहण करेखुं ठे. ॥ २२ ॥

उज्जिततरायरणेभ्यः

समस्तदुर्लभार्णसम्पन्नक्षरणेभ्यः ॥

उप्रियजरमरणाणं, समतनुस्वतस्तसरणाणं ॥

तज्या छे जग मरण जेमणे

ममग्र दःखथी पीडाएला प्राणीओने क्षरण ॥

त्रिभुवनजनसुखदंभ्यः

तिहुअणजणसुहयाणं, अरिहंताणं नमो ताणं ॥ १२ ॥

त्रण जगतना लोकने सुख आपनार अरिहंतने नमस्कार ते ॥ २२ ॥

भावार्थः—जरा (धरूपण) अने मरणा हेतुभूत कर्मनो नाश करवाए करी जेमणे जरा मरणनो त्याग कर्यो ठे; संसारमां थतां आधिव्याधिरूप सम-
ग्र दुःखोए करी पीडाएला प्राणिजने ते दुःखने नाश करवानां साधनभूत
ज्ञान दर्शन चारित्ररूप मार्ग बताववाए करी शरणभूत थनार पोतानां जन्मा-
दिक कळयाणने विषे जगतने सुख आपनार ते (त्रण जगतमां प्रसिद्ध) अरिहं-
त जगवानने नमस्कार हो. ॥ १२ ॥

हवे बीजुं सिद्धुं शरण जेवी रीति अंगीकार करे ते बताववाने त्रेविशमी
गाथा कहे ठे.

अर्धच्छरणमलशुद्धि

— लब्धसुविशुद्धसिद्धबहुमानः ॥

अरिहंतासरणमलसुद्धि, —लक्षसुविसुद्धसिद्धबहुमाणो ॥
अरिहंतना शरणथी कर्मनी शुद्धि पाम्युं छे अति शुद्ध सिद्धमा बहुमान जेणे ॥

पण्यसिरइयकरकमल, - सेहरो सहसिं नणइ ॥ २३ ॥

नमेला मस्तकमा रच्यो छे इस्तरुप कमलनो शेखर जेणे इपं सहित छतो कहे ॥ २३ ॥

भावार्थ:- अरिदंत जगवाननुं शरण करवामां थएला शुद्ध अध्यवसायधी प्राप्त थएली कर्मरुप मेलनी शुद्धि करी जेशे सिद्धेने विशेष अतिविशुद्ध बहुमान प्राप्त थएलुं छे, जेशे नमेला पोताना मस्तकमां दाथरुप कमलनो शेखर (नोकानी आकृतिरुप अंजलि) कर्णो छे एदवो हलुकर्मी प्राणी आगल कडेवा- दो तेवी प्रकारे दर्प सहित चतो सिद्धुं शरण कडे. ॥ २३ ॥

दवे केवी रीते सिद्धना गुणोनी स्तवना करतो धक्को सिद्धुं शरण करे ते च गाथाए करी वतवे बे.

कर्माष्टसयसिद्धाः

स्वभाविकज्ञानदर्शनसमृद्धाः ॥

कम्मचखयसिद्धा, साहाविअनाणदंसणसमिद्धा ॥

आठ कर्मना लये करी मसिद्ध आवरणरहित ज्ञानदर्शनरुप मण्डीवाला ॥

सर्वार्थलब्धिसिद्धाः
सर्वधनद्विसिद्धा,
सर्व अर्थनी लब्धिओ सिद्ध छे जेमने ते सिद्धो हो मने कारण ॥ २४ ॥
ते सिद्धाः भवतु मम कारणं ॥ २४ ॥
ते सिद्धा हुंतु मे सरणं ॥ २४ ॥

ज्ञावार्थः—आठ कर्मना कये करी त्रण जगतमां प्रसिद्धि पामेला तीर्थ सिद्ध
आदि नेदरूपे, आवरण रहित आत्माना सहज गुणरूप ज्ञान दर्शनचारित्ररूप
समृद्धिवाला, जेनुए आत्मानी सिद्धि करवाने हेतुभूत ज्ञानादिक गुणोए करी
आत्मिक सर्व प्रयोजनोनी प्राप्ति सिद्ध करी ठे, एहवा ते सिद्धिजालामां रहे-
ला सिद्धो त्रवन्नमण करतां धर्ती अस्थिरताथी धर्तां दुःखोथी वचाववनि
माटे शरण भूत हो. ॥ २४ ॥

त्रैलोक्यमस्तकस्थाः परमपदस्थाः अर्चित्यसामर्थ्याः ॥
तिअप्रलोअप्रमन्यन्ता, परमपयन्ता अर्चितसामन्ता ॥
मण्डुवनना मयाले रहेनाए मुक्तिपदमां रहेला अर्चित्य सामर्थ्यवाला ॥

मगलसिद्धपयज्ञा, तद्वदः शरण मुक्तमशास्ताः ॥ २५ ॥

सिद्धा सरणं सुहृदपसन्ना ॥ २५ ॥

मगलभूत सिद्ध पदमां रदेनार सिद्धो शरण मुक्तेकरीमशस्त ॥ २५ ॥

प्रावार्थ.-चौदराजलोकरूप त्रयजगतना सिद्धशिलाकूप मथादे र-
देनार मुक्तिरूप उत्कृष्ट स्थानेने विषे रदेनार, अनंतु देवाधी चितवी न शकाय
एद्वुं जेवुंनुं सामर्थ्ये दे, संसारना सर्व दुःखोए करी रहित मंगलभूत सिद्ध
पवमा रदेनार, जन्म जरा मरण दुख तरस्त आविक पीमाए करी रहित मो-
क्षमा धनार सुखे करी व्याप्त (अनंत सुखवाला) एद्ववा सिद्धे अक्षय पवनी
प्राप्ति करवामा शरण भूत हो. ॥ २५ ॥

मूलेस्त्वानमतिपक्षाः

अमूढक्षाः

सयोगिमत्यक्षाः ॥

मल्लुक्कयपमिवक्षा,

अमूढलक्का सजोगिपच्चक्का ॥

मूळगी वलाढ्या छे वायु जेमणे

अमूढ लक्षवाला केवलभोए दइय ॥

आप्तस्वाभाविकमुखाः सिद्धाः शरणं परममोक्षाः ॥ २६ ॥

साहाविप्रतप्तसुखा, सिद्धा सरणं परममुक्ता ॥ २६ ॥

स्वाभाविक ग्रंथं छे सुख जेमणे सिद्ध शरण उत्कृष्ट मोक्षवाला ॥ २६ ॥

ज्ञावार्थः—मूलधी जेजए कर्मरूप ज्ञाव शत्रुने उन्मूलन करेला ठे. स-
दाकाल उपयोगी होवाधी अमूलकवाला प्रत्यक्ष प्रमाणे करी केवलीनएज
देखवा योग्य, स्वप्नाविक अंनत अव्याबाध सुख जेमणे प्राप्त कर्युं ठे, अपुन-
र्नवे करी उत्कृष्ट कर्मधी वियोगथवारूप मोक्ष जेमणे मेलव्यो ठे. एहवा
सिद्धो अविनश्वरज्ञानादि गुणोनी प्राप्ति करवाने शरण भूत हो. ॥ २६ ॥

प्रतिभेरितप्रत्यनीकाः समग्रध्यानान्निदग्धभववीजाः ॥

पद्मिपिद्विप्रपद्मिणीया, समगगजाणगिदहृन्नववीज्या ॥

तिरस्कारकर्याछे(रागादि)शत्रुओं जेमणे संपूर्ण ध्यानरूप अभिष्टे वाल्युंछे भववीज जेमणे॥
योगीश्वरसरणीयाः सिद्धाः शरणं स्मरणीयाः ॥ २७ ॥

गगणीया, सिद्धा सरणं समरणीया ॥ २७ ॥

करवा योग सिद्ध शरण स्मरण करवा योग्य ॥ २७ ॥

प्रावार्थः—रागादि अग्र्यंतर शत्रुर्जनो जेमणे तिरस्कार कर्यो, (नाश
 कर्यो ते) व्युष्टिन्न क्रियाऽनिर्वृत्ति नामना शुक्ल ध्यानना चोद्यापायारूप संपूर्ण
 ध्यानरूप अग्नि ए करी जेमणे संसाररूपी बीजेने बाली नाख्युं ठे, गणधरा-
 दिक अगर तद्वस्थ तीर्थिकरादिक योगीश्वरो ए नमस्कारध्यानाविकधारा ए
 आश्रय करवा योग्य मोक्षानिलापि न्नव्य प्राणिउं ए स्मरण करवा योग्य, एहवा
 सिद्धे आत्मिक गुणोने स्थिर करवा द्योरे शरण भूत हो. ॥ ५७ ॥

प्रापितपरमानन्दाः गुणनिःस्पदाः विदीर्णभवकदाः ॥

पाविअपरमाणंदा, गुणनीस्संदा विदीन्नभवकंदाः ॥

पमाण्योछे उत्कृष्ट आनंद जेमणे गुणनो सारछे जेयां, नाश कर्योछे भवरूप कद जेमणे ॥

लघुकीकृतारविचद्राः सिद्धाः शरण सप्तितद्दाः ॥ २८ ॥

लघुईकयरविचंदा, सिद्धा सरणं खविअप्रंदंदा ॥ ५८ ॥

लघु कर्यो छे सूर्य चद्र जेमणे सिद्ध शरण नाश कर्यो छे क्लेश जेमणे ॥ २८ ॥

प्रावार्थः—इमेण हर्षित दोवायी जेमणे पोताना आत्माने उत्कृष्ट

आनंद पमार्थो वे, ज्ञानादिक गुणोनुं माखणन्नूत सार जेमनी अंदर रहेलो
वे, मोहनीयआदि कर्मरूप संसारनो कंद जेमणे मूलथी नाश करेलो वे, लोक
अलोक समग्रने प्रकाश करनार केवलज्ञानना प्रकाशे करी जेमणे सूर्य चंड-
माने अल्पप्रभावावाला करी दीधा वे, सर्वथा कपायरहित होवाथी जेमणे युद्ध
आदिरूप क्लेशनो नाश कर्यो वे, एहवा सिद्धभगवान् संसार समुद्रथी तारी
अक्षय पदमां पहांचारुवाने शरण भूत हो. ॥ १५ ॥

उपलब्धपरमप्रमाणः

दुर्लभलंभाः

विमुक्तमंरभाः ॥

उवलब्धपरमवंचना,

उद्धतलंभना

विमुक्तसंरंभना ॥

पाम्युं छे उत्कृष्ट ज्ञान जेमणे दुर्लभ लाभ मेलज्यो छे जेमणे तज्यो छे आक्षेप जेमणे ॥
भुवनग्रहधरणस्तंभाः सिद्धाः शरणं निरारंभाः ॥ २९ ॥

भुवणधरधरणलंभना,

सिद्धा सरणं

निरारंभना ॥ १५ ॥

लोकरूप घरने भारत्वायां स्तंभसमान सिद्ध शरण आंभरोहेत ॥ २९ ॥

ज्ञावार्थः—केवलज्ञानरूप उत्कृष्टज्ञान जेमणे पामेनुं वे, दुःखे करीने

પામવાને શક્ય એહવો મોક્ષપદની પ્રાપ્તિરૂપ લાઙ્ગ જેમણે મેલવ્યો છે, કરવા યોગ્ય અનેક પ્રકારના કાર્યમા જેમણે વિશેષે કરી વ્યગ્રતા તજી વીધી છે, અશુભકર્મના બલે દુર્ગતિમા પડનાર, પોતાના કારણને અંગીકાર કરનાર, એવા વ્રણજગતમા આધારખૂત હોવાથી, આત્મલાના સરલા, સર્વ પ્રયોજન સિદ્ધ થ-
 એલાં હોવાથી કોઈ પણ પ્રકારના આરંભે કરી રહિત, એહવા સિદ્ધમગવાનુ મોક્ષ-
 પદમા પહોંચવાને અવલંબનખૂત થવા દ્વારાં મને શરણ દો. ॥ ૬૯ ॥

દવે સાધુનના કારણને અંગીકાર કરવા ફક્તો અકો જે કરે તે વતવે છે.

સિદ્ધકારણેન નયમ્મર્સેતુ - સાધુગુણજનિતાનુરાગઃ ॥

સિદ્ધસરણેણ નયમંજહેન, - સાધુગુણજિણિઅપ્રાપુરાન ॥

સિદ્ધના કારણે કરી નય ને પારઅગનાહેતુમૃત સાધુના ગુણમાં ઉપડ્યોછે અનુરાગ જેને ॥

મેદિનીમિત્યુમશસ્ત - મસ્તકઃ તન્નેદ પ્રણીત ॥ ૩૦ ॥

મેદ્દણીમિલંતસુપસહ, - મન્નન તત્તિમં જણદ ॥ ૩૦ ॥

પૃથ્વીમાં અટકતુ છે અતિ પ્રધાસ મસ્તક જેનુ ત્યાં આ કહે ॥ ૩૦ ॥

ज्ञावार्थः—सिद्धनुं शरण करवामां थएला कर्मनो क्षय तेना वले नेग-
मादिक नय अने वारअंगरूप ब्रह्म तेना कारणभूत, साधुना विनयादिक गु-
णोमां जेने अनुराग थयो ठे, नक्तिए शोभायमान होवाथी अतिशय सुंदर
मस्तक पृथ्वीतलने विषे जेनुं अमकतुं ठे, एहवो उतो साधुनुं शरण करवाना
अधिकारमां आगल कहेवाता प्रकारे कहे. ॥ ३० ॥

साधुनुं शरण करतो थको जे कहे ते नव गाथाए करी वतावे ठे.

जीवलोकबंधवः

कुर्गातौसंधोः

पारगाः

महाभागाः ॥

जिअप्रलोअबंधुणो कुगइ,—सिंधुणो पारगा महाभागा ॥

जीवलोकना बंधुरूप कुर्गाति समुद्रनो पार पामनार महाभाग्यवाला ॥

ज्ञानादिकेः

शिवसुख — साधकाः

साधवः

शरणं ॥ ३१ ॥

नाणाइएहिं सिवसुख,—साहगा साहुणो सरणं ॥ ३१ ॥

ज्ञानादिके करी मोक्ष सुखना साधनार साधुओ शरण हो ॥ ३१ ॥

ज्ञावार्थः—पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजकाय, वाडकाय, वनस्पतिकाय, त्रस-

काय ए रीतनो ऽजीवनि कारूप लोकनो वध, मन वचन कायाए, नहीं करनार,
 नहीं करावनार, तेमज नहीं अनुमोदनार होवाथी जीवलोकना बंधु, नरकति-
 र्थचादिदुर्गतिरूप समुद्रना (दुर्गति मेलववाना हेतुभूत कर्मने बाधवाना
 कारण जे आश्रय तेनो त्याग करवाथी) पार पामनार, आमर्षौपधि प्रमुख बहु
 प्रकारनी लट्ठि युक्त होवाथी मदाअतिशयवंत, तेमज ज्ञानादिकगुणोए करी
 मोक्ष सुखने साधनार एहवा साधुछ मोक्षसाधनमां सदाय करवा दारे मेने
 शरण भूत हो. ॥ ३१ ॥

कैवलिनः परमावधयः विपुलमतयः श्रुतधराः जिनपते ॥
 केवलिनो परमोही, विजलमर्द सुअहरा जिणमयमि ॥
 कैवलिनो परमावधिवाला विपुलमति मनःपर्यवज्ञानवाला श्रुतधर जिनमतमां ॥
 आचार्योपाध्यायाः ते सर्वे साधवः शरण ॥ ३२ ॥
 आचार्यरियन्तवध्याया, ते सबे साधुणो सरणं ॥ ३३ ॥
 आचार्य उपाध्याय ते सर्वे साधु शरण हो ॥ ३२ ॥

ज्ञावार्थः—मत्यादिकज्ञाननी सहायरहित, घातिकर्मना क्षयशी उपलब्धुं, सर्वं इव्यगुणपर्याय विषय केवलज्ञान, जेमेने ठे एहवा केवली, जे ज्ञान पा-
म्या पढी अंतर्मुहूर्ते करी केवलज्ञान निश्चे प्राप्त थाय ठे एहवुं जे परमाव-
धिज्ञान ते ज्ञानवाला, विपुलमति नामनो मनःपर्यवज्ञाननो जे जेद तेवाला,
(विपुलमति ग्रहण करवाए करी ऋजुमति मनःपर्यवज्ञानवाला पण लेवा)
दशवैकालिकआदि कालिकश्रुत, उत्तराध्ययनादिक उत्कालिकश्रुत, आचारांगा-
दि बारअंगरूप अंगप्रविष्टश्रुत अने जववाइ प्रमुख उपांगरूप अनंगप्रविष्टश्रु-
तने धारण करनार श्रुतधरो, तेमज जिनमतने विषे रहेला ज्ञानाचार आदि
पांच आचारने वतावनार अने पोते ते पांच आचारना पालनार एहवा आचा-
र्य अने मूल वार अंगआदि सूत्रने ज्ञानावनार उपाध्याय महाराजाज, आ सर्व
साधुने आचार प्रमुख गुणोने शिखववा दारे सहायभूत हो. ॥ ३२ ॥

चतुर्दशदशनपूर्वणः

द्वादशैकादशांगिनः

ये च ॥

चउदसदसनवपुष्पी,

उवालसिकारसंगिणो जे अ ॥

चउदपूर्वी दशपूर्वनिवपूर्वी

बार अंग धरनार अगीआर अंग धरनार जे वली ॥

जिनकोदपकाः यथालदिकाः
जिनकप्पाऽद्दालंदिअ,

जिनकल्पिक यथालदिक

ज्ञावार्थ-चन्द्रपूर्व ज्ञेया, आर्यमहागिरिआदि वक्षपूर्वधर, नवपूर्-
वधर आर्यरक्षितआदि, वारअंग धरनार अंगीआर अंग ज्ञेया, एहवा जे
साधु तेमज एकला विचरवाए करी अने शरीरनो कोइ पण प्रकारनो संस्कार
नहीं करवाए करी जिनना सरखो जेमनो आचार ते एहवा जिन-
कल्पिक साधु, पाच जलनो जे यथादंद नामनो कल्प तेने अंगीकार करे
ते ते यथादंदिक साधु, नव साधुए एका थइ जे तप विशेषे करी सहित प-
रिहारविशुद्धि सजम पालनार, एहवा साधु मेने शरणभूत हो अर्दीआं च-
न्द्रपूर्वनि पढी वक्षपूर्विक कक्षा ते प्राये चार पूर्वनो साथेज व्युद्धेद होवा-
थी, चन्द्रपूर्वी कक्षा उतां पण वार अंगवाला कक्षा ते चन्द्रपूर्व ए वारमा अ-
मनो एक जाग होवाथी. ॥ ३३ ॥

परिहारविशुद्धिसाधवअ ॥ ३३ ॥

परिहारविशुद्धि साधु वली ॥ ३३ ॥

हवे विशेष लब्धियुक्तसाधुने वतावे ठे.

क्षीराश्रवमध्वाश्रव

संभिन्नश्रोतःकोष्ठबुद्धयः ॥

खीरासवमहुआसव, -

संभिन्नसोअकुष्ठबुद्धिअ ॥

क्षीराश्रव लब्धिवाला मध्वाश्रव लब्धिवाला

संभिन्नश्रोतो लब्धिवाला कोष्ठबुद्धि ॥

चारणवैकुर्वपदानु

- सारिणः

सायवः शरणं ॥ ३४ ॥

चारणवेअ विपयाणु, - सारिणो

साहुणो शरणं ॥ ३४ ॥

चारणो वैक्रिय लब्धिवाला पदानुसारि लब्धिवाला साधु शरण हो ॥ ३४ ॥

ज्ञावार्थः-लाख गायोमां अर्द्धानुक्रमे दुध पाइ लाखमी गायत्री निकलेलुं चक्रवर्त्तिने भोगववा योग्य जे दुध, तेना सरखुं जेउना वचननुं मधुरपणुं ठे एहवा क्षीराश्रव लब्धिवाला साधु, साकरना सरखुं जेउना वचननुं माधुर्य ठे एहवा मध्वाश्रव लब्धिवाला साधु, गमे ते एक इंडियन्त्री बधी इंडियना विपय जे लब्धिना बलश्री ग्रहण घइ शंके एवी, अथवा शरीरना अवयवोए करी चक्रवर्त्तिना लक्षकरना पन्नावमां प्रत्येक प्रत्येक भिन्न शब्दादि जेना बलश्री जाणी

सरण.

॥१८॥

शके एहवी सज्जिन्नश्रोतो नामनी लोब्धवाला साधु, गुप्त कोठारमां नालेखुं
 धान्य जेम बगम्या विना सारी स्थितिमाज रहे तेम जे लब्धिना बदधी प्रदण
 करेला सूत्र अने अर्थो आत्मामा स्थिर रही शके ठे एहवी कोष्ठबुद्धि नामनी
 लब्धिवाला साधु, जंघाचारण लब्धि (जेनाबलथी तीर्थांलोकमा जता एक उ-
 त्पाते करी रुचकवरक्षीप प्रते जइ शकाय अने आवता पेहेला उत्पाते नंदीश्व-
 रक्षीप आवी बीजे उत्पाते ज्याथी गया होय ते स्थले आवी शकाय ठे. उहुं
 लोकमा पेहेला उत्पाते पांनकवन नामना मेरुपर्वत उपर रहेला वन प्रते
 जइ, आवतां एक उत्पाते नंदनवने आवी बीजा उत्पाते ज्यांथी गया होय त्यां
 आवी शकाय ठे) अने विद्याचारणलब्धि (जेना बले तीर्थां जता पेहेला
 उत्पाते मानुषोत्तर जइ बीजे उत्पाते नंदीश्वर क्षीप जइ पर्वी एक उत्पाते
 गया होय त्यां आवी शकाय ठे तथा उर्द्ध्वजतां पेहेला उत्पाते नंदन वने जइ
 बीजा उत्पाते पांनकवने पर्दोची त्याथी आवतां एकज उत्पाते ज्याथी
 गयेला त्यां आवी शके एवी) वाला साधु, वैक्रियलब्धिथी नाना प्रकार-

નાં રૂપો વિકુર્ચીં તેણે કરી આઘા જંબૂદ્વીપને પણ જે ઝરી ઓપે એહવી વૈક્રિ-
યલબ્ધિવાલા સાધુ, ગ્રંથનું પેહેલાનું મધ્યનું અગર અંત્યનું એક પદ સાંઝલી જે
આઘા ગ્રંથને જાણી શકે એહવા પદાનુસારિલબ્ધિવાલા સાધુ મને શરણજૂત હો.૩૪
હવે સર્વ મુનિર્જને સાધારણ, એહવા ગુણવાલા સાધુજનું શરણ કરતોથ-
કો જે કહે તે વતાવે ઢે.

અડિચ્છતવૈરવિરોધા:

નિત્યં અદ્રોહા:

પ્રશાંતમુલ્લસોભા:

અપ્રિઅવધ્વરવિરોહા,

નિચ્છ-મદોહા

પસંતમુહસોહા ॥

તજ્યા છે વૈર વિરોધ જેમણે

નિરંતર

શાંત અતિશાંત મુલ શોભાવાલા ॥

અભિમતગુણસંદોહા:

હતમોહા:

સાધવ: શરણં ॥ ૩૫ ॥

અપ્રિમયગુણસંદોહા,

હયમોહા સાહુણો

સરણં ॥૩૫॥

વહુમાન કર્યો છે ગુણનો સમૂહ જેમણે હણ્યો છે મોહ જેમણે સાધુ શરણ હો ॥ ૩૫ ॥

પ્રાવાર્ય:-મહાવીરસ્વામીજગવાનના પ્રતે ત્રિપૃથવાસુદેવના જવમાં

સિંહના જીવની સાથે થાણા વેરની પેઠે લાંબા કાલથી થાણું વેર અને ચંદ્રપ્ર-

યોતે અને ગુલાયિરાજાની પેઠે તરત બણ્ણો અપ્રીતિરૂપ વિરોધ એવને દુયણ જે-
 ટણ તપ્યા છે. વેરવિરોધરહિત હોવાથી કોઈનું પણ માતું નહીં ચિંતવનાર,
 જેના મુલની કાતિ પ્રસન્ન છે, જેમણે જ્ઞાનાવિક્ક ગુણના સમૂહનું વહુમાન
 કરેલું છે, જેમણે જ્ઞાનરૂપ શલ્લે કરી, મોદ પેમાનનાર અજ્ઞાનને હણ્યું છે એવા
 સાધુનું મને શરણજૂત હો. ॥ ૩૫ ॥

સદિતસ્તેહાપાન:

અકામચોમાન:

નિકામમુલકામા:

સ્વંન્નિઅસિણેહદામા, અકામથામા નિકામમુલકામા ॥

તોટણ છે સ્નેહરૂપ થવન જેમણે અવિકારિ સ્થાન જેમણે નિર્વિકાર મુલના કામી ॥
 મુગુરુપમનોધિરામા: આત્મારામા મુનય: શરણ ॥ ૩૬ ॥

મુપુરિસમણાનિરામા, આયારામા મુણી સરણ ॥ ૩૬ ॥

સત્પુરુષોના યત્ને આત્મકરનાર આત્મામાં સમાયો શરણ રો ॥ ૩૬ ॥
 માવાર્ચ્ય-આર્ચકુમારે જેમ શાશ્વીનાં વંધન તોમ્યા તેમ સ્નેહરૂપ વંધન
 જેમણે તોમ્યું છે, જે સ્થાનની અવર સ્ત્રી પ્રમુલ વિકારના હેતુનું નથી, એવા

નિર્વિકારી સ્થાનમાં રહેનાર, વિષય સેવવારૂપ સંતાપ વિના ધનાહં જે મોક્ષ
સુખ તેના અનિલાષી, દમદંતક્ષિણે જેવી રીતે યુધિષ્ઠિરાદિકના મનને સંતોષ
નપજાઓ તેવી રીતે સત્પુરુષોના મનને આનંદ નપજાવનાર, અન્ય સર્વ સંસાર
સંબંધિ કાર્ય તજેલાં હોવાથી એક આત્માને દ્વિતકારિ ક્રિયાનું માંજ જેમને
રતિ છે એવા આત્માનંદી મુનિનું મને શરણભૂત હો. ॥ ૩૬ ॥

મિહિહતવિપયકપાયાઃ

અગ્નિતથહશ્વદિનીસંગમુલ્લસ્રવાદાઃ ॥

મિહિહત્વિસયકસાયા, ત્વિહત્વિસંગમુલ્લસ્રવાદા ॥

દૂર કર્યાં છે વિષય કપાય જેમણે છે ઘર ને સીના સંગના મુલનો સ્વાદ જેમણે ॥

અકલિતહર્ષવિપાદાઃ

સાધકઃ શરણં ગતપ્રમાદાઃ ॥ ૩૭ ॥

અપકલિત્વિસયવિસાયા, સાહુ સરણં ગયપમાયા ॥ ૩૭ ॥

નથીહર્ષ શોક જેમણે

સાધુ શરણ હો ગયો છે પ્રમાદ જેમણો ॥ ૩૭ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—પાંચ ઇન્દ્રિયા ત્રેવીશ વિષયમાં આસક્તિ નહીં કરવાથી જેમ-
ણે વિષયોને દૂર કર્યાં છે અને ક્રોધાદિક કપાવના નિવરણને રોકવાથી જેમણે

કપાયો દૂર કરેલા છે ઘર અને સ્ત્રી સંબંધથી મોહી પ્રાણીકની દૃષ્ટિએ ઘનાર
 જે પુત્રલ સંબંધિ મુલ તેનો સ્વાદ જેમણે તળ્યો છે. જેમણે ઇષ વસ્તુના સમા-
 ગમ વલ્લે દર્પ કલ્પો નથી તેમ જેમણે અનિષ્ટ વસ્તુના સમાગમ વલ્લે દેષ
 કર્યો નથી, અને અનુપયોગાદિ પ્રમાદે કરી રહિત એવા સાધુ મને શરણખૂત હો.

હિંસાદિદોષશૂન્યા:

કૃતકારુણ્યા:

સ્વયમ્બૂરુવ્રજા:

હિંસાદ્વિદોસસુન્ના,

કયકારુન્ના

સયમ્બૂરુવ્રજા ॥

હિંસાદિ દોષે રહિત

કરી છે કૃપા જેમણે સ્વાભાવિક સમ્યક્તત્ત્વજ્ઞાન છે જેમણે ॥

અજરામરપદ્મજુળા:

સાધવઃ શરણ

મુકુતપુણ્યા: ॥ ૩૮ ॥

અજરામરપદ્મજુળા,

સાહુ સરાણં

સુકયપુત્રા ॥ ૩૯ ॥

જરા મરણ રહિત મોક્ષમાર્ગના અભ્યાસિં સાધુ શરણ હો અતિકર્તુ છે પુણ્ય જેમણે ॥ ૩૮ ॥

પ્રાચાર્યઃ-હિંસાવિ (આદિ કાચ્છથી અસત્ય, ચોરી, મેષુન, પરિગ્રહ) વોપો-

પ કરીને રહિત સર્વ જીવોના હુઃખનો નાશ કરવાની બુદ્ધિરૂપ કપાલુપણું જે-

મણે સર્વ જીવોને વિષે કર્યું છે. સ્વયમેવ સમ્યક્તત્ત્વજ્ઞાન જેમણે તપણ્યું છે, ઘૃહ

અવંસ્થા અને મરણ ય્યાં નથી એહું જે મોક તેનો સિદ્ધાંતરૂપ માર્ગ તેમાં
અગ્ર્યાસવાલા (પ્રવચનના ઉત્તમ પ્રકારે જાણ), આવતા પ્રવમાં જેનાથી
ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થઈ શકે એહું અતિ ઉત્તમ પુણ્ય જેમણે સરાગસંજમનાવલે
નપાર્જન કર્યું તે એહવા સાધુ મને શરણ મૂત હો. ॥ ૩૮ ॥

કામવિડંબનચ્યુતાઃ કલિમલમુક્તાઃ

વિમુક્તચૌરિકાઃ ॥

કામવિમંવણચુક્કા, કલિમલમુક્કા.

વિમુક્કચોરિકા ॥

કામવિડંબનાઈ રહિત

પાપે રહિત

મુક્તી છે ચોરી જેમણે ॥

પાપરજઃમુરતરિક્તાઃ

સાધુગુણરત્નદીપ્તિમંતઃ

॥ ૩૯ ॥

પાવરયસુરયરિક્કા,

સાધુગુણરયણચિન્ચિકા ॥ ૩૯ ॥

પાપરૂપ રજના કારણ મૈથુનથી રહિત, સાધુના ગુણરૂપ રત્નની કાંતિવાલા ॥ ૩૯ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—વિષયવિકારથી થતી અનેક પ્રકારની વિમંવના (વિચિય
ચેષ્ટા) તેણે કરી રહીત, પવિત્ર ચારિત્રરૂપ જલે કરી સમગ્રપાપ ધોણું દો-
વાથી પાપ રહીત થણા, સ્વામિશ્રવન, જીવશ્રવન, તીર્થકરશ્રવન, અને ગુરુશ્ર-

વત્તનો ત્યાગ કરેલો હોવાથી વિશેષે કરી જેમણે ચોરિનો ત્યાગ કર્યો છે, પાપ
રૂપ રજનું આત્માની સાથે જે લાગવું તેમાં હેતુભૂત મૈથુન થકી રહિત સાધુ-
મદારાજના ગુણરૂપ રત્નોએ કરી શોભાયમાન એહવા મુનિમદારાજ મને
શરણ ખૂત દો. ॥ ૩૯ ॥

વત્રીશમી ગાગ્રામા કહેલા આચાર્યાદિક મોહોટા પવમા વર્તતા હોવાથી
સાધુના શરણના અધિકારમાં તેનું પ્રદર્શ કેવી રીતે કરી શકાય એ શંકા
ઢાલવાને મૂલ ગ્રંથકાર પોતેજ આગલી ગાથા કહે છે.

સાધુત્વસુસ્થિતાઃ યત્

આચાર્યાદયઃ તતશ્ચ તે સાધવઃ ॥

સાહુત્તસુષ્ઠિઆ જં,

આયરિયાઈ તનુઅ તે સાહૂ ॥

માધુષણમાં વિશેષે રહેલા જે માટે

આચાર્યઆદિક તે માટે તે સાધુ ॥

સાધુગણિતેન

ચીતાઃ

તસ્માત્ તે સાધવઃ શરણ ॥ ૪૦ ॥

સાહુઅણિણ ગહિઆ,

તમ્હા તે સાહુણો સરણ ॥ ૪૦ ॥

સાધુ વચ્ચારને કરી પ્રદર્શ કર્યો

તે હેતુથી તે સાધુ શરણ દો ॥ ૪૦ ॥

ज्ञावार्थः—जे हेतु माटे आचार्यादि (उपाध्याय, स्थविर, प्रवर्तक, गणि) पांचे पदवांला समजावमां रहेवा अने बीजा मोक्षसाधनमां सहाय करवारूप साधुपणामां अतिशये करीने रहेला ठे ते हेतु माटे तेजने पण साधुनुं कार्य करवाधी साधु कहेवाय. ते हेतु माटे साधुनुं उच्चारण करवाए करी ग्रहण करेला अतीतमां धयेला, वर्तमाने वर्तता अने त्रिविज्यमां अनार एहवा ते त्रिकालवर्ति साधुजनुं मने शरण हो. ॥ ४० ॥

ए प्रकारे त्रीजुं शरण कह्युं, हवे धर्मनुं शरण करवारूप चोशुं शरण कहेवे.

प्रतिपन्नसाधुशरणः

शरणं कर्तुं पुनरीप जिनधम्मं ॥

पम्बिवन्नसाहुसरणो, सरणं कानं पुणोवि जिणधम्मं. ॥

स्वीकार्युं छे साधुनुं शरण जेणे शरण करीने वली पण जिनधर्मेने ॥

महपरोमांचप्रपंच - कंचुकाचिततनुर्भणति ॥ ४१ ॥

पह रिसरोमंचपंच, - कंचुअं चिअताणु जणइ ॥ ४२ ॥

अति हर्षयी थएलो रोमांचनो विस्तार ते रूप यत्करे शोभायमान शरीरवालो कहे ॥ ४१ ॥

ज्ञावाधे.-जैसे पूर्व कहेला प्रकारे साधुनुं शरण अंगीकार करैलुं ते ए-
 हवो साधु साध्वी श्रावक के आविकारूप कोइ पण जीव फरी पण वळी
 जिन धर्मनुं शरण करवाने माटे मनमां अएला प्रकृष्टहर्पना बलधी अएलो
 जे रोमराजिना विकस्वरपणानो समूह तेरूप बहत्तरे करी शोभायमान श-
 रीर ते जेनुं एहयो धयो ठतो आगल कदेवासे ए प्रकारे कहे ॥ ४१ ॥

मवरसुकुतेः प्राप्त

पवरसुकएहि पत्त,

अष्ट सुकृतोए पांमेलो

त केवलमवस

त केवलपन्नत्तं,

ते केवलप मरुपेला

पात्रोप नवर कौश्रिप्र प्राप्त ॥

पत्तेहिवि नवरि केहिवि न पत्तं ॥

भाग्यशालाए पण वली केटलाके नहीं पांमेलो ॥

धर्म शरण गपन्नोह ॥ ४२ ॥

धम्मं सरण पवन्नोहं ॥ ४३ ॥

धर्मे शरण धम्मो हु ॥ ४२ ॥

ज्ञावार्थ.-अति उत्तम पुण्ये करी प्राप्त अएलो, ब्रह्मवत्तचक्रवर्तिआदि
 केटलाक भाग्यशालि पुरुषोए पण नहीं पांमेलो, केवलज्ञाने करी समस्त ज्ञा

वो जेमणे जाणेला ठे, एहवा केवलि जगवाने उपदेशेलो एहवो जे श्रुत अने चारित्ररूप धर्म तेने हुं शरणरूपे अंगीकार करूढं. ॥ ४५ ॥

हवे. धर्मनुंज माहात्म्य कहे ठे.

प्राप्तेन अप्राप्तेन च प्राप्तानि च येन नरसुरसुह्यानि ॥

पत्तेण अपत्तेण य, पत्ताणि य जेण नरसुरसुह्याइं ॥

पामेलो नहीपामेलो नली पाम्यां वली जे धर्म करी मनुष्य देवताना मुरा ॥

मोक्षमुखं पुनः प्राप्तेन नवरं धर्मः स मे शरणं ॥ ४३ ॥

मुखसुहं पुण पत्तेण, नवरि धम्मो स मे सरणं ॥ ४३ ॥

मोक्ष मुख वली पामेलाण करी वली धर्म ते मने शरण हो ॥ ४३ ॥

भावार्थः—मनुष्य अने देवताना सुख जे धर्म प्राप्त थया उतां पण (जेम श्रीकृपज्ञदेवजगवान्ना जीव धनासार्थवाइने सम्यक्त्वना बले तेम) थाय ठे अने नही प्राप्त थया उतां पण (जेम तेज धनासार्थवाइने सम्यक्त्व पाम्या पहेलां तेम) थाय ठे. परंतु मोक्ष सुख तो निम्हे जे श्रुत अने चारित्ररूप

ધર્મે પ્રાપ્ત કરવાએ કરીનેજ થાય છે તે ધર્મ મને શરણજૂત હો. ॥ ૪૩ ॥

નિર્દોલિતકલુપકર્મ્યઃ

કૃતસુમજમ્બા

સલક્રિતાધર્મ્યઃ ॥

નિહલિત્રાકલુસકર્મ્મો, કયસુહજમ્મો સ્વલીકયપ્રહમ્મો ॥

અતિશયે દલ્યાં છે મલિન કર્મ જેને કયોં યુધ જગ્ય જેને દૂર કયોં છે અધર્મ જેને ॥
મસુતપરિણામરમ્યઃ શરણ યમ થવતુ જિનધર્મ્યઃ ॥ ૪૪ ॥

યમુહપરિણામરમ્મો, સરણં મે હોતુ જિણધમ્મો ॥ ૪૪ ॥

આદિ અત્યાં દુદર

શરણ મને હો

જિનધર્મ ॥ ૪૪ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—ધર્મ કરનાર લોકના પાપકર્મ જેણે ધોઈ નાખ્યા છે, અને તે-
થીજ તે લોકોનો જન્મ જેણે શુભ કરેલો છે, અધર્મને શત્રુની પેઠે જેણે સમ્ય-
ક્ત્વવતજીવોના ચિત્તથી કાઢી મૂક્યો છે, આલોકરૂપઆદિમા ધમ્મિલાલિ-
કોને જેમ, તેમ સુખવાયિ અને પરલોકરૂપ અંતમા પણ વામનકાલિકને જેમ, તેમ
સુખવાયિ એવો, રાગદ્વેષ જેમણે સર્વથા જીતેલા છે એવા જિનેશ્વરજગવાને
અપવેશેલો ધર્મ મને શરણજૂત હો ૪૪

कालावयोषि न मृतं
कालतएवि न मयं,

त्रण कालमां पण नहीं नाश प्रामेहुं
अमृतामिव बहुमतं

अमयं बहुमयं,
अमृतनी पेठे घणाने इष्ट

भावार्थः—अतीत, अनागत अने वर्तमानरूप त्रणे कालमां अर्थ धकी दा-

दशांगीनो नाश नहि होवाशी अविमंथर, जन्मजरामरण अने सैकभोगमे व्या-
धिजनुं समावनार, सर्व जावरोगेने नाश करनार होवाथी अमृतनी पेठे सर्व
लोकोने अम्रीष्ट एहवा द्वादशांगरूप श्रुतधर्मना शरणने हुं अंगीकार करुहुं, ४५

मशगितकामयमोहं

पस मिअप्रकामप्पमोहं,

विशेष सम्योछे कायनो उन्मादनेणे, देवेला अने नहीं देवेला पदार्थीयां नशी मात धनोविरोधमेवां ॥

जन्मजरामरणव्याधिशतशमकं ॥

जम्माएजरमरणवाहिसयसमयं ॥

जिनमतं च शरणं मपओहुं ॥ ४६ ॥

जिणमयं च सरणं पवओहुं ॥ ४७ ॥

जिनशासनने शरण अंगीकार करुहुं, ॥ ४६ ॥

इष्टादृष्टेपु न कन्तिविरोधं ॥

दिवादिष्टेसु न कलियविरोहं ॥

शिवसुखफलदम्

अमोघ धर्म शरणं प्रपन्नोऽहं ॥ ४६ ॥

शिवसुखफलदम् - ममोहं, धम्मं सरणं पवन्नोहं ॥ ४६ ॥

मोक्षना सुखरूप फलने आपनार सफल धर्मे शरण अंगीकार करुणु ॥ ४६ ॥

ज्ञावार्थ-विकार थकी थतो उन्माव जेले अतिशये शमाव्यो ठे, दृष्ट अने अदृष्ट (अतिप्रिय) पवार्थने विये विपरीत प्ररुपथारूप विरोध जेमां प्राप्त थ-
एलो नथी. मोक्षना सुखरूप फलने आपनार, अने मोक्षसुखरूप फल आपवा
थकीज सफल एहवा धर्मेने शरणरूपे हुं अंगीकार करुणुं. ॥ ४६ ॥

नरकगोतामनरोध

गुणसंदोहं

प्रवादिनिःसोप ॥

नरयगद्गमणरोह, गुणसंदोहं

पवाद्निस्कोहं ॥

नरक गति गमनेने रोकनार, गुणनो समूह जेमां छे अन्यदर्शनिए नर्ही सोप करवायोग्य ॥

निहतमत्पययोध

धम्मं शरण

प्रपन्नोऽहं ॥ ४७ ॥

निहृणियवम्महजोहं,

धम्मं सरणं

पवन्नोहं ॥ ४७ ॥

इप्पो छे क्यमरूप सुभट जेने

धर्मेने शरण अंगीकार करुणुं ॥ ४७ ॥

જાવાર્થ:-નરકગતિમાં જવાનાં દેવુન્નૂત કર્મો કય કરી આપવાથી ન-
રકગતિમાં ધનાર ગમનને રોકનાર કાંતિ આદિ (આદિ શબ્દથી નિરહંકારપ-
ણું, સરલપણું, નિર્લોચ્છપણું, તપ, સંયમ, સત્ય અલ્પઅપધિવાલાપણું પરિગ્રહરહિ-
જેનો કોજ કરી શકાતો નથી, કામની ઉત્પત્તિમાં દેવુન્નૂત સંકલ્પને તજ-
વાથી જેણે કામરૂપ સુન્નટ અતિશયે હણ્યો છે, એવા ધર્મને હું શરણરૂપે
અંગીકાર કરું. ॥ ૪૭ ॥

હવે નિધાનની ઉપમાએ કરી ધર્મને નમસ્કાર કરે તે વતાવે છે.
આશ્વર્યવર્ણનમુંદર-

આસુરસુવન્નસુંદર,-

રત્નાલંકારગૌરવમહાર્થે ॥

રચણાલંકારગારવમહમ્મદ ॥

નિધિધિવ

નિહિમિવ

દોગત્યહરં

દોગસ્વહરં,

નિધાનની પેઠે અજ્ઞાનરૂપ દારિદ્ર્ય હરનાર.

રચના કરી શોખનાલો મહત્તના દેવુન્નૂત પદા મૂલ્યનાલો ॥
ધર્મ્ય જિનદેશિતં વંદે ॥ ૪૮ ॥

ધર્મ્ય જિનદેશિતં વંદે ॥ ૪૮ ॥

ધર્મ્ય જિનદેશિતં વંદે ॥ ૪૮ ॥

ધર્મ્ય જિનદેશિતં વંદે ॥ ૪૮ ॥

ज्ञावाये:-देवाविक ज्ञास्वर गतिनुं कारण होवाथी ज्ञास्वर, इंजविकोए उत्तम प्रकारे स्तवना करेलो होवाथी सुवर्ण, सुंदर क्रियाकलाप अगर इष्टासिद्धाविक सामाचारीरूप रचनाए करी शोभायमान, महत्त्वनी प्राप्तिना कारण जूत, चारित्रवंतोने अनेक प्रकारनी आमर्षोपधिआदिक लब्धिओ उत्पन्न अवाथी महामूख्यवालो, निधाननी पेठे, दुर्गति अगर अज्ञानरूप दारिद्र्ये हलनार एहवा सर्वज्ञ महाराजे उपवेदोला धर्मने हुं नमस्कार करुं ॥ ४८ ॥

हवे वदामी गाथायां सूचवेला चउसरणी प्राप्ति, दुष्कृतनी गर्हो, सुकृतनी अनुमोदनारूप त्रण अधिकारमानो पहेलो अधिकार कह्यो. हवे दुष्कृतनी गर्हरूप बीजो अधिकार कहे ठे.

चतुःशरणगमनमंचित-

सुचरितरोमांचांचितशरीरः ॥

चउसरणगमणसंचिअं, -सुचरिअरोमंचअं चिअसरीरो ॥

चारना शरणनेअंगीकारकराए मयेछु, नेमुकृतवेणेकरीषण्णीविकस्वरोमगजीए मुकछेथरीरनेनु॥

કૃતદુઃકૃતગર્હાશુભ-

કયડુક્કમ્ગરિહાઅસુહ, -કમ્મસ્કયકં સિરો
કરેલાં ડુક્કર્મની ગર્હાં કરી અશુભ- કર્મના ક્ષયને ઇચ્છતો

ત્રાવાર્થ:-અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને કેવલિએ કહેલા ધર્મરૂપ ચાર શરણ-
કરવાયોગ્ય પદાર્થનું શરણ કરવાથી જે ઉત્પન્ન થાણું સુકૃત તેણે કરી જેનું
શરીર રોમાંચિત થયું છે, અજ્ઞાનાવિને વશ રહ્યા ઉતાં આત્મવ અગર પરત્તવ-
માં કરેલાં ડુક્કર્મની ગુરુ સમક્ક નિંવા કરવાએ કરી પોતાના અશુભ કર્મના
કષયને ઇચ્છતો ઉત્તો, આગલ કહેવાશે એ પ્રકારે ડુક્કર્મની ગર્હાં કરવાને માટે કહે. ૪૯

પેઠાથાવિકં

અન્યથાવિકં

દહન્ન વિત્ત-મન્નન્ન વિત્તમં,
આ ભવમાં કરેલું પરભવમાં કરેલું
જિનમવચનમતિપેલું

જિણપવયણપમ્મિકુઠં,
જિન શામનમાં નિપેથેલું

કર્મસયકાંક્ષિતો

ભળતિ ॥ ૪૯ ॥

અણદ્ ॥ ૪૯ ॥

કહે ॥ ૪૯ ॥

મિથ્યાત્તમવર્તનં

યદાગિકરણં ॥

મિહત્તપવત્તણં જમહિગરણં ॥

મિથ્યાત્તના મવર્તનરૂપ જે અધિકરણરૂપ ॥
ડુંઠું ગર્હામિ તત્ત પાપં ॥ ૫૦ ॥

ડુંઠું ગરિહામિ તં પાવં ॥ ૫૦ ॥
કદ્ ગડુંઠું તે પાપને ॥ ૫૦ ॥

ज्ञावार्थः—आ जवने विषे दिसादि आश्रवे करी करेलुं, परजवने विष मिथ्या-
 त्वादि बंधदेहुए करेलुं, कुतीर्षीनु अने तेउना वेवताविना आवरसत्कार पूजा-
 दिक मिथ्यात्व प्रवर्त्तनथी अएलुं, तलावआदिक खोवाववाथी तेमज हलआ-
 दि शस्त्रो बनावी ते देववाथी अएलुं, अन्य पण वली जिनशास्त्रने विषे जे जे
 दुष्ट पाप कयुं होय ते सर्वनी गुरुसाक्षिक निंदा करुनुं. ॥ ५० ॥

सामान्ये करीने दुष्कृतनीगर्हा करी हवे विशेषे करी तेज दुष्कृतगर्हा कहेवे.
 अर्थादिउ अर्णवचन यद ॥

मिथ्यात्वतमोऽथेन अरिहंतादसु अवन्नवयणं जं ॥
 मित्रुततमंधेणं, अर्णनु वचन जे ॥

मिथ्यात्वकय अकारे अभयएलाए इदानीं गहीम तद पापं ॥ ५१ ॥

अज्ञानेन विरचित इन्हि गरिहामि तं पावं ॥ ५२ ॥
 अज्ञाने करी विशेषे कयुं एमणां गहुंते ते पापने ॥ ५२ ॥

अत्रापि विरइअं, अज्ञाने करी विशेषे कयुं ते पापने ॥ ५२ ॥
 ज्ञावार्थः—जे में मिथ्यात्वरूप अंधकारे करी अंधअएलाए अग्रता दूएण

कहेवाए करी अरिहंतादिकने विषे जे अवर्णवावतुं बोलवुं अज्ञाने करी कर्तुं होय, कराव्युं होय, अनुमोखुं होय, अतीत कालमां वर्तमानमां अगर भविष्यमां बीजुं पण जे पाप जिनैश्वरभगवान्ना तेम तेमना शासनना शत्रुपणा दिके करी लाग्युं होय ते पापनी हमणां जेतुं विवेकरूप नेत्र विकस्वर थयुं हे एहवो धयो वतो हुं गुरुसाक्षिक निंदा करवुं. ॥ ५१ ॥

श्रुतधर्मसंघसाधुगु

सुअधम्मसंघसाहुसु,

श्रुतधर्म संग साधुने विखे,

अन्येणु च पापेणु

अन्नेसु अप पावेसु,

बीजां पण पापस्थानोयां

भावार्थः—चारअंगरूप श्रुतना

तिरस्कारकरवाआदिरूप शत्रुपणाए करी, अगर अज्ञानज सारु एहवी प्रकारे

पापं मत्पनीकतया यत् रनितं ॥

पावं पमिणीअयाइ जं रइअं ॥

पाप शत्रुपणाए जे कर्तुं ॥

इदानीं गह्वीमे तत् पापं ॥ ५२ ॥

इहिं गरिहामि तं पावं ॥ ५३ ॥

हमणां गह्वी ते पाप ॥ ५४ ॥

अज्ञानर ज्ञानावनारने विषे, अरुचि,

માયંતુપત્નિ! પેઠે વોલવારૂપ શત્રુપણાં કરી, હે કપિલ અહીંઆ જિનશાસ-
 નમા પણ ધર્મ ઠે ધ્વને પરિવાજકમા પણ ધર્મ ઠે એમ કહેનાર મરીચિની પેઠે
 ધર્મનું શત્રુપણુ કરવાં કરી, સગરચક્રવર્તિના સાઠહજાર પુત્રો જે પૂર્વજવમા
 ચોરો હતા તેમણે સંઘને અનુચલ કરીને કરેલા સંઘના શત્રુપણાની પેઠે સં-
 ઘના શત્રુપણાં કરી, જે પાપ કરેલું હોય તેમ વીજું પણ અઢારપાપસ્થાનોમા
 જે પાપ કરેલું હોય તે સર્વ પાપની હમણા વિવેકવાદ થયો તતો હુ ગુરુસાથે
 નિંદા કરું. ॥ ૫૨ ॥

અઢાર પાપસ્થાનોમાં કરેલું જે પાપ પહેલી ગાથામા સૂચવ્યું તેજ સ્પ-
 ષ્ટપણે વતાવે ઠે.

અન્યેષુ ચ જીવેષુ

અન્નેસુ અ જીવેસુ,

ધીજા પણ જીવોમાં

મૈત્રીકરુણાદિગોત્રેષુ

મિત્રીકરુણાશ્વિગોત્રેસુ કયં ॥

મૈત્રી કરુણાદિના વિષય કરું ॥

કૃતં ॥

परितापनादिदुःखं तद्दानीं गह्वरिणं तत्तु पापं ॥ ५३ ॥
परिआवणाइडुःखं शनिं गरिहामि तं पावं ॥ ५३ ॥

परितापनाआदि दुःख हमणां निदुखं ते पाप ॥ ५३ ॥
ज्ञावार्थः—तीर्थंकरआदिप्रकी अन्य जे मैत्री करुणा प्रमोद अने माध्य-
स्यादिरूप चार ज्ञावना (बीजाने विषे हितनुं चित्तवतुं ते मैत्री तेम बीजा-
ना दुःखनो नाश करवो ते करुणा, बीजाना सुखने विषे संतोष (अनीर्ष्या-
ज्ञाव) ते प्रमोद, बीजाना अनिवार्य दोषाने विषे उपेक्षा ते माध्यस्थ्य) ना
विषयभूत जीव तेओने पण परितापनादि दुःख करवाए करी जे पाप कर्तु
होय ते सर्व पापने हमणां विवेकवंत अयो गतो हुं निडुवुं. ॥ ५३ ॥

दुःकृतगद्दरूप बीजाअधिकारनी समाप्तिवतावतो अको जेकहेतेप्रतावेवे.

यत् मनोवचनकायैः कृत कारिणानुगतोधिः प्राचरितं ॥
जं मणवयकाणहिं कय,— कारिअअणुमंडहिं आयरिअं ॥
जे मन वचन कायाए करी करवा भनमोदयान्पे आचरेलुं ॥

ધર્મવિસ્તરણશુદ્ધ

ધર્મવિરુદ્ધમસુદ્ધ,

ધર્મથી વિપરીત અશુદ્ધ

નર્મ નરોંયે તત્ પાપ ॥ ૬૪ ॥

સર્વ ગરિહામિ તં પાવં ॥ ૫૫ ॥

સર્વ નિવૃણુ પાપ ॥ ૬૪ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-સામેદ્ય અને પ્રજ્ઞાનાવિના વશપણથી જે ધર્મથી વિરુદ્ધ આત્માની અશુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનાર, પાપ, મન વચન અને કાયાએ કરી કરવા કરાવવા અનુમોદવા દોરે કર્યું હોય તે સર્વ પાપનો ગુરુ સમક્ક નિંદા પૂર્વક આલોચણ કરવું. ॥ ૫૫ ॥

દુઃપ્કૃતની ગર્હ કરવારૂપ બીજો અધિકાર કહ્યો, હવે સુકૃતની અનુમોદનારૂપ બીજો અધિકાર કેવી અવસ્થાવાલો બડ કરે તે વર્ણવવાને માટે કહે છે.

અય મ દુષ્કૃતગર્હ-ચલિતોત્કટુકૃતઃ સ્કૃતં મળતિ ॥

આહ સો દુક્કમ્ગરિહા,--દલિતુકમ્કૃત્કમ્નૌ ફુનં ત્રાણદ્ ॥

હવે તે દુષ્કર્મની નિંદાથી વસ્તુ છે ઉત્કટ પાપકર્મ જેને પ્રગટ કરે ॥

सुकृतानुरागसमुदीर्ण-

सुकृतानुरायसमुद्भूत-

सुकृतमां जे राग तेथी थएली

पुण्यपुलकांकुरकरालः ॥ ५५ ॥

पुन्नपुलयंकुरकरालो ॥ ५५ ॥

पवित्र विकस्वररोमराजीए सहित ॥ ५५ ॥

भावार्थ:-हवे बीजा अधिकारमां करेली पोताना दुष्कर्मनी निंदाओ
जेशे पूर्वे करेला तीव्र पापकर्मो क्षय कर्था ठे अने तेथीज हलुकर्मो थवाथी
सुकृतमां थएला अनुरागे करी नत्पन्न थएली विकस्वररोमराजीए करी स-
हित बतो, प्रगटपणे आगल कहेवाता प्रकारे सुकृतनी अनुमोदना करवाने
माटे कहे. ॥ ५५ ॥

सुकृतनी अनुमोदना करवाने माटे जे कहे ते वे गाथाए करी बतावे ठे.

अर्हन्व

अर्हत्सु

यच्च

सिद्धत्वं

च

तिद्धेषु ॥

अरिहंतं अरिहंतेसु,

जंच

सिद्धत्तणं

च

सिद्धेषु ॥

अरिहंतपणुं अरिहंतोने विपे

सिद्धपणुं

सिद्धोने विपे

આચાર	આચાર્ય	ઉપાધ્યાયત્વ	ઉપાધ્યાય ॥ ૫૪ ॥
આચાર	આચાર્યમા	નવબ્રાપત્ત	નવબ્રાપ્ ॥ ૫૬ ॥
સાધુનાં	માધુચરિત	ઉપાધ્યાયપણું	ઉપાધ્યાયમા ॥ ૫૬ ॥
સાદ્ગુણ	સાદુચરિત્રં,	દેશચરિતિ ચ	શ્રાવકજનાનાં ॥
સાધુઓહુ	ઉત્તમ ચારિત્ર	દેશચરિતિ વહી	શ્રાવક લોકોની ॥
અનુગમ્યે	સર્વેષાં	સમ્યક્ત્વ	સમ્યક્દૃષ્ટીનાં ॥ ૫૭ ॥
આણુમન્ને	સંઘેસિં,	સમ્મત	સમ્મદિઠીણં ॥ ૫૭ ॥
અનુભોદુહુ	સર્વં	સમ્યક્ત્વ	સમ્યક્ત્વતત્તુ ॥ ૫૭ ॥

જ્ઞાવાર્થ—જ્ઞાપ્ય પ્રાણિનના સમૂહ પ્રતિબોધનાર, તીર્થના પ્રવર્તનાં વચારૂપ જે અરિહંતમા અરિહંતપણું, નિરંતર કેવલજ્ઞાને કરી ઉપયોગિપણું, સર્વ કર્મરહિતપણું અને અનંત અવ્યાવાધસુખના જોક્તાપણારૂપ જે સિદ્ધિને વિષે સિદ્ધપણું, જ્ઞાનાચાર, વર્ણનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપ આચાર અને વીર્યાચારરૂપ જે આચાર્ય-

મહારાજમાં રહેલો આચાર, સૂત્રપ્રણાવવારૂપ ઉપાધ્યાય મહારાજને વિષે રહેલું જે ઉપાધ્યાયપણું, સામાયિકાદિ ચારિત્રવંતં અને સર્વ કાલના તથા સર્વ દેશના પુલાકલબ્ધિવાલા, બકુશઆદિ, તેમજ જિન કલ્પિક, પ્રતિમાધર, યથાલંબિક, પરિહારવિશુદ્ધિ સંયમવાલા, પ્રત્યેકબુદ્ધિઆદિક સાધુર્જનો જે નુત્તમ ચરણસિત્તરી અને કરણસિત્તરીરૂપ ક્રિયાકલાપ, સમ્યક્ત્વ, અણુવ્રત, ગુણવ્રત, શિક્ષાવ્રત, અગિઆરપ્રતિમાઆદિરૂપ જે શ્રાવકોની દેશવિરતિ, અને જિનેશ્વર જગવાને કહેલા તત્ત્વોનું સમ્યક્પ્રકારે સદ્દેહવારૂપ જે સર્વ સમ્યક્ત્વવંતનું સમકિત એ સર્વ ગુણોની હું અનુમોદના કરું ॥ ૫૬-૫૭ ॥

હવે અનુમોદનાને યોગ્ય સર્વ પદાર્થનો સંગ્રહ કરતા થકા કહે છે.

અથવા	સર્વમેવ	વીત-રાગવચનાનુસારે	યત્	સુકૃતં ॥
અપ્રહવા	સર્વં વિત્ત્ર	વીત્ર, -રાયવયણાણુસારિ	જં	સુકર્મં ॥
અથવા	સર્વં નિત્રે	વીત્રુરાગવચનને અનુસારે	જે	સુકૃત ॥

કાલમયોપિ અધિવ અનુમન્યામોરે તત્ સર્વ ॥ ૫૮ ॥
 કાલતત્ત્વિ તિવિહં, અણુમોમો તત્ સદ્ ॥ ૫૯ ॥
 અથ કાલમાં પણ અણુ અનુમોદીપછીપ , તે સર્વ ॥ ૫૮ ॥

પ્રાવાર્ય.~અથવા સર્વે જે મન વચન કાયાએ કરી કરવા કરાવવા અને અનુમોવવા દ્વારે ચીતરાગના વચનને અનુસારિ સુકૃત અતીતમાં કર્યું હોય, અના-ગતમા કરવાનું હોય, વર્તમાનમાં કરાતું હોય તે ત્રણે કાલમાં પણ અમે તે સર્વ સુકૃતની અનુમોદના કરીએ ઢીએ. ॥ ૫૯ ॥

આ રીતે સુકૃતની અનુમોવનારૂપ શ્રીજો અધિકાર પણ કહ્યો. હવે ધાર શરણાદિ કરવાથકી જે ફલ ધાય તે બતાવે છે.

યુષ્મપરિણમઃ નિત્યં ચતુઃશરણગમ્નાદિ આચરન્ત્ત્વઃ ॥
 સુહૃપરિણામો નિઘ્નં, ષડ્વસરણગમાદ્ આયરંત્ત્વઃ ॥
 યુષ્મ પરિણામવાલો નિરત્તર ચાર શરણની પ્રાપ્તિ આદિને પ્રાપ્તો ત્ત્વઃ ॥

कुशलप्रकृतीर्विधाति

बद्धाः

धुमानुबंधाः ॥ ५९ ॥

कुसलपयमीन

बंधइ, बद्धान

सुहाणुबंधान ॥ ५९ ॥

पुण्य प्रकृति

बांधे छे अशुभ बांधेलोने शुभ अनुबंधवाली करे छे ॥ ५९ ॥

त्रावार्थः—निरंतर शुभ अध्यवसाय सहित बतौ जे साधुआदि जीव चार शरणनो अंगीकार, उक्तनी गर्हा, अने सुकृतनी अनुमोदनाने आचरे ठे. ते जीव पुण्य प्रकृतिने बांधे ठे, अने पेहेला कालमां जे अशुभ अनुबंधवाली प्रकृतिन बांधी होय ते सर्वेने शुभ अनुबंधवाली करे ठे. ॥ ५९ ॥

मंदानुभावाः

बद्धाः

तीव्रानुभावाः

करोति ताश्चैव ॥

मंदणुभावा

बद्धा,

तिव्रणुभावान कुणइ ता चैव ॥

जे शुभ मंदरसवाली बांधी होय

तीव्र रसवाली

करे छे तेनेज ॥

अशुभाः

निरनुबंधाः

करोति तीव्राः

मंदाः ॥ ६० ॥

असुहान

निरणुबंधान.

कुणइ तीव्रान

मंदान ॥ ६० ॥

अशुभने

अनबंधरहित

करे छे तीव्रने

मंद ॥ ६० ॥

જાવાબ:-વહી જે પેહેલાં મંદ રસવાલી શુભકર્મનો પ્રકૃતિનું વાંધેલી
 હોય તેને તીવ્ર રસવાલી અને અશુભ જે પૂર્વે મંદ રસવાલી વંધાઈ હોય તેને
 નિરનુબંધ કરે છે અને જે તીવ્ર રસવાલી અશુભ કર્મની પ્રકૃતિ પેહેલાં વાંધે-
 લી હોય તેને મંદ રસવાલી કરે છે. ॥ ૬૦ ॥

ચાર ઘરણને ંગીકાર કરવા આવિનું મહા ફલ વતાવ્યું મોટે તે અવ-
 રૂપ ંગીકાર કરવું જોઈએ એ પ્રકારે વતાવે છે.

તત્સમાદેતત્કર્તવ્ય મુખે: નિત્યમપિ મહ્દશે ॥
 તા એયં કાપર્ધં, બુહેહિ નિશ્વપિ સંકિલેસંમિ ॥

તે મોટે એ કરવું પાંડિત્યે નિરંતર સદ્દેશમાં ॥

મર્યાદા મિત્રાન્ન મમ્યન્ અસદ્દેશે દુષ્ટનફલં ॥ ૬૧ ॥

હોઈ તિકાણં સમ્મં, અસંકિલેસંમિ સુકપફલં ॥ ૬૨ ॥

કર્તુ યથાકાલે રુદ્ધું સંલગ્નરશિતપણ્યાં પુણ્યરુપફલવાતુ ॥ ૬૨ ॥

જાવાર્થ:—પહેલાં કહ્યું તે પ્રમાણે ચાર ડારણ ંગીકાર કરવા આદિથી મહાફલ પ્રાપ્ત થાય છે માટે વિચક્ષણ જીવોએ અવશ્ય રોગાદિકારણોમાં નિરંતર કરવું જોઈએ અને રોગાદિ નુપડ્વના અન્નાવના સમયમાં પણ તે ત્રણ કાલ સુની પ્રકારે કર્યું ંતું પણ પુણ્યાનુવંધિ પુણ્યપ્રકૃતિ મેલવવામાં કારણ મૂત થાય છે. ॥ ૬૧ ॥

હવે જેણે મનુષ્યપણાદિક સાંમગ્રી પામીને પણ ચાર ડારણ આદિ કર્યું નથી તેને શોચતા થકા કહે છે.

ચતુરંગ: જિનધર્મ: ન કૃત: ચતુરંગશરણમપિ ન કૃતં ॥

ચતુરંગો જિણધર્મો, ન કન ચતુરંગસરણમવિ ન કયં ॥

દાનાદિચાર અંગવાલો જિનધર્મ ન કર્યો અરિહંતાદિ ચાર અંગવાલું શરણ પણ ન કર્યું ॥

ચતુરંગમયસ્ય છેદ: ન કૃત: હા હારિનં જન્મ ॥૬૨॥

ચતુરંગમવહેન, ન કન હા હારિન જન્મો ॥૬૩॥

દેવંગતિઆદિ ચાર અંગવાલા સંપાદ્યો છેદ ન કર્યો એ સ્વેદકારક કાર્યો જન્મા ॥૬૪॥

१- भावार्थः—जे जीव वान, शीघ्र, तप अने भावरूप चार अंगवालो धर्म
 न कर्यो, जेणे अरिहतादि चार अंगवालुं शरणा न कर्युं, तेमज देव, मनुष्य,
 तिर्यंच अने नरकगति चार अंगवाला संसारनुं ठेवन (आत्यंतिक विनाश) न
 कर्युं अहो ! केटलुंबधु खेदकारक ! ते माणसे चित्तमशिरान तुल्य पोतानो
 जन्म वृथा हारि दीधो, ॥ ६२ ॥

प्रस्तुत चतसरण अघयनी समाप्ति करता थका वतावे ठे.
 इति रेजीव प्रमादमहारीबीर

दृष्ट जीव पमायमन्हारि, वीर
 आ रीते रे जीव प्रमादरूप गहा शत्रुने जीतनार मोक्ष प्रमादनार ए अघयननु ॥

ध्याय तिसृष्य अवध्य-कारण निर्धत्तिमुत्तानां ॥ ६३ ॥

जाएसु तिसृषमवक, —कारणं

निबुद्धसुहाण ॥ ६३ ॥

ध्यानकर अण सध्याए अवध्य कारण
 भावार्थः—आ पयन्नामां पूर्वं कहेला प्रकारे प्रमादरूप चतुर्वर्णधरोने

मोक्ष सुतोनु ॥ ६३ ॥

परा निगोदमां अनंतकाल परिब्रमण कराववामां समर्थ होवाथी महा शत्रु,
तेनो जय मेलववाने सुभट समान मोक्षपदने पमारुनार अने मोक्षना सुखोनुं
अबंध्य कारणभूत एवा ए अध्ययननुं हे जीव तुं त्रिकाल ध्यान कर. ॥६३॥

॥ इति श्रेयोस्तुलैखकवाचकानां ॥

॥ इति श्रीमद्दीरजराक्षार्यकृतचतुःशरणप्रकीर्णकं समाप्तं ॥

॥ आउरणच्चख्वाणपइभयम् ॥

॥ ॐ श्री बीतरागाय नमः ॥

॥ ॐ नमो गुरुभ्यः ॥

॥ आउरपच्चख्वाणपइन्नयं वीरभद्वकयं ॥

आ पयन्नानी बिधि त्रण आबिल करीने जणवानी ठे.

॥ मंगलाचरणम् ॥

मुनिसुव्रतजिनराज नत्वा स्मृत्वा च गुरुरपदधेंद्रं ॥

आतुरमत्पारुष्याने पर्यायादित्रयं वच्मि ॥ १ ॥

आ आउरपच्चख्वाण पयन्नाए करी वीरजइ मुनिमबाराज सर्व आयुष्यना
सारभूत अंत्य अवस्थानुं आराधन कहेता हवा. भक्तपरिक्षा अने चतु.शर-

एषां मंगल कहेलुं होवाथी आ पयन्नो कहेतां जुहुं मंगलाचरण कहेलुं नथी ॥ १ ॥
जेनशासनमां बालबाल मरण, बाल मरण, बाल पंक्ति मरण, पंक्ति
मरण अने पंक्ति पंक्ति मरण, ए प्रकारे मरण कथां ठे, तेमांना बालपंक्ति-
तमरणनुं स्वरूप कहेवा मोटे ग्रंथकार प्रथम गाथा कहे ठे:-

देशैकदेशविरतः सम्यग्दृष्टिः श्रियते यो जीवः ॥

देसिकेदेसविरतु, सम्मद्विही मरिज जो जीवो ॥

देवाना एक देशाथी विरयेजो सम्यग्दृष्टि मेरे जे जीव ॥

तव भवति बालपंडित—मरणं जिनशासने भणितम् ॥

तं होइ बालपंक्ति,—मरणं जिणसासणे नणिपं ॥ १ ॥

ते होय बालपंडित मरण जिनशासने विषे कहेलुं ॥ १ ॥

आचार्य:-जे जीव, अजीव, पुण्य, पाप, आश्रय, संवर, निर्जरा, बंध,
मोक्षरूप नव तत्त्वनी अथवा देव, गुरु, धर्मरूप त्रण तत्त्वनी अथवा स्वपर
स्वरूपनी सबदृष्टाए करी सम्यक्त्वयंत जीव पृथ्वी आदिक वकायुनी दिसामां-

બી વેશ જે પ્રસ હિંસા, તેનો એકવેશ જે મારવાની બુદ્ધિ નિરર્પણથી જીવ-
ની નિરર્પણપણે હિંસા, તેથી તથા જુદું બોલવા આવિકથી નિવૃત્તિ પામ્યો ઠ-
તો મરે તે મરણ જૈનશાસ્ત્રને વિષે પૂર્વે કહેલાં (અભિગૃહીત મિઝ્યાલ્લિને
અનારું બાલ મરણ, ત્રપશમમાં તત્પર મિઝ્યાદૃષ્ટિને અનારું બાલ મરણ,
અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ તથા વેશવિરતિને અનારું બાલ પંક્તિ મરણ, ઠગ્ગસ્થ સા-
ધુને અનારું પંક્તિ મરણ અને કેવલિને અનારું પંક્તિ પંક્તિ મરણ રૂપ) પાવ-
મરણ માટેલું બાલપંક્તિમરણ કહેલું છે ॥ ૧ ॥

જૈનશાસ્ત્રમા યતિધર્મ કે પ્રકારનો કહ્યો છે, વેશ ઘકી અને સર્વ ઘકી
તેમાંના વેશયતિધર્મવાલાને વેશવિરતી કહેવામાં આવે છે. તે વેશવિરતીના વાર
વ્રત છે, તે કહેવાને માટે ગ્રંથકાર બીજી ગાથા કહે છે:-

પવ ચ અણુવ્રતાનિ સત્ત હુ ચિત્તાવ્રતાનિ વેશ-યતિ-ધર્મઃ ॥

પંચ ય અણુધર્માદં, સત્તજ્ઞ ! સસ્કાન્ત વેસ-જદ્-ધર્મ્મો ॥

પાંચ અણુવ્રત સાવ તો ચિત્તાન્ત વેશયતિ ધર્મ ॥

सर्वेण वा देशेन वा तेन युतः भवति देशयतिः ॥ २ ॥
 सधेण व देसेण व, तेण जुन होइ देसजइ ॥ ५ ॥
 सर्वथकी अथवा देशयकी तेणे करीने सहित होय देशयिती ॥ २ ॥

प्रावार्थः—पांच अणुव्रत अने सात शिक्षाव्रत ए प्रकारे जे श्रावकनां बार व्रत कहां ठे, ते सर्व व्रतोए करी अगर एक वे आदि व्रत रूप तेना देशे करी सहित प्राणी देशविरति होय ठे. आदिंयां गुणव्रतो पण अज्यास करवाने योग्य होवाथी शिक्षाव्रतपणे कहेलां ठे ॥ २ ॥

पूर्व गाथामां कहेलां बार व्रतोमांथी प्रथमनां पांच अणुव्रतोनां नाम सांगे स्वरूप कहे ठे.

माणवध-	युषावादा-	दत्तपरदार-	नियमैः च ॥
पाणवह	मुसावाए,	अदत्तपरदार	नियमणेहिं च ॥
प्राणीनावयनो,	जुडुं बोलयानो,	अदत्तादाननो	अने परस्त्रीनो नियम करवाए करीने ॥

अपरिमि इहान्न वि य, अणुष्वयाइं विरमणाइं ॥ ३ ॥

परिमाण रहित इच्छाथकी पण बली नियमकरवाएकरीअणुव्रतो नियमो ॥ ३ ॥
 ब्रावार्थः—जीव अने पांच इंद्रिय, त्रस बल, श्वासोद्वास अने आनखा-
 रूप वश प्राणना वियोग करवारूप प्राणना विनाश थकी अने क्रोधादिकना
 वश थइ जुहुं बोलवारूप मृयावादथकी, अने वस्तुना स्वामी आविके नहीं
 आपेली वस्तुना लेवारूप अदत्तादानथकी, अने परस्त्रीसुथकी निवर्त्तवाए करी,
 तेमज बली परिमाण रहित सर्व आकाश करता अनंतगुणी जे इह्या तेथकी
 पण निवर्त्तवाए करी, पाच अणुव्रत थाय ठे. (जीव, इह्यास्तिक नये शास्व
 तो होवाथी तेनो नाश थतो नहीं, ते सूचववाने प्राणिवध एम नहि मुक्तां
 प्राप्तवध एवं पद मुक्युं ठे) ॥ ३ ॥

बार व्रत माहेलां पाच अणुव्रत सिवायना साते व्रत प्रथम सामान्यथ-
 की शिक्षाव्रतपणे कद्या हतां, तेमाना पहेल्या त्रणने गुणव्रतपणे अने ठेल्ला

चारने शिक्षाव्रतपरो देखाम्वा ग्रंथकार वे गाथा कहे ठे.

यच्च दिग्विरमणं अनर्थदंतायु यच्च विरमणं ॥
जं च दिसावेरमाणं, अणुदंमज्जं जं च वेरमाणं ॥
जे वली दिशाथी विरमणं, अनर्थ दंडयकी जे वली निवर्त्तुं ॥

देशावकाशिक-मपि च गुणव्रतानि भवन्ति तानि ॥ ४ ॥
देसावगासियं पि य, गुणव्याइं नवे ताइं ॥ ४ ॥
देशावगासिके पण वली गुणव्रतो होय ते ॥ ४ ॥

भावार्थ:-जे दिशानुं परिमाण करवाए करी सर्व दिशामां अता सावद्य
व्यापारोथकी निवर्त्तवुं, तेमज वली जे हास्य कुतूहलादिरूप तथा अधिकरण
शस्त्र अग्नि विषादिकना आपवारूप अनर्थ दंन्यकी निवर्त्तवुं, तेमज दिशाव्र-
तनो संक्षेप अने उपलक्षणथकी सर्व व्रताना संक्षेप करवा रूप जे देशावकाशि-
क ते त्रणे, सर्व व्रताने गुण करनार होवाथी गुणव्रतो कहेवायू ठे ॥ ४ ॥

भोगानां परिसंख्या ॥ सामायिक ॥ अतिथिसविभागश्च ॥

भोगाणां परिसंख्या, सामाह्य अतिहिसंविभागो य ॥

भोग उपभोगानु परिमाण सामायिक अतिथि सविभाग वली ॥

पोषयनिषिस्तुसर्वः दत्तारि शिषाव्रतानि उक्तानि ॥ ५ ॥

पोसहविही नु सखो चउरो सिस्काउनुत्ताउ ॥ ५ ॥

पोसानो विधी नो सर्व ए चारे शिषाव्रत कदां छे ॥ ५ ॥

भावार्थः—एकवार जनो भोग धाय ते अशनपान आवि भोग कहेवाय

ते, उपलक्षणी वारंवार जनो भोग धाय ते स्त्री अलंकारावि उपभोग पण
लेवो, ते भोगोपभोगनुं जे परिमाण करवु ते तथा पांच इंद्रियना विषयो सा
रा अगर खोटा मड्या, वतां, तेमा राग द्वेषनी परिणति नहों करवारुप सामा
यिक, तथा पांच महाव्रतना धारक मुनि महाराजने पोताने अर्थे न्यायोपा
र्जित इव्यर्थकी धयेला अने तेमने कळपनीक आहारनुं आपवु ते अतिथिसं
विभाग तथा आत्माना गुणोनी पुष्टि करनार जे पौषध तेनो जे सर्व विधि,

ए चारे शिक्काव्रत कहेलां ठे ॥ ५ ॥

हवे केवी प्रकारे, क्यारे, पूर्वे कहेला देशविरति श्रावक बालपंक्ति मर
लो करी मरे, ते बे गाथाए बतावे ठे.

आधुकारे मरणे अच्छिन्नायां च जीविताशयां ॥

आसुकारे मरणे, अस्तिन्नाए अप्र जीविताशया ॥

विघ्न मरण प्राप्त थये छते नहि दुटे छते जीवितव्यनी आशा ॥

ज्ञातै र्वा अमुक्तः

पश्चिमसंलेखनामकृत्वा ॥ ६ ॥

नाएहिं व अमुक्तो, पश्चिमसंलेखनामकिच्चा ॥ ६ ॥

स्वजनोए अथवा नहि सुखयो छतो, छेछी संलेखना कर्णो विना ॥ ६ ॥

ज्ञावार्थः—शूलादिक भयंकर रोगे करी जलदी मरण पामे ठते अथवा
जीवितव्यनी वांछा नहीं दुट्या ठतां अथवा स्वजनोए रजा नहीं आपवाना
कारणथी आजखाना अंतर्भागने विषे करवा योग्य नत्कृष्टकी बार वरस
अने जघन्य थकी ठ मास सुधीनी शरीर अने कषायने शोषवद् रूप संलेख-

ना नहीं करीने ॥ ६ ॥

आलोच्य

निःशल्पः

स्वयं वैव

आरुह्य

सस्तारं ॥

आलोच्य

निःशल्पः

स्वयं वैव

आरुह्य

सस्तारं ॥

आलोच्य

निःशल्पः

स्वयं वैव

आरुह्य

सस्तारं ॥

आलोच्य

निःशल्पः

स्वयं वैव

आरुह्य

सस्तारं ॥

आलोच्य

निःशल्पः

स्वयं वैव

आरुह्य

सस्तारं ॥

ना दूषणरूप जायशब्दकी रक्षित धयो वतो, पोताना घरने विपेज दर्शवि-
कना संभारा उपर चर्चने, जो देशविरति सहित वतो मेरे तो ते बाल पंक्ति
मरण कहेहुं ठे ॥ ४ ॥

बालपंक्ति मरणनो विधि नकपरिज्ञापयनामां विस्तारसहित पूर्वे क-
हेलो दोवाधी आगली गाथामा तेनी जलामण ग्रंथकार करे ठे.

॥ ५ ॥

आज ॥ ५ ॥

यः भक्तपरिज्ञायो उपक्रमः विस्तरेण निर्दिष्टः ॥
 जो ज्ञातपरिज्ञाए, अवक्रमो निर्विघ्नो ॥
 जे जे भक्तपरिज्ञापयन्नामां विधि विस्तार करी बतवेलो छे ॥
 स सैव बालपंडित-मरणे नेत्र यथायोगं ॥ ८ ॥
 सो चैव बालपंडित-मरणे नेत्र जहाजोगं ॥ ९ ॥
 तेज बाल पंडित मरणे लिये ज्ञानो यथायोग्य ॥ ८ ॥
 ज्ञावार्थः-बाल पंडित मरण करवानो जे विधि पदेलां प्रक्तपरिज्ञाप-
 यमां विस्तारे करी बतवेलो छे तेज विधि अहिंसां पण जाणी लेयो. पयन्नो
 घणो मोहोदो घाय ते मरथी (विस्तार धवाना प्रयथी) फरीने ग्रंथकारे अ-
 दियां कसो नथी ॥ ५ ॥
 पूर्व कहेला बालपंडित मरलो मरलो प्राणी कइ गतिमां उपजे ते बतवेलो छे.
 यमानिहेनु कन्योपगोड नियमेन अपातः ॥
 वेमाणिणसु कप्पो, -योगेसु निअमेण तस्स उववाउ ॥
 वेमानिकेने विषे बार देवलोणुरूप तेनी उभयदि ॥

नियमाव सिद्धयति । स सप्तमे अष्टमे ॥ ९ ॥

नियमा सिद्धं उक्तो, - स एण सो सत्तममि ज्ञे ॥ ए ॥

निश्चयेकरी सिद्ध थापणे उत्कृष्टपकी ते सातमा भवने विषे ॥ ९ ॥

जावार्थः - बाल पंक्ति मरणो मरेलो जीव बार देवलोक रूप वैमानिकने विषे निश्चये करी उत्पन्न थाय ठे, अने वधारा मां वधारे पण सातमा ज्ञेवमां निश्चये करी सिद्ध थाय ठे, बाकी तो कोइक इलुकर्मो एकावतारी पण दोय ठे. ए इवे बालपंक्ति मरणना अधिकारनी समाप्ति सुचवता थका पंक्ति मरणना अधिकारनो प्रारंभ करे ठे.

इति बालपठित भवति मरण अर्हच्छासने दिष्ट ॥

इय बालपंमियं होइ, मरण मरिहंतसासणे विंठं ॥

आ प्रकारे बाल पठित होय मरण अरिहंतना शासनने विषे करेहु ॥

इतः पठित पठित- मरण वक्ष्ये सप्तमेण ॥ १० ॥

इतो पमिय पंमिय, मरणं बुद्धं समासेणं ॥ १० ॥

इवे हे पठित पठित मरण कहीथ सप्तमे करीने ॥ १० ॥

ज्ञावार्थः—आ पूर्वे कह्युं ते प्रकारे बाल पंक्ति मरण जिनेश्वर जगवान्ना
शासनने विषे कहेलुं ठे. हवे हे पंक्ति संक्षेपथी पंक्ति मरण कहीश ॥ १० ॥
हवे मुनि महाराज गीतार्थगुरु समीपे जेवी प्रकारे पंक्ति मरण अंगी-
कार करे तेवी प्रकारे ग्रंथकार गद्यपाठथी कहे ठे.

इच्छामि भदंत उत्तमार्थं प्रतिक्राम्यामि अतीतं प्रतिक्राम्यामि ॥

इहामि ज्ञेते उत्तमं पन्तिक्रामामि अइयं पन्तिक्रामामि ॥

इच्छुं हे गुरु, अनशन माटे सामान्यपणे पापव्यापार पीडि० छुं अतीत व्यापार पीडि०
अनागतं प्रतिक्राम्यामि प्रत्युत्पन्नं प्रतिक्राम्यामि.

आणागयं पन्तिक्रामामि पञ्चपन्नं पन्तिक्रामामि.

आगामि पाप व्यापार पीडिक्कुं छुं वर्त्तमान पाप पीडिक्कुं छुं ।

कृतं प्रतिक्राम्यामि कारितं प्रतिक्राम्यामि अनुमोदितं प्रीति०

कयं पन्तिक्रामामि कारियं पन्तिक्रामामि आणुमोक्षं पन्तिक्रामामि

पोते करेलुं पाप पीडि० बुद्धिपूर्वसे करावेलुं पाप पीडि० अनुमोदेलुं १० पीडि०

१ मिथ्यात्व माति० असत्यम्

माति० कपायं मर्त्यं

मिथुतं पन्निक्कमामि असंजमं पन्निक्कमामि कसायं पन्निक्कमामि

मिथ्यात्वे पढि० ओवरतिने

पढि० कपायने पढिक्कमु छु

पापप्रयोग

माति०

मिथ्यादर्शनं—परिणामेषु वा

प्रावपत्तंगं पन्निक्कमामि

मिथ्यादंसण—परिणामेषु वा

पाप व्यापारने

पढि०

हवे आगल कहेवाता अर्थोमा ले अतिचारादिक
लाग्यो होय ते पढिक्कसुं छु एम सयध करवो मिथ्यात्वना परिणाम छतां

इह लोकेषु वा

परलोकेषु वा

मच्चित्तेषु वा

अचित्तेषु वा

इहलोगेसु वा

परलोगेसु वा

सच्चित्तेषु वा अचित्तेषु वा

आ लोकेने विपे अथवा परलोकेने विपे अथवा सचित्त वस्तुमां अथवा अचित्त वस्तुमा

पचसु

इन्द्रियाणेषु वा

अज्ञान ध्याने

पंचसु इन्द्रियहेतुसु वा

अज्ञानाणंकाणे २

पांच इन्द्रियना विषयने विपे अथवा

अज्ञान सारु एय चित्तवे छते

अनाचार ध्याने

अप्रणायारं ७

खोटो आचार चितवे छते

मान ध्याने

माणं ७

मानने वश थइ चितवे छते

रति ध्याने

रागं ७

रागने वश थइ चितवे छते

इच्छा ध्याने

इच्छं ७

पुद्गल पदार्थ अने यश आदिकनी इच्छावशे करी० मिथ्या दृष्टिपणे चितवे छते सुच्छावश थइ चिं०

शंका ध्याने

शंकं ७

संशयथकी चितवे छते अन्यमुद्गी वांच्छाए करी चिं०

कुदर्शन ध्याने

कुदंसणं ७

बौद्धादिक दर्शन सारु एम चितवे छते

माया ध्याने

मायं ७

माया वश थइ चितवे छते

द्वेष ध्याने

दोसं ७

द्वेषने०

मिथ्या ध्याने

मिहं ७

मिथ्या दृष्टिपणे चितवे छते सुच्छावश थइ चिं०

कांक्षा ध्याने

कंखं ७

ललुता धरि चिं०

क्रोध ध्याने

कोहं ७

क्रोधवशे चिं०

लोभ ध्याने

लोहं ७

लोभ वश थइ चितवे छते

मोह ध्याने

मोहं ७

अज्ञान वश थइ०

मूर्च्छा ध्याने

मुहं ७

मूर्च्छावश थइ चिं०

गुद्धि ध्याने

गोहं ७

ललुता धरि चिं०

आशा ध्याने

तुलना ध्याने

सुधा ध्याने

अप्रासं० १७

तन्हं० १७

तुहं० १७

भीनानी वस्तु पापवानी घोडापकी चिं० तरस लागवायी चिं० अरुथी चिं०
पेप ध्याने पयान ध्याने मित्रा ध्याने

पंथं० २७

पंथाणं० २२

निहं० २२

सामान्य मार्गमां चालतां छतां० विषय मार्गमां चालतां छतां० निद्रामां०
निद्रान ध्याने स्नेह ध्याने ताम ध्याने

नियाणं० २३

नेहं० २४

कामं जाणं० २५

नियाणु चित्तये छते
कलुप ध्याने

स्नेहना वशे चिं०
कलर ध्याने

विकारना वशे चिं०
मुद्ध ध्याने

कुलुसं० २६

कलहं० २७

जुहं० २७

चित्तना दोहोलायकी चिं० कजीओ कराववा चित्तये० सामान्य शुद्धने पिये चिं०
नियुद्ध ध्याने संग ध्याने संग्रह ध्याने

निजुहं० २७

संगं० ३०

सगहं० ३२

यहा शुद्धने पिये चिं० त्याग करेमी वस्तुलो अभिलाषणी० तपस करवाने०

व्यवहार ध्याने
बवहारं ३५

क्रयविक्रय ध्याने
कयविक्रयं ३३

अनर्थ दंड ध्याने
अणस्थदं ३४

राज सभामान्याय करावधाने मोटे चितवे छते० खरीद करवावेचवा मोटे० प्रयोजन विना सावद्य०

आभोग ध्याने

अप्राभोगं ३५

उपयोग सहित चिं०
वैर०

वेरं ३७

वेरे करी चितवे छते० हास्य०

हासं ४१

हास्यना वरा थइ० परुप०

फरुसं ४४

कठोर पापकर्म चितवे छते०

अनाभोग ध्याने

अप्राभोगं ३६

अनुपयोगे चिं०
वितर्क०

वियक्कं ३८

वेरे करी चितवे छते० राज्यादिक पामवा अनेक तर्के करी० हिंसा चितवे छते०

महास्य०

पहासं ४२

भय०

भयं ४५

भयना वशे०

हिंसा०

हिंसं ४७

मद्रूप०

पनुसं ४३

अति रोषे करी चितवे०

रूप०

रूवं ४६

रूपमोड०

आत्मप्रगमा०

परनिंदा०

परगद्यो०

अप्पपसंस० ४९

परनिंद० ४८

परगरिहं० ४९

पोतानी प्रशसा यवा मटे० बीजानी निंदा करतां चितवे० बीजानी गर्हां करतां०
परिग्रह० परपरिवाद० परदूषण०

पिरगहं० ५०

परपरिवायं० ५१

परदूसणं० ५२

घादिक परिग्रह मेलववाने० बीजाने कलक आपवानु चि० बीजाने माथे पोतानु दूषण चढाववा०
आरम० सरम० पायानुमोदन०

अरंज० ५३

सरंजं० ५४

पावणुमोयणं० ५५

आरम चि० विपयना तित्र अभिलाषयी चितवन करे छते० यायकार्य अनुमोदयारूप०
आधिहरण० असमाधिमरण०

अहिगरणं० ५६

असमाहिमरणं० ५७

जीव हिमाना साधनेने मेलववानु० अमुकमाणी असमाधिण मरो एम चि०
कर्मोदयप्रसय० ऋद्धिगास्व०

कम्मोदयपञ्चयं० ५८

इद्धीगारव० ५९

ऋद्धिना अभिमाने करी०

गाढ कर्मना उदययकी०

रसगारव०
रसगारवं० ६०

सारा भोजनता अभिमाने करी०
अविरमण०

अप्रवेरमणं० ६१

अविरति सारी एम विं०
प्रसुप्तस्य वा

पसुत्तस्स वा

सुतां छतां अयवा
दैवासिकः

देवसिन्

दिवस संवधी
अतिक्रमः

अप्रक्रमो

अतिक्रम

सातागारव०

सायागारवं० ६१

सुखना अभिमाने करी०
अमुक्ति मरण०

अमुत्तिमरणं० ६२

संसार सुखना अभिलाष सहित मरण कर्ता०
प्रतिबुद्धस्य वा

पम्बुद्धस्स वा

जागतां छतां
रात्रिकः

राइन

रात्रि संवीथ
व्यतिक्रमः

वदक्रमो

व्यतिक्रम

जो मे कोइ

जे मे कोइपण
उत्तमार्थे

उत्तमठे

ज्ञानादिकर्मा
अतिचारः

अप्रयारो

अतिचक्र

अनाचारः

अप्रणायारो

अनाचार

तस्य

तस्य

तेनो

मिथ्या मे दुष्कृत

मिथ्यामिदुष्कृतं

मिच्छामि दुष्कृतं हो

अर्थः—हे भगवान्, हु अनशन करवा इहं. सामान्यपणे जे पाप
तरीके पन्निष्कमुं. अनागत पापने पाप व्यापारुं पञ्चखाण करवाए करी प-
निष्कमुं वर्तमान पापने पाप व्यापारुं पञ्चखाण करवाए करी प-
पोताए करेहुं जे पाप ते पन्निष्कमुं. बीजानी पासे करावेला पापने पन्निष्क-
मुं. बीजानुं सावय व्यापार करता होय तेमने सारा जायवाए करी जे
पाप अयुं होय ते पन्निष्कमुं. अर्थात् ते पापची निवर्तुं.
पूर्वे जे पापोनुं पन्निष्कमणु कहुं तेनां जे कारण मिथ्यात्वादि तेने प-
न्निष्कमवा कहे ठे. मिथ्यात्वेने पन्निष्कमुं अधिरतिने पन्निष्कमुं कपायने प-
निष्कमुं. पाप अथाना जेटला जेटला व्यापारो ते सर्व पन्निष्कमुं

हवे आगल कहेवातां निमित्तोश्रकी जे कोइ सुतां अगर जागतां अति-
क्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार अयो होय तेनो मिछामि डुक्कन दज्जुं-
ए प्रकारे पूर्वापर संबंध करवो.

मिछ्यादर्शनना परिणाम उतां आ लोकने विषे अथवा परलोकने विषे
सच्चित्तमां अथवा अचित्तमां तेमज पांच इंद्रियोना (आठ स्पर्श, पांच रस, वे-
गंध, पांच वर्ण अने सचित्त अचित्त मिश्र शब्दरूप तेविस उत्तर भेद जेना ठे ए-
हवा) मूल पांच बिषयोमां अज्ञानज सारु के जेथी व्याख्यान आदिकनो परि-
श्रम पद्दे नहीं एहवुं ध्यान अथा उतां; क्षेत्रमांथी तरणां प्रमुख नहीं काढे तो
पुत्रो दुःखी अशो एवुं चिंतवनार कोंकणना साधुनी पेठे अनाचार ध्यान अथा
उतां; देवपणुं पाम्या पठी बौद्धना दर्शनरूप कुदर्शननी उन्नति करनार सौरा-
ष्ट्र देशना श्रावकनी पेठे बौद्धादिक कुदर्शननुं ध्यान अथा उतां; हित शिखा-
मण देतां पण गुरुना उपर कोपायमान थएला कुलवालुकादिकनी पेठे क्रो-

धनैः वशं ध्यानं धया वृतां; अभिर्मानं करी नाना ज्ञाश्चर्यानी सत्यैः वचना व्य-
वहारं करवो पदे तेश्च पोताना माननी दानि थाय एम मानी काञ्चसग
ध्याने रवेला बाहुवलीआदिकनी पेठे, मानने वशं अइ ध्यानं कर्या वृता, मा-
रा वे ज्ञाश्चर्या मारा उपर केवो स्नेह ठे ते जेवाने मोटे कपटअकरी ज्ञाजा-
इचुना मोथे कलंक आवे तेवा वचन बोळनार घनअनीनी पेठे मायाने वशं
ध्यानं अया वृता, कपट करी निधानने ठेकाशे अगारा नाखी निधान लेनार
नंदीसूत्रमा बुद्धिना दृष्टातोमा कहेल वाणीयानी पेठे अथवा सिद्ध केसरिया
लानवाने मोटे रात्रि सुधी पण गोचरि फरनार साधुनी पेठे लोचने वशं अइ
ध्यानं अया वृता; विष्णुअनीने विषे अतिधिकारने धारण करी कामराग करनार
विष्कमयश राजानी पेठे कामरागने वशं अइ, पोताना पुत्रनुं मरणं साज्जता-
वाथी मरणं पामनार डेमक (वामनीक) ना सासरानी पेठे स्नेहरागने वशं
अइ, दोषवाला पण पोताना दर्शनने सारु समज्जनार, ब्रह्मलोकधी आर्वीने क-

પિલનું દર્શન સારું છે, અને તેશ્વકી દેવગતિ મલકશે એમ કહેનાર કપિલની પેઠે
દ્વિરાગને વશ થઈ ધ્યાન ધ્યાવતાં; યજ્ઞના વહાનાં કરી માતપિતાનો વધક-
રનાર અને અનાર્ય વેદ કરનાર પિપ્લાદ પ્રમુખની પેઠે છેપને વશ થઈ ધ્યાન કર્યા
ઠતાં; કૃષ્ણના મોહશ્વકી તેના શવને ઠ મહિના સુધી ઉપાખનાર વલ્ક્રજ્ઞની પેઠે;
દિગ્મૂઢ વંની જઈ ધ્યાન કર્યાઠતાં; જે એક માસા સોનાને ઇચ્છનાર પઠીશ્રી રાજા
પ્રસન્ન થયા ઠતાં, ક્રોધાગમ સોનજ્ઞાની વાંઘાશ્રી પણ મન નશ્રી નિવર્તેતું તેમ
જાણી સંસારત્યાગી કપિલ રાજર્ષિની પેઠે મલવાને યોગ્ય વસ્તુની ઇચ્છાવશે
કરી ધ્યાન થયા ઠતાં; વિપરીત દૃષ્ટિશ્વકી મહાવીર સ્વામિ ઝગવાનના વવ-
નેને પણ લોટું કહેનાર જમાલિઆદિકની પેઠે મિષ્ટાત્વદૃષ્ટિ કરી ધ્યાન
કર્યા ઠતાં; રાજ્યની મૂઝાઈ કરી પોતાના પુત્રોને જનમ્યા પઠી તરત રાજ્યને
અયોગ્ય કરવાને માટે અંગોપાંગ કાપનાર કનકલ્બજ રાજાની પેઠે મૂઝાઈને વશ
ધ્યાન થયા ઠતાં; પરસ્પર સાધુર્નમાં દેવ ઠે કે સાધુ ઠે એવા સંઘ થકી વં-

કેનાંદિ વ્યવહારને મૂકી વેનાર અવ્યક્તવાદી આપાઠાચાર્યના ક્ષિપ્યોની પેઠે
 સંશયને આધીન થઈ ધ્યાન કર્યો ઠતા; કપિલના આગલ, જૈનમા પણ ધર્મ ઢે,
 અને મારા માર્ગમા પણ ધર્મ ઢે એમ કથન કરનાર મરિચિની પેઠે અન્ય અન્ય
 વર્ણનની વાઢાણ કરીને ધ્યાન કર્યો ઠતા, ઘણા કાલ સુધી ચારિત્રને પાલીને
 પઠી વિપય સુલની લાલસાણ કરી ચારિત્રને ઢોની વેનાર કર્મરીકની પેઠે ગૃધ્રિ
 ઘરી ધ્યાન કર્યો ઠતા; વીજાનુના ઘનમાલ, સ્ત્રી આદિ વસ્તુઢે દેલ્લી, તેમ યજ્ઞ
 હયાતિ દેલ્લી તે પામવાની વાઢાને વશ થઈ ધ્યાન કર્યો ઠતા, લોટના સાથવા
 રૂપ ત્રાથાને સાથે લઈ આપેલા નિર્ઘૃણશર્મા ત્રાહ્યણની પાસેથી તે સાથવાને ડ-
 ઢનાર મૂલ્લવેવની પેઠે, તરસ લાગ્યા ઠતા સાથુના સમુદાયની સાથે રહેલા ન-
 વીના સચિત્ત પાણીને ડઢનાર નાહાના સાથુની પેઠે તરસને આધીન થઈ ધ્યાન
 થયા ઠતા, સુલની પીના થકી રાજગૃધ્રિ નગરીના લોકની સાથે રહેલા, અને
 અનાજ નહીં આપ્યા ઠતા સર્વ લોકને કિલાણ મારવાને ડઢનાર ડુમક (ત્રિ-

સ્વામી) ની પેઠે શુભના વશ અથવા ધ્યાન કર્યાં થતાં; પોતાના નગરના મા-
 ગને યજ્ઞનાર યજ્ઞલચિરીની પેઠે માર્ગમાં પ્રમતાં ધ્યાન થયા થતાં, મહા વ-
 ગ્નામાં સનત્કુમાર ચક્રવર્તીને યજ્ઞલતા તેના મિત્ર મહેન્દ્રસિંહની પેઠે મહા વ-
 ગ્નામાં ધ્યાન થયા થતાં; શ્રિણુ-નિહાના હૃદયે પરવંશ, અથવા પામના, માંસને
 પ્રક્ષણ કરનાર સાધુ આદિકની પેઠે નિહાને આધીન અથવા ધ્યાન કર્યાં થતાં;
 નંદિધેણના પ્રવમાં નિયાણુ કરી અથવા વસુદેવ આદિકની પેઠે નિયાણારૂપ
 ધ્યાન કર્યાં થતાં; પુત્રાદિકના સ્નેહથી સગર ચક્રવર્તી આદિકની પેઠે ધ્યાન થયા
 થતાં; કામમાં અતિ લુબ્ધ રાજગૃહિ નગરીમાં રહેનાર કુમારનંદ નામના સોની
 આદિકની પેઠે કામને વશ અથવા ધ્યાન કર્યાં થતાં; પોતાના અપમાન અથવા ચિત્ત-
 ના મલિનપણાને કરનાર પીઠ મહાપીઠની પેઠે અને શુભાચાર્યના ગુણની પ્રશંસા
 થયા થતાં તેમના ઉપર ઈર્ષ્યા કરનાર સિંહયુદ્ધા ઉપર કાનુસંગ ધ્યાને રહેનાર
 મુનિની પેઠે ચિત્તના મલિનપણાથી ધ્યાન થયા થતાં; સ્ક્રિમણી અથવા સત્યમા-

आने परस्पर कलह करावनार दुयाधन राजावकन। पेठ कलहुअ विषे प्रीति
थकी ध्यान थया वता; पोताना जाइउने विनाश थये ठत्ते चेना राजानी साथे
युद्ध करनार कोणिक राजादिनी पेठे युद्ध माटे ध्यान कर्या उतां, परस्पर
जाइउमा युद्ध करनार बाहुबलि अने प्ररतनी पेठे मद्दायुद्ध करवामां ध्यान
थया वता; त्याग करेला जोगने इच्चनार रद्दनेमि आदिकनी पेठे विषयसुख-
नो संग मेलववानी इच्छाथी ध्यान थया वता, तृप्ति विना अतिशय धनमाल
आदिकना संग्रह करवानी वाढाथी ध्यान थया वता; घनने माटे ठोकरानो
राज्य सन्नामा न्याय कराववा जनार शेवनी वे स्त्रीनुनी पेठे राज्य सन्नामां
न्याय कराववा माटे ध्यान थया वता, सेनानी कोंशेने अल्प मूढ्ये करी
ग्रहण करनार लोभनंदी आदिकनी पेठे खरीद करवा अने देववा माटे ध्यान
थया वता, निरर्थक दीपायन ऋषिने कोप करावनार शव आदिकनी पेठे प्र-
योजनरहितपणे ध्यान कर्या वता; वरुगुंदाना फलने पण ब्राह्मणना नेत्रधा-
री हाथे करी मसलनार ब्रह्मदत्त चक्रवर्तीनी पेठे उपयोग पूर्वक ध्यान कर्या

गतां; कान्तसग ध्यानमां रक्षा गतां मनेकरी युद्ध करनार प्रसन्नचंद्र राजर्षि-
 नी पेठे अनुपयोगशी ध्यान अया गतां; एक कर्षक प्रमाण तेल देवाशी दासी
 अएली साधुनी बेहेननी पेठे देवाश्री पीमाया गतां ध्यान करतां; सात वखत
 क्षत्रिय रहित पृथ्वी करनार परशुराम तथा एकवीश वखत ब्राह्मण रहित
 पृथ्वी करनार सुभूम चक्रवर्त्तीनी पेठे मातापितादिकना मारवाश्री अएला
 वेरशी ध्यान कर्या गतां; नंद राजाना राज्यने ग्रहण करवानी इच्छावाला चा-
 शाक्यनी पेठे राज्यादिक पामवाना वितर्कशी ध्यान अया गतां; निरंतर पां-
 चसें पामानो वध करनार कालशौकरिक कसाइनी पेठे हिंसामां प्रवर्त्तवानुं
 ध्यान कर्या गतां; चंम रुद्राचार्यना आगल हांसी करनार मित्र सहित शि-
 ष्यनी पेठे हास्यश्री ध्यान कर्या गतां; हे निमिन्तिआ हुं तने वांडुलुं, एहवी
 रीते वारत्रक ऋषिना प्रते बोलनार चंम प्रद्योतननी पेठे अति हास्य करवा-
 शी ध्यान अया गतां; ब्रह्मवत्त पोताना पुत्र चक्रवर्त्तीने मारवाने इच्छनार तेनी
 माता बुद्धनिनी पेठे अतिरोषशी ध्यान कर्या गतां; कवोर वचनो बोलवा माटे

अंगर बोलतां ध्यान कर्या उतां; पोताना जमाइ गजसुकुमालना माथा उपर
 माटीनी शयनी करी खेरना अंगारा अरीने गजसुकुमालने मरण पमान-
 नार कण्ठने देखी अयध्रात थइ मरण पामनार तेमना सासरा सोमिलनी
 पेठे अयथकी ध्यान कर्या उता; दर्पणाविकमा पोतानुं रूप जोतां तेमज पा-
 टीआमा अंगारवती आदिकना चितरेला रूपने जोनार चंद प्रद्योत राजाविकनी
 पेठे बीजानुं रूप जोतां ध्यान कर्या उता, पोताना काव्यनी शकनाल मंत्री
 पासे प्रशंसा कराववाने इछनार वरुचि ब्राह्मणनी पेठे पोतानी प्रशंसा करा-
 ववानुं ध्यान थया उता, करकंदु मुनि मद्धाराजनी निंदाने बोलनार चार त-
 पस्वीनीपेठे परोक्षमां बीजानी निंवा करतां ध्यान थया उता; सप समद
 दुर्बलिकापुष्पमित्रनी गर्दने करनार गोष्ठामादिल निहवनी पेठे बीजाना
 समद तेनी निंवामा प्रवर्चतां ध्यान कर्या उता; घनाविक परिग्रहने माटे दे-
 शातरोमां अमनार चारुदत्ताविकनी पेठे धनधान्याविक पामवाने ध्यान कर्या
 उता; सुअश सतीने खोटुं कलंक बेनार तेनी सासु नणंवाविकनी पेठे बीजा-

11R211

ना मांश्रे खोटुं कलंक चक्रवर्तने मोटे ध्यान कर्मा उतां, ज्योतिर्यशा नाम-
नी वाइने हलीने तेने मारवानुं दूषण अंगरुपिना उपर चक्रवर्तनार रुद्रकनी
पेठे पोतानुं दूषण बीजाने मांश्रे चक्रवर्तना ध्यान कर्मा उतां; अनेक प्राणिजुं
ना विनाशने करवाना इच्छावाला दीपायन आदिकनी पेठे अनेक प्राणिजुं
मरण करवा मोटे ध्यान कर्मा उतां; माताना आग्रहश्री दीक्षाने पालनार वि-
षयना तीव्र अभिलाषने करनार कुल्लक साधुनी पेठे विषयना अपराधश्री
पथी ध्यान कर्मा उतां; राजाना अंतर्गतमां जइ परस्त्री सेवयाना लोकोनी पेठे
अलंकार सहित हलोल ध्यान कर्मा उतां; पाप करवायाना ध्यानमां तत्पर
पापकार्यना अनुमोदवाथी पेठे प्राणीजुनी हिसामां कारणभूत वस्तुजने वतावा
नंदमणिआर श्रावकनी पेठे प्रसमाधि ए मरे बीजा माणसने असमाधि
मोटे ध्यान कर्मा उतां; स्कंदकाचार्य असमाधि पेठे बीजा माणसने असमाधि
साधुने पेदेलां घाणीमां पीलनार पालकनी पेठे पदेलां शुभ
मरण करवा मोटे ध्यान कर्मा उतां; पदेलां शुभ

ज्ञापरिणामना वलथी अशुभ ध्यान करनार कृष्ण आविकनी पेठे कर्मना न-
दयना प्रबलपणाथकी ध्यान कर्या वता; आर्यमंगु आचार्यनी पेठे मानपूजा-
विकरूप ऋक्षिने अग्निमान करी ध्यान कर्या वता, तेमज सारा भोजन म-
लवारूप रसगारवे करी ध्यान कर्या वता; तेमज पुञ्जलिक सुखना अग्निमान-
थी सातागारवे करी ध्यान कर्या वतां, अविरति सारी, एम जाणी वारंवार
चारित्रना परिणामने ठोफी देनार भेतायमुनि आविकनी पेठे अविरतिनु ध्या-
न कर्या वता; चित्र नामना पोताना जे साधु तेमणे वार्या वतां पण चक्रव-
र्तिनी ऋषि भोगव्या बिना मोक्ष पण इवतो नथी एम कदेनार ब्रह्मवत्त च-
क्रवर्तिना जीव सन्नूतिनी पेठे संसारना सुखनी इवासहित मरण करतां
ध्यान थया वता; सुता अगर जागता जे भेने कोइ दिवससंवंधी तेम रात्रि-
संवंधी ज्ञानाविकमां अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय
तेनो मित्राभि दुष्कर्मो वडवुं. अतिक्रमाविकनुं स्वरूप नीचे आपेलारात्रिभो-
जनवतना अतिक्रमादिथकी समजवुं. जेम कोइए रात्रिभोजननुं व्रत कर्युं

હોય તેને કોઈ માણસ નિમંત્રણા કરે તે વચ્ચે નિષેધ ન કરે તો અતિક્રમ થાય, જો યાવાની જગ્યાએ જવાને મગલાં ખેરે તો વ્યતિક્રમ થાય, યાવાની વસ્તુ લેતાં થકાં અતિચાર અને તે વસ્તુ મુલમાં નાણાં ઠતાં અનાચાર થાય. આ પૂર્વે કહેલાં ધ્યાનોનું સ્વરૂપ, તેનાં દૃષ્ટાંતો અને અતિક્રમાદિનું વિશેષ સ્વરૂપ અન્ય ગ્રંથોથી જાણવું. ઘણો વિસ્તાર થવાના પ્રયત્ની અહીંઆં લખ્યું નથી. આ ધ્યાન સંબંધી મિઝામિ ડુક્કર દેવાનો વિષય વાલપંક્તિ મરણમાં તથા પંક્તિ મરણમાં સમાનજ છે. હવે દેવતાદિકની અગર નદી રોગાદિકની આપદમાં પડેલો જીવિતમાં સાપેક્ષ એકવો ત્ર્યવિહારિ સાધુ જેવી રીતે સાકાર પ્રત્યાખ્યાન કરે તે વિધિ વતાવવાને પ્રથમ મંગલાચરણની ગાથા કહે છે.

એપ કરોમિ	મળામે	જિનવરદુપમસ્ય	વર્ધમાનસ્ય ॥
એસ કરેમિ	પણામે,	જિણવરવસહસસ	વદ્ધમાણસસ ॥
આ હું કરું છું	નમસ્કાર	જિનને ત્રિપે સુંદર દુપમસમાન	વર્ધમાન સ્વામીને ॥

क्षोण्यां च जिनानां सगणधराणां च सख्या ॥ ११ ॥
 सेसाणं च जिणाण, सगणहराणां च सखेसि ॥ ११ ॥
 बाकीना पण ऋपभदेवादि तीर्थकरेने गणधर सखितने
 भावार्थः—आ हु सागारिक अणसण करवाने तइयार थयो उतो अवधि-
 ज्ञानिआदिक जे जिन तेमा श्रेष्ठ (जे सामान्य केवली) ते जिनवर तेमां वृषज
 समान वर्धमान स्वामिने प्रणाम करुं. वली गणधर सद्धित बीजा पण ती-
 र्थकरेने प्रणाम करुं. ॥ ११ ॥

इवे नमस्काररूप मंगलाचरणा करी वतनो उच्चार करवा कहे ठे.

सर्व	माणारयं	मसाख्यामि इति	अलीकवचन	च ॥
सख	पाणारंभं.	पञ्चस्वामिति	अलियवयणं	च ॥
सर्व	प्राणिओना आरभने	पच्चपुछु	आ प्रकारे सर्वं मृपापादने ॥	
सर्व-	मदत्तादान	मैथुन-	परिग्रह चैव ॥ १२ ॥	
सख-	मदिन्नादाणं,	मेहुन्न-	परिगह चैव ॥ १५ ॥	
सर्व	अदत्तादाने	सर्वं मैथुनने	सर्वं परिग्रहने	॥ १२ ॥

प्रावार्थः—सूक्ष्म अने वादर बन्ने प्रकारना सर्व प्राणिनना आरंभनु पञ्चखाण करुंतुं, तेवीज प्रकारे सूक्ष्म वादर सर्व मूत्रावादनं पञ्चखाण करुंतुं. सर्व वादर अने सूक्ष्म बन्ने कोइए नहीं आपेलाने लेवानुं पञ्चखाण करुंतुं. देवता, मनुष्य, तिर्यच संबंधी सर्व मैथुननुं त्रिविध त्रिविध पञ्चखाण करुंतुं. सर्व धनधान्यादिक बाह्य नव प्रकारना परिग्रहनुं तथा मिथ्यात्वादिक चण्डप्रकारना आर्यन्तर परिग्रहनुं पञ्चखाण करुंतुं. चशब्दशकी बीजां पण शेष रहेलां सर्व पापस्थाननुं पञ्चखाण करुंतुं. ॥ १२ ॥

व्रतोनो उच्चार कर्मा पठी थयेला वैरने वोसरावी, आशाननुं आकाशधी अनंतगयापणुं होवाधी तेने पण वोसरावी समाधि अंगीकार करे ठे.

साम्यं	मे	सर्वभूतेषु	वैरं	मम	न	केनचित् ॥
सम्मं	मे	सर्वभूतेषु,	वैरं	मज्झ	न	केणइ ॥
भिन्नपणुं	मारे	सर्वप्राणि विषे	वैर	मारे	नथी	कोप्ती साथे ॥

આસાન - વોસિરિત્વાણં,

સર્વં વાંછાઓને ત્યાગ કરીને

સમાહિમણુપાલાદ ॥ ૧૩ ॥

સમાધિને દુ રાહુછું ॥ ૧૩ ॥

પ્રાવાર્થ. - સર્વ જીવોને વિષે મોરે મિત્રપણું છે, કોઈ જીવની સાથે મોરે શત્રુપણું નથી. સર્વે વ્રતકરણ, સ્વજનગણ અને શરીર સંબંધી અન્નિલાપોને ત્યાગ કરી વિનય, શ્રુત, તપ અને આચારરૂપ ચાર પ્રકારની સમાધિને ઇંગી-કાર કરેલું ॥ ૧૩ ॥

હવે આહારાદિ તેમજ મમતા વોસરાવો સર્વને સ્વમાવે છે

સર્વં ચાહારવિધિ

સદ્માઃ

ગારવાન

કપાર્યાશ્ચ ॥

સંઘં ચાહારિવહિ,

સત્રાન

ગારવે

કસાણુ ઇ ॥

સર્વં આહારના મેદને

ચાર સદ્માઓને

ત્રણ ગારવેને તેમજ ચાર કપાર્યને ॥

સર્વં ધૈવ મમત્વં

ત્વજામિ

સર્વં

સમયાયિ ॥ ૧૪ ॥

સઘં ચેવ મમતં,

ચણ્મિ

સઘં

સ્વમાવેમિ ॥ ૧૪ ॥

સર્વં પળ મમતાને

તણુછું

સર્વને

સ્વમાણુછું ॥ ૧૪ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-ચારે પ્રકારના સર્વ આહારને ત્યાગ કરું. આહારાદિક ચાર અગર દશ સંજ્ઞાનો ત્યાગ કરું. ત્રણ ગારવ તથા ચાર કષાયોનો ત્યાગ કરું. સર્વ પદાર્થની મમતાનો પણ ત્યાગ કરું, અને સર્વ જીવોને હામાબું. ॥૧૪॥
સર્વ જીવોને હામાવ્યા પછી આરાધના કરવા ગાથા કહે છે.

ભવેત્ અસ્મિન્ સમયે ઉપક્રમઃ જીવિત્તસ્ય યદિ મમ ॥
હુજ્ઞાં હમંમિ સમયે, જવક્કમો જીવિત્તસસ જહ મજ્ઞ ॥
હોય આ અવસરમાં ઉપક્રમ (નાના) આહવાનો જો મારા ॥
એતન્ પ્રત્યાહ્યાનં વિપુલા આરાધના ભવતુ ॥ ૧૬ ॥
એત્રં પચ્ચક્કાણં, વિજ્ઞાયા આરાહણા હોહ ॥ ૧૫ ॥
આ પચ્ચક્કાણ વયારે આરાધના હો ॥ ૧૬ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-આ અવસરને વિષે જો કદી મારા આયુષ્યનો વિનાશ પ્રાય તો આ પૂર્વે કહેલું સર્વ પચ્ચક્કાણ અને વિસ્તારવાલી જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રની આ-

જેણે સાગાર પચ્ચલાણ કયું ઠે એહવો સાધુ શું કહે તે બતાવે ઠે.

સર્વદુઃખમસીણેભ્યઃ

સિદ્ધેભ્યઃ અર્થ નમઃ ॥

સઘડુસ્કપહીણાણં,

સિદ્ધાણં અરહન્ત નમો ॥

સર્વદુઃખ સય યયાં છે જેમનાં એવા

અરિહતને નમસ્કાર હો ॥

અરહથામિ

‘જિનમદસં

મત્યાલ્યામિ ચ પાપક ॥ ૧૬ ॥

સદ્દેહે

જિણપત્રતં,

પચ્ચસ્કામિ અ પાવગં ॥ ૧૬ ॥

સદ્દુ પુ

જિનેશ્વરે કરેછુ તત્ત

પાપકાર્યને ॥ ૧૬ ॥

જ્ઞાવાર્થ.—જન્મ મરણાદિક સર્વ સંસારમા થતા દુઃખ જેમના કય પા-
મેલા ઠે એહવા સિદ્ધેને અને ચોત્રિણ અતિશયરૂપ લક્ષ્મી તથા-ઇંદ્રોણ કરેલી
પૂજાને યોગ્ય એવા અરિહંતને નમસ્કાર હો. જિનેશ્વર જગવાને કહેલા ક્ય
ગુણ પર્યાયરૂપ તત્ત્વને સદ્દહું, અને સર્વ પાપકાર્યનું પચ્ચલાણ કરું. ॥ ૧૬ ॥

વલી વીજું જે કહે તે બતાવે ઠે.

नमोस्तु धूतपापेभ्यः सिद्धेभ्यश्च महर्षिभ्यः ॥
 नमुद्युधुञ्चप्रपावाणं, सिद्धाणं च महेसिणं ॥
 नमस्कार हो जेमनां पाप क्षय थायां छे एहवा सिद्धोने अने महा ऋषिओने ॥
 संस्तारं प्रतिपद्ये यथा केवल्लिदेसितं ॥ १७ ॥
 संथारं पन्निवज्जामि, जहा केवल्लिदेसिञ्चं ॥ १८ ॥
 संथाराने अंगिकार करुंछुं जेम केवल्लिए वताव्या छे तेम ॥ १७ ॥
 भावार्थः—जेमनां पाप नाश पामेलां ठे एहवा सिद्धोने अने महा ऋषि-
 जेने तेमज उपलक्षणी तीर्थकरोने नमस्कार हो. जेवी रीते अनशन करती
 वखते माझ आदिकनो संथारो केवल्लि भगवाने वताव्यो ठे तेम हुं ते संथा-
 राने अंगीकार करुंछुं. ॥ १७ ॥
 अनंशन अंगीकार करतो ठतो हुं कहे ते वतावे ठे.
 यत्किंचिदपि बुद्ध्यतं तत्सर्वं व्युत्सृजामि त्रिविधेन ॥
 जं किंचिदपि दुश्चरिञ्चं, तं सर्वं वोसिरामि त्रिविद्देणं ॥
 जे कंइपण खोटं आचरुं होय ते सर्वे वोसिराहुं छुं मनब कायाये करी ॥

[illegible][illegible][illegible]

ज्ञावार्थः—जे पात्रादि उपकरणरूप बाह्य उपधि अने कथायादिक अर्थ्य-
तर उपधि अने भोजन सहित शरीरादिक उपधि ते सर्व मन वचन कायाये
करीने, प्रावथी वोसराबुहुं. ॥ १९ ॥

फरी पण अनशन अंगीकार करनार शुं चोसिरावे ते कहे ठे.

सर्व प्राणारंभं मत्गारुयाभिइति अलीकवचनं न ॥

संघं पाणारंभं पञ्चस्वामिति अप्रलियवयणं च ॥

सर्व प्राणिओना आरंभने पचसुंछुं एज प्रकारे असत्य वचनने पण ॥

सर्व मदचादानं मयुन परिग्रहं चैव ॥ २० ॥

सघ—मदिन्नादाणां, मेहुन परिग्रहं चैव ॥ २० ॥

सर्व अदत्ता दानने मयुन परिग्रहने पण ॥ २० ॥

साम्भं मे सर्वभूतेषु मय न केनांचित् ॥

सम्भं मे सबभूएसु, मद्य न केणइ ॥

मिच्छाणं पारे सर्व प्राणीभोस्ति पारे नगी नली मारे ॥

मनुपालय सुतादर ॥

ममाप

व्युत्पुत्रय ॥ २२ ॥

प्रागा

आसानु वासिरिस्ताणं, समाहि मणुपालये ॥ २१ ॥

वोमराधिने

ममीय

पातु तु ॥ २१ ॥

ज्ञावार्थ —पहेलां सागार पञ्चखाणना अधिकारमा बीजी अने बीजी
गाथा कक्षा उता पण अद्दीआं निरागार पञ्चखाणनो अधिक्कार होवाथी फरी
कदेवामा पुनरुक्त दोय नथो, तेमज तेनो ज्ञावार्थ पहेला विस्तार सद्धित लखेलो
होवाथी फरी लख्यो नथो, माटे ते पूर्वथी जोइ लेयो ॥ २१ ॥

वली फरी शु कदे ते वतावे ठे.

राग

बंध

प्रक्षेप च

हर्ष

दीनभारना ॥

रागं बंधं पनुसं च,

हरिसं

दीगजावयं ॥

रागने यथना हेतु भूत तेमज केपने

हर्षने

रंक्षणाने ॥

उत्सुकर भय जोरु

रति

व्युत्पुत्राभि ॥ २२ ॥

उत्सुगतं भयं सोग.

रं

वोसिरे ॥ २३ ॥

चपलपणु भय जोरु

रति

अरतिने अने चोमराउं छु ॥ २३ ॥

જાવાર્થ:—વસ્તુનું માં પ્રીતી કરવા રૂપ રાગ તથા મત્સર જે બંધના કારણજૂત છે તેને, માન પૂજાનો સંજ્ઞવ મનમાં રાખી જે હર્ષ થાય છે તેને, અને શત્રુઆદિ થકી અપમાન થયા વતાં ગરીબાશપણું જે ધારણ કરવું તે, અને અતિ દુઃખ થયા વતાં જલદી મરણને ઇચ્છવારૂપ નુત્સુકપણું, દેવતાદિકના નુપસર્ગો થયા વતાં જે ખય અને કષ્ટ, વસ્તુનું ના વિયોગો વતાં જે શોક થાય છે તે, અને વાંછિત ક્ષેત્રાદિક વિષયમાં જે રતિ નુત્પન્ન થાય છે તે, તથા અનિષ્ટ ક્ષેત્રાદિકમાં જે મનમાં અરતિ થાય છે તે સર્વ ત્યાગ કરું હું. ॥ ૨૨ ॥

વઠી અનશન અંગીકાર કરનાર સંસારના કારણજૂત મમતાદિક વોસ-
રાવી મોક્ષના કારણજૂત નિર્મમત્વ જાવમાં રહી વાકી જે વોસિરાવે તે કહે છે.

મમત્વં	પરિવર્જયામિ	નિર્મમત્વ-	મુપસ્થિતઃ ॥
મમત્તં	પરિવિદ્યામિ,	નિર્મમત્તં	ઉવઘ્નિત્ત ॥
માનનાનો	ન્યાય કરું હું.	મમતા રહિતપણમાં	તત્પર્ગચ્છો છતો ॥

આલપન ચ મે આત્મા અવશેષ ॥ ૨૩ ॥
આલંબણં ચ મે આયા, અવશેષં ચ વોસિરે ॥ ૨૩ ॥

આલપન થત વલી મને આત્મા છે શીજા સર્વ પદાર્થને વોસરાયુ હું ॥ ૨૩ ॥
નાવાગ્રી:—આ મારું, આ મારું, આ પ્રકારનો જે મમત્વજાવ તેને 'કાફ-
ણ મારું નહિ, કાફણ મારું નહિ' આ પ્રકારના નિર્મમપણને આશ્રીને રહ્યો
વત્તો વર્જી હું.

આ સંતારમા મને હુર્ગતિના હુ:લથી અને સંતારના પરિશ્રમણથી મુકાવ-
વાને માટે મારો આત્માજ આલંબનજૂત (ટેકારૂપ) છે. બાકી જે સર્વ ઘન કુ-
ટુંબ અને શરીરાવિક તે સર્વનો ત્યાગ કરું હું. ॥ ૨૩

હેવે કયા કયા કાર્યમા આ આત્માને આલંબનજૂત કરવો તે કહે છે.

આત્મા	હુ	મમજ્ઞાને	આત્મા	મમ	દર્શને	ચરિત્રે	ચ ॥
આયા	હુ	મહંનાણે,	આયા	મે	દંસણે	ચરિત્રે	અ ॥
આત્મા	નિશ્ચયે	મને જ્ઞાનમાં	આત્મા	મને	દર્શનમાં	અને	ચારિત્રમાં ॥

आन

॥२१॥

आत्मा प्रत्याग्र्याने आत्मा दम मंगमे गंगे ॥ २४ ॥
 आया पद्मरक्षाणे, आया मे संजमे जोगे ॥ २४ ॥
 आत्मा पचरुसागने विपे आत्मा मने संजम जोगने विपे आलंवन छे ॥ २४ ॥

भावार्थः—आत्माज मने ज्ञानगुण मेलववामां आलंवन थाउ, जे मा-
 टे आत्मानि साद्वायथ्री तेमां रहेलां ज्ञानादिक प्रगट थाय ठे माटे ते आलंवन
 छे, आत्माज मने सम्यकवने विपे आलंवन थाउ, आत्माज चारित्रने विपे प-
 ण आलंवन थाउ, पच्चाकाश करवामां पण आलंवनभूत आत्माज थाउ, अने
 संजमव्यापारमां पण मने आत्माज आलंवन थाउ. ॥ २४ ॥

द्वे ममत्वभाव रहित त्रयो वतो एकत्वभावना भावे ते कहे ठे.

एकः व्रजति जीवः एकश्चापपश्ये ॥

एगो वज्रइ जीवो, एगो चबुववथइ ॥

एकन जायछे जीव, एकन निश्चये उत्पन्न भायछे निश्चये

एकस्य चैव मरण एकः सिद्धयति नारजः ॥ २५ ॥

एगस्स चैव मरणां, एगो सिम्वइ नीरुनु ॥ २५ ॥

एकनेज मरण पण थायछे एकलोज सिद्ध थाय छे कर्म रहित ययो छतो ॥ २५ ॥

ज्ञावार्थः—अन्य अन्य गतिमा पण आ जीव एकलोज जाय ठे. अने मनुज्यपणे पण एकलोज उत्पन्न थायठे. मरण पण एकलानेज थाय ठे, अने कर्मरूप रज रहित थयो ठतो एकलोज सिद्धिपव पामेठे. ॥ २५ ॥

एको मे शाश्वत आत्मा ज्ञान- दर्शन- सयुक्तः ॥

एगो मे सासनु अप्पा, नाण- दंसण- सजुनु ॥

एक मारो शास्वतो आत्मा छे ज्ञान दर्शन सहित एवो ॥

शेपा मे पाप्मा मायाः सर्वे सयोगलक्षणाः ॥ २६ ॥

सेसा मे बाहिरा ज्ञावा, सधे संजोगलक्षणा ॥ २६ ॥

बाकीना मारे बाब पदार्थो सर्वे सयथमात्र स्वरूपवाला छो ॥ २६ ॥

ज्ञावार्थः—ज्ञान दर्शन सहित मारो आत्मा ते एकज शास्वतो ठे अने

बीजा सर्वधनकुटुंबादिक पदार्थों तो पंखीना मेलाप सरखा कणवार जेनो संबंध रहे तेधा ठे. ॥ २६ ॥

आ जगत्ने विषे पुज्जलनो संबंध सर्व दुःखदायी ठे ते देखाले ठे.

संयोगमूला

जीवन

माप्ता

दुःख-

परंपरा ॥

संजोगमूला

जीविण,

पत्ता

दुःख-

परंपरा ॥

संबंध छे मूल जेनुं

एहवा जीवने

माप्त यह

दुःखनी

परंपरा ॥

तस्मान् संयोगसंबंधं

सर्व

त्रिविधेन

व्युत्पन्नामि ॥ २७ ॥

तम्हा संजोगसंबंधं, सबं

तिविद्हेण

वोसिरे ॥ २८ ॥

ते माटे पुद्गलसंयोगने

सर्व

यनवचन कायाये करी

बोससाहुंठुं ॥ २७ ॥

भावार्थः—आ संसारमां जीवो जे दुःखनी श्रेणी पाम्या ठे तेहुं पुद्गलिक पदार्थनो संबंधज मूल कारण ठे. ते माटे सर्व पुद्गलिक पदार्थ संयोगने मन वचन कायाए करी त्रिविधे त्याग करुंठुं. ॥ २८ ॥

इहे जे प्रमाद पेढेलां ग्रथा दोय ते पक्कमवा माटे कर्जे.

मूल गुणः

मूलगुणो

मूल गुणो अने

समस्त

समस्त सर्व

ते इ सर्व

जावार्थ.—जे में

वि उन्नरगुणो प्रयत्ने करी

काल संवधी मूल गुण अने

वीजा पण वृषणोनुं

सप्त भयानि अष्टौ मदान

सप्त जए अष्ट मए, सन्ना

सात मय आठ मद

सात मय आठ मद

उन्नरगुणाः

उन्नरगुणो,

उन्नर गुणो

निदाभि

निंदे,

निंदु छु

जावार्थ.—जे में पाच मदाव्रताविक

वि उन्नरगुणो प्रयत्ने करी आराध्या न दोष ते सर्व निडुबुं, तेमज आगामि-

काल संवधी मूल गुण अने उन्नरगुणनी विराधनानुं प्रतिकमण करुनुं ॥२८॥

वीजा पण वृषणोनुं प्रतिकमण करतो बतो कहे ठे.

सप्त भयानि अष्टौ मदान संज्ञाव्रतसः

सप्त जए अष्ट मए, सन्ना चत्तारि

सात मय आठ मद सन्ना चार

सात मय आठ मद सन्ना चार

ये पया नाराधिताः

जे मे नाराहिया पयत्तेणं ॥

जे में न आराध्या प्रयत्ने करीने ॥

निदाभि भतिकाम्याभि आगमिष्यतां ॥ २८ ॥

निंदे, पम्किमे आगमिस्साणं ॥ २८ ॥

निंदु छु पढिक्कमुहु आवता कालनी विराधनाने ॥ २८ ॥

जावार्थ.—जे में पाच मदाव्रताविक मूलगुणो अने आहारनी शुद्धि आ-

वि उन्नरगुणो प्रयत्ने करी आराध्या न दोष ते सर्व निडुबुं, तेमज आगामि-

काल संवधी मूल गुण अने उन्नरगुणनी विराधनानुं प्रतिकमण करुनुं ॥२८॥

वीजा पण वृषणोनुं प्रतिकमण करतो बतो कहे ठे.

सप्त भयानि अष्टौ मदान संज्ञाव्रतसः गारवां स्त्रीन् ॥

सप्त जए अष्ट मए, सन्ना चत्तारि गारवे तिन्नि ॥

सात मय आठ मद सन्ना चार गारव व्रण ॥

सात मय आठ मद सन्ना चार गारव व्रण ॥

॥७३॥

आशातना खयस्त्रिशतं रागं द्वेपं च गर्हामि ॥ २९ ॥
 आप्रसगणं तित्तीसं, रागं दोसं च गरिहामि ॥ ३० ॥

आशातना तेजीभ राग अने द्वेपने गर्हुछुं ॥ २९ ॥
 असंयम-मज्ञानं मिथ्यात्वं सर्व-मेव च ममत्वं ॥

आसंजस-मन्नाणं, मिहत्तं सब-मेव य ममत्तं ॥

अविरतिनं अज्ञानने मिथ्यात्वने मयं निश्चे ममताने ॥
 जीयेगु अजीयेगु च तन्निदामि तच्च गर्हामि ॥ ३० ॥

जीवेसु अजीवेसु अ, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३० ॥

जीयमां अने अजीयमां ते निन्दुछुं अने ते गर्हुछुं ॥ ३० ॥

भावार्थः—दुष्कालादिकमां केवी रीते आज्ञीविका प्रशे एवो जे ज्ञय ते
 आज्ञीविकाज्ञय, मनुष्यने मनुष्यश्री ज्ञय ते आ लोक ज्ञय, तश्चा मनुष्यने
 देवतादिप्रकी ज्ञय ते परलोक ज्ञय, धन माल जे पोतानी पासे होय ते रखे
 कोइ चोर प्रमुख लइ न जाय एवो जे ज्ञय ते आदान ज्ञय, सुख-समां एक-

લા વેળા વર્તાજ જે નિમિત્ત વિનાજ પ્રય થાય છે, તે અકસ્માત પ્રય, તીવ્ર
રોગાદિક થયે વર્તે હું મરી જશ, આ પ્રકારનો જે મરણ પ્રય, તેમજ કોઈ-
ક અર્કાર્ય કરી લોકો જાણશે તો અપકીર્તિ કરશે આવો જે પ્રય તે અપજ-
શ પ્રય, એ પ્રકારે સાત પ્રય; મારી જાતિ ઉત્તમ છે આ પ્રકારનો જે અન્નિ-
માન તે પ્રથમ જાતિમદ, મારું કુલ ઉત્તમ છે આ પ્રકારનો અન્નિમાન તે કુ-
લમદ, વધા કરતા હું વધારે વલવાન હું આ પ્રકારે જે વલનો અન્નિમાન. તે
વાન્યાદિક જે જોઈએ તે સર્વ મને મલે છે આ પ્રકારનો જે રૂપમદ, ઘન-
મારી બુદ્ધિ ઘણી સારી છે આ પ્રકારનો અન્નિમાન તે બુદ્ધિમદ, સર્વ જનોને
હું પ્રિય લાગું આ પ્રકારનો જે મદ તે વાલ્લખ્યકમદ, તથા મને શ્રુત જ્ઞાન
વધારે છે આ પ્રકારનો જે મદ તે શ્રુતમદ અને આવમો તપમદ, આ પ્રકારના આઠ
મદ, આદ્યારસજ્ઞા, પ્રયસજ્ઞા, મેધુનસજ્ઞા, અને પરિગ્રહસંજ્ઞા રૂપ ચાર સંજ્ઞા,
ઋદ્ધિગારવ, રસગારવ, અને સાતાગારવ રૂપ ત્રણ ગારવ; અરિહંતની આશાતના

પ્રમુખ તેત્રીશ આશાતના; તેમજ રાગ અને દેષ સર્વની ગુરુ સાથે નિંદા કરું. ॥ ૨૫ ॥

સર્વ શ્રેષ્ઠ પ્રકારની અવિરતિ સર્વ જ્ઞાન સર્વ પાંચ પ્રકારનું મિષ્ટતાત્વ અને સર્વિધ દુઃખો તથા પ્રતિષ્ઠા તત્કર્મો હો સર્વ મમત્વ એ પેદેલાં કહેલા સર્વની દાતલક્ષણે નિંદા કરું. તેમજ ગુરુ સાથે નિંદા કરવારૂપ ગર્હ કરું. ૩૦

દો નિંદયા યોગ્ય ક્ષેત્રે નિંદયા યોગ્યનો સંગ્રહ કરી વતાવે ઠે.

નિંદા નિંદનીય ગર્હિય ચ યદ્ય મે ગર્હનીયં ॥

નિંદામિ નિંદણિજ્ઞં, ગર્હિયામિ જ્ઞા અંચ ક્ષે ગરહણિજ્ઞં ॥

નિંદું નિંદયા યોગ્ય ગર્હું ને જે મને ગરહવા યોગ્ય તે ॥

નિંદોચયારિ ચ તર્વ અર્થાંતરં ચાજ્ઞાં સપદિ ॥ ૩૧ ॥

નિંદાઓએમિ જ્ઞા રાત્રી, અર્થાંતરં વાહિરં ક્ષવાહિં ॥ ૩૧ ॥

આજેહું તર્વ અર્થાંતર અન્ને ગાળ ગાયને ॥ ૩૧ ॥

માન્યાર્થોઃ-દાતલક્ષણે નિંદા કરવા યોગ્ય જે જે હુરાચરણ કર્યું હોય તે

ગર્હુદું સર્વ નિવર્યા યોગ્ય અને ગર્દેવા યોગ્ય ગુરુના સમીપે આલોવુંદું. મનમા
 હુષ્ટ ધ્યાન કરવારૂપ આન્યંતર માયા અને વાહ્યશક્તી પ્રાણિનો વિનાશ કરવા
 આદિમા માયા તે પણ ગુરુના સમીપે આલોવુંદું. ॥ ૩૧ ॥

હવે પોતાથી ઇચ્છેલા વૂણ ગુરુના આગલ કેવી રીતે આલોવવાં તે વતાવેલે.

યથા શલાઃ પ્રલપદ્ઃ કાર્યમકાર્યચઃ ક્લુષ્ટુકઃ મળતિ ॥

જહુ વાહ્યો જંપંતો, કઝઝમકઝંચ જઝઝુઝં મળદ્ઃ ॥

હેમ વાહ્યક ઘોલતો છતો કાર્ય અને અકાર્ય સરલપણે કરે છે ॥

તવ તથા આલોચયેવ માયામૃષા મસુચ્ય ॥ ૩૨ ॥

તં તહ આલોહઝઝા, માયામોસં પમુત્તૂણં ॥ ૩૨ ॥

તે પાપને તેવી રીતે આલોચે માયા મૃષાવાદ મૂકીને ॥ ૩૨ ॥

જ્ઞાવાર્થ —જેમ વાહ્યક પોતાના માવાપના આગલ વાત કરતો હતો કા-
 ર્ય અકાર્ય જે કરી આવ્યો હોય તે સર્વ કહે છે; પરંતુ આ કહેવા યોગ્ય છે,
 આ કહેવા યોગ્ય નથી, એમ વિચારતો નથી તેમ જે આત્મહિતાર્થી હોય તે

पण कहेवा योग्य न कहेवा योग्यनो विन्नाग न पामतां जे ओहुं अगर
घणुं पाप जेवी रीते सेव्युं होय तेवी रीते युक्ति सहित जे जुहुं बोलवारूप
माया मृषापाद ते ठोमनीने कहे; परंतु आबुं माहं उत्तम कुल प्रसिद्ध ठे हुंपण
गुणी तरीके प्रसिद्ध हुं अने आबुं करेलुं पाप केम प्रगट करूं एम विचार
करी तेलुं पाप गुरुना आगल आलोअण लेतां गोपवे नहीं. ॥ ३५ ॥

कपट रहितपणे आलोअणने आपनारना गुणो वतावे ठे.

ज्ञाने दर्शने च तपसि चारित्र्ये च चतुर्विधे अकंपः ॥
नाणंमि दंसणंमि अ, तवे चरित्तिं अ चउसुवि अकंपो ॥
ज्ञाने विपे सम्यत्त्वेने विपे तपने विपे चारित्र्ये विपे अचलायमान ॥
धीरः आगम- कुशलः अ- परिसावी रहस्यानां ॥ ३३ ॥
धीरो आगम-कुसलो, अ-परिस्सावी रहस्साणं ॥ ३३ ॥
धीर आगममां कुशल- नहिं कहेनार (कहेला) गुप्त पापनो ॥ ३३ ॥

જ્ઞાનાર્થ—જે મતિ શ્રુત અવધિ મન.પર્યંવ અને કેવલ રૂપ.પાંચ પ્રકાર-
 ના જ્ઞાનમા તેમજ ઔપક્રમિક, કાયોપશમિક, કાયિકરૂપ, અગર કારક,
 રોચક અને વીપકરૂપ ત્રણ પ્રકારના સમ્યક્ત્વમા તેમ ઠ પ્રકારનો વાહ્ય અને
 ઠ પ્રકારનો આપ્યંતર એ વાર પ્રકારના તપમા તેમજ પાંચ આશ્રવતુ રોકતુ,
 પાંચ ઈન્દ્રિયનું ધ્વનન, ચાર કપાયનો જય અને ત્રણ વંનના ત્યાગ રૂપ સત્તર
 પ્રકારના સંજમમા એ ચારેમા પણ કોઈથી ચલાયમાન ન થઈ શકે એવા જે
 હોય, બુધિમત હોય, અગર ધૈર્યતા ગુણવાલા હોય, ઇત્સર્ગ અપવાદ માર્ગને વ-
 તાવનાર, ઠ લેવસ્ત્રને ચૂર્ણિપ્રમુલમા કુશલ હોય, અને જે આલોચનારે
 કહેલા ગુત રાખવા યોગ્ય પાપો તેને કોઈ આગલ પણ પ્રગટ કરનાર ન હોય
 તેવા ગુરુ પાસે આલોચણ લેવી જોઈએ. ॥ ૩૩ ॥

હવે કોઈ પ્રકારે પણ આલોચણ લેવાના સમયમા અગર પેદેલાં ગુરુનો
 અપરાધ કરેલો હોય તે લખાવે ઠ

રાગેન દ્વેષેન વા યત્ ભવતાં અકૃતજ્ઞતાયા પ્રમાદેન ॥
 રાગેણ દોસેણ વ જં, જ્ઞે પ્રવ્યયજુઝ્ઞા પમાણં ॥
 રાગે કરી હેપે કરી અથવા જે તમારુ અહિત અકૃતજ્ઞપણાં કરી અને પ્રમાદે કરી ॥
 યઃ મયા કિંચિદપિ ભણિતઃ તમારં ત્રિવિધેન ક્ષમયામિ ॥૩૪॥
 જો મે કિંચિવિ જ્ઞણિજ, તમહં તિવિદ્ધેણ સ્વામેમિ ॥૩૫॥
 વીજાને મેં કંડૂક કયું હોય તે હું મન વચન કાયાં કરી સ્માયુંહું ॥૩૬॥

જ્ઞાવાર્થઃ—અતિ સ્નેહના વશ અફ તેમ શિક્ષા આપતી વલેતે કોપના વ-
 શથી, કરેલા ઝગારના ન જાણવારૂપ અકૃતજ્ઞતાં કરીને અથવા તો પ્રમાદે
 કરીને જે તમારું અનીષ્ટ ચિંતવ્યું હોય અગર કયું હોય તેમજ વીજાને પણ
 જે કંડૂ રાગાદિક કારણથી કહ્યું હોય તે મન વચન કાયાં કરી ત્રિવિધે
 સ્માયુંહું. ॥ ૩૪ ॥

દવે અનજ્ઞાન કરનાર મુખ્યનું સ્વરૂપ ચિંતવે તે બતાવે છે. !

શ્રિશિષ્ય ધ્યયતિ મરણ 'શાસ્ત્રાનાં' શાસ્ત્રપરિજ્ઞાનાં પં. ૧૧
તિવિદ્ધં જ્ઞાંતિ મરણાં, બાલાણાં બાલપંમિયાણં ચ ॥

અળ મકારનું કરે છે મરણ શાસ્ત્રક્રોધુ શાસ્ત્રપરિજ્ઞાનુ ॥
શુદ્ધીયં પરિતમરણં પર કેવાન્નિઃ મનુશિયતે ॥ ૧૬ ॥

તદ્વ્યં પંમિયમરણં, જે કેવલિણો આગુમરંતિ ॥ ૩૫ ॥
મીનું પરિતમરણ ઝેળેકરી કેવલિમ્મો મરણ કરે તે. ॥ ૧૬ ॥

આશયં -તીર્થંકર મદારાજાત્ત જેન ઠાસનમાં ઢાળ પ્રકારનું મરણ કરે
હે. વાલકો (સાંધ્યા અગિરત મિષ્યાલ્ય) ને જે મરણ થાય તે એક વાલ મર-
ણ, (અગિરતિ રહેવાથી) વાલ અને (મિષ્યાલ્ય તથા સ્થૂન અગિરતિ ઝોમ્યા-
થી) પંક્તિ, જે શ્રાવક તે વાલપંક્તિ, તેને જે મરણ થાય છે તે વીજુ વાલ-
પંક્તિ મરણ, અન્ન કેવલિત્ત જે મરણે કરી મરે છે તે વીજુ પંક્તિ મરણ.
एरी રીતે ઢાળ પ્રકારનું મરણ સમજી પંક્તિ મરણે મરવાનો ઉચમ કરવાની
લાસ જરૂર છે. ॥ ૩૫ ॥

આગલ કહેલા પાંચ પ્રકારના મરણોમાંના વાલ વાલમરણ અને પંક્તિ પંક્તિમરણનો સમાવેશ વાલમરણ અને પંક્તિમરણને વિશે હોવાથી અહિંયાં ત્રણ પ્રકારનાં મરણ કહેલાં છે.

અત્સાધીએ મરનારને જે દુઃખણો ઘાય તે બતાવે છે.

યે પુનઃ અદ્ય-મદિકા

મચલિતશંકાથ

વક્રમાનાથ ॥

જે પુણ અષ્ઠ-મદ્ઝા,

પયલિયસન્નાય

વક્કન્નાવાય ॥

જે વલી આઠ મદવાલા નાશ પામી છેદુદ્ધિ જેમની પદ્ધતિ જે વક્રપણને ધારણ કરનાર અસમાધિના પ્રિયંતે ન હુ તે આરાધકા

મણિતાઃ ॥૩૬॥

અસમાધિના મરંતિ, ન હુ તે આરાહગા ત્રણિઆ ॥૩૬॥

અસમાધિએ

મરે છે નથી નિશ્ચે તે

કહેલા ॥૩૬॥

ત્રાવાર્થઃ—જે જીવો પેદેલા કહેલા આઠ મદોને ધારણ કરનાર ઠતાં તેમ જ્ઞાનરૂપ નેત્ર જેને નાશ પામ્યું છે એવા થયા ઠતા અને વક્રપણને ધારણ કરતા ઠતા મનના સ્વસ્થપણાએ રહિત, મોહ રાજાને અધીન થઈ મરે છે તે જિનેશ્વર

जगवने आराधक केहेला नथी अर्थात् ते प्राणीन विराधक होय ठे. ॥ ३६ ॥

असमाधिए मरनार आराधक न थाय तो तेने शु थाय ठे ते कहे ठे

मरणे विराधिते देव- दुर्गतिः दुर्लभा च किल बोधि ॥

मरणे विराहिए देव, -दुर्गई दुष्टहा य किर बोही ॥

मरण विराधे छते देवनी दुर्गति दुर्लभ निश्चे बोधी ॥

ससारआनतः भवति पुनः एव्यक्ताले ॥ ३७ ॥

संसारी य आणंतो, हवर पुणो आगमिस्साण ॥ ३७ ॥

ससार अनत थाय वली आवता कालमा ॥ ३७ ॥

भावार्थ-मरण विराधे ठते कदाचित् अज्ञान कष्ट कर्तुं होय तो देव-

तामा ठेन सरिखा किट्ठिपि आविकमां उत्पन्न थाय ठे तेम सम्यक्त्व पामवु

दु.कर थइ पने ठे, अने आवता कालमां अनत पुद्गल परावर्च सुधी संसा-

रमा परिभ्रमण कर्मां करवु पने ठे, माटे मरण वल्ले अवश्ये चित्तनुं स्वस्थ-

पणुं राखवुं. ॥ ३७ ॥

द्वे शिष्य चार प्रश्न कहे थे.

का देव-
दुर्गतिः का
अवोधिः

का देव-दुर्गाई का, अबोहि

कइ देवनी दुर्गति कइ अनंत पारं
केन केन

केन अनंत पारं

केण अणंतं पारं,

कथाकारेण अनंतकालं सुधी

ज्ञावार्थः—१. देवनी दुर्गेति कइ समजवी ? २. अबोधिते कुं ? ३. शा

हेतुएँ करी वारंवार संसारमां मरवुं पने ? ४. क्या कारणे करी अनंत काल

सुधी संसारमां जीव रखे ? ॥ ३८ ॥

हवे पेहेला प्रश्नो ननर कहे वे.

कंदर्पदेव
किलिषपा-

कंदर्पदेव किं विस, - अत्रिनुगा

कांडर्प निवर्ण देवदेव

आधुरी च संमोहा ॥

आराधनी अप्र संमोहा ॥

दासरूप अने संमोह रूप ॥

॥

मरणं ॥
बुद्धयः

मरण ॥

== 26 ==

॥ ३८ ॥ श्री

11311

आज

1151

તાઃ દેવદુર્ગતયઃ

મેરણે

વિરાધિતે

ભવતિ ॥ ૩૧ ॥

તા દેવદુર્ગર્હન,

મરણ

મિવિરાહિણ

હુંતિ ॥ ૩૨ ॥

તે દેવની દુર્ગતિઓ પાંચ

મરણ

વિરાધે છે

થાય છે ॥ ૩૧ ॥

જ્ઞાવાર્થ.—સંજમ પાલતા થકાં જે હાસ્ય કરવાના સ્વજ્ઞાવવાલા હોય છે તેમને જે દેવતાની ગતિ મલે છે તે કંવર્પ (મદ્દકરા સરલા) દેવની દુર્ગતિ કહેવાય છે ૧. સંજમ પાલતા કેવલિ, શ્રુત, સંઘ, ચારિત્ર, ધર્મ આદિની આજ્ઞાતના કરનારને જે દેવતાની ગતિ મલે છે તે કિલ્ચિક (ઢેન સરલા) દેવની દુર્ગતિ કહેવાય છે ૨. સંજમ પાલતાં ઝચાટન આદિ મત્રોને કરનારની જે દેવગતિ થાય છે તે અન્નિયોગિક (ચાકર સરલા) દેવની ગતિ કહેવાય છે ૩. સંજમ પાલતા કોપ કરનારાની જે દેવગતિ થાય છે, તેને આસુરી (વાસ સરલા) દેવતાની ગતિ કહેવાય છે ૪. સંજમ પાલતા ઝનમર્ગની દેવતા દેવા પ્રમુલે કરી જે દેવગતિ થાય છે તે સમોદા નામની દેવ દુર્ગતિ કહેવાય છે ૫. આ ઉપર બતાવેલી પાંચ દેવતા સંવંધી દુર્ગતિનું મરણના વિરાધનારને પ-

ણ થાય છે. ॥ ૩૯ ॥

હવે અબોધિ શું ? આ પ્રકારનો જે બીજો પ્રશ્ન તેનો उत्तर કહે છે.

મિથ્યા- દર્શન રક્તાઃ સનિદાનાઃ કૃષ્ણલેશ્યાવગાઢાઃ ॥

મિથ્યા- દંસણરતા, સનિયાણા કિન્હલેસમોગાઢા ॥

મિથ્યા દર્શનમાં રતિવાલા નિયાણા સહિત કૃષ્ણલેશ્યાવાલા ॥

ફહ યે ત્રિયંતે જીવાઃ તેષાં દુર્લભા ભવેદ્બોધિઃ ॥ ૪૦ ॥

ફહ જે મરંતિ જીવા, તેસિં ડુલહા નવે બોહી ॥ ૪૦ ॥

આ સંસારમાં જે મરે જીવો તેઓને દુર્લભ હોય બોધિ બીજ ॥ ૪૦ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-જે જીવો આ સંસારમાં મિથ્યા દર્શનમાં રતિવાલા થઈ, તેમજ નિયાણું કરી, તેમજ કૃષ્ણલેશ્યાનાં અધ્યવસાયમાં વર્તતાથકા મરે છે, તેઓને બીજા જગતમાં બોધિબીજ (મમ્યક્ત્વ) ડુઃખે મળે છે. ॥ ૪૦ ॥

હવે મનુષ્ય સુલભ બોધિપણું કેવા પ્રકારે પામે છે તે બતાવે છે.

सम्यग्दर्शनरक्ता

अनिदाना

शुद्धवेदयागदाः ॥

सम्मदंसणरत्ता,

अनियाणा

सुखेदसमोगाढा ॥

सम्यग्दर्शनमा रतिवाळा

नियाणा रतिव

शुद्धवेदयागदा ॥

इह ये धियेते जीवाः

तेषां सुलभा

प्रवेद योधिः ॥ ४१ ॥

इह जेमरंति जीवा, तेसिं सुखहा जवे बोही ॥ ४२ ॥

आ ससारमा जे मरे

जीबो देखोने

सुलभ

थाय योधि बीज ॥ ४३ ॥

भावार्थ.—जे प्रकारे जिनेश्वर जमवाने नव तत्वनुं स्वरूप कहां ठे ते

प्रकारे श्रवण करवा रूप सम्यग्दर्शनमा रतिवाळा तेमज नियाणाए रदित तेमज शुद्धवेदयाना अध्यवसायमा वर्तता एहवा जे जीबो आ ससारमा मरे ठे तेनुने बोधिबीज (सम्यक्त्व) सुखे प्राप्त थाय ठे ॥ ४१ ॥

त्रीजा प्रभनो उत्तर घणो विस्तारवालो होवाथी सूचिकटाह न्याये करी चोथो प्रभ के अनंतकाल सुधी जीव ससारमा साथी जमे ? तेनो ज नर बतौवे ठे

જે પુનઃ ગુરુ- પ્રત્યનીકાઃ વહુમોહાઃ સશવલાઃ કુશીલાશ્ચ ॥
 જે પુણ ગુરુ-પમિણીઝ્યા, વહુમોહા સસવલા કુસીલા ય ॥
 જે વલી ગુરુના શત્રુમૃત ઘળા મોહવાલા દૂષણ સહિત અને કુશીલ ॥
 અસમાધિના મિયંતે તે મરંતિ અનંત- સંસારિણઃ ॥ ૪૨ ॥
 અપસમાધિના મરંતિ, તે હંતિ આણંત-સંસારી ॥ ૪૩ ॥
 અસમાધિન યરે છે તે હોય છે અનંત સંસારી ॥ ૪૨ ॥

આવાર્થઃ—જે જીવો ગુરુના અવગુણ બોલવાએ કરી ગુરુના શત્રુમૃત બ-
 તાં તીવ્ર મોહરાજાની વિમંબનામાં વર્તતા બતા, તેમજ હસ્તકર્માદિક એક
 વીસ શાસ્ત્રમાં કહેલા સંબલ દોષે કરી સહિત તેમજ હુલ આચારને ધારણ
 કરતા બતા ચિત્તના અસ્વસ્થપણાએ કરી મરણ પામે છે, તે અનંત સંસારી
 થાય છે. ॥ ૪૩ ॥

દવે અનંત સંસારીના પ્રતિપક્કમૃત બોધા સંસારવાલા કેવી રીતે થાય
 તે વતાવે છે.

जिनवचने जुरक्ताः गुल्लवचनं ये कुर्वन्ति भावेन । ॥
 जिणवयणे अपुरत्ता, गुरुवयणं जे करन्ति जावेणं ॥
 जिन वचनमां रागवाला गुरु वचन जे करे छे भावे करीने ॥
 अशबला उत्तिष्ठः ते भवति परीचस्तसारिणः ॥ ४३ ॥
 असबल असं कलिष्ठा, ते हुंति परित्तससारी ॥ ४३ ॥
 दूषणरहित सल्लेशरहित तेओ होय छे योदा ससारवाला ॥ ४३ ॥

भावार्थः—उत्सर्ग अपवाद मार्गरूप जिन वचनने विषे अनुराग करता वता,
 गुरुनुं वचन जेछ अति आदर लावी करे छे अने शबलना (मेल्या चरित्रना)
 एक बीजा बोये करी रहित तेमज खराबपरिणामे रहित होय छे ते शोभा
 काल ससारमां रहेनारा होय छे ॥ ४३ ॥

दूवे बीजो प्रभ के संसारमां वारंवार जा सकी मरवुं पने? तेनो उत्तर
 अही गाथाए करी कहे छे.

વાલમરણાનિ बहुशः बहुकानि अकामुकानि मरणानि ॥
 बालमरणाणि बहुसो, बहुआणि अकामगाणि मरणाणि ॥
 बालमरणो घणीवार घणीवार इच्छारहित मरणो ॥

મરિષ્યંતિ તે વરાકાઃ જે જિનવચનં ન જાનંતિ ॥ ૪૪ ॥
 મરિહંતિ તે વરાયા, જે જિણવયાણં ન યાણંતિ ॥ ૪૪ ॥
 મરથો તે ગરીવઢા જે જિનવચનને નથી જાણતા ॥ ૪૪ ॥

શસ્ત્રગ્રહણં विपभक्षणं च उबलनं च जलमवेशाश्च ॥
 સન્નગ્રહણં વિપભક્ષણં ચ જલનં ચ જલમવેશાશ્ચ ॥
 शस्त्रनुं ग्रहण विष भक्षण बली मरुतुं दुही मरुतुं ॥

અનાચારખાંડસેવિનઃ जन्ममरणानुबंधीनि ॥ ૪૫ ॥
 આણાયારખંડસેવી, જંમણમરણાણુબંધીણિ ॥ ૪૫ ॥
 અનાચાર અધિક ઉપમરણ સેવનાર જન્મમરણની પરંપરા સ્થાપનાર ॥ ૪૫ ॥

उद्योथास्तयग्लोक च ऋतानि भीयेन बालमरणाणि ॥

उडुमहेतिरियंमिवि, मयाणि जीवेण बालमरणाणि ॥

उवा नीचा तीच्छर्ग (लोकमा) कर्षो भीये बालमरणो ॥

दर्यनज्ञानसहगतं पदितमरण अनुभरिष्ये ॥ ४६ ॥

दंसणानाणसहगतं, धंनियमरणं अणुमरिस्सं ॥ ४६ ॥

दर्यनज्ञाने सहित छतो

पदित मरणे

मरीश ॥ ४६ ॥

ज्ञावार्थः—जे जीवो जिनेश्वर जगवाननु वचन रुनी रीते जायता नधी ते रांकजीवो घणा बालमरणो अने घषी वखत इश्वरहितपणे मरणो करडो ४४

ते बालमरणो कया ते बतावे ठे

तीर्थना स्थलोमा जइ सत्तारनां सुख पामवा माटे अज्ञानपलायकी जे शब्दे करी मरवुं, तेमज नियाणा सहित अगर कोइ संसारिक पदार्थनी वांछाए अथवा क्रोधादिकना वडा थइ मरवुं, तेमज अग्निमा पुद्गलिक सुखनी इच्छाए करी सुवर्णनंदी सोनीनी पेठे बलिमखुं अगर पांच धुणी आदिके करी अग्नि-

નો તાપ સહન કરી મરવું. તેમજ તીર્થના સ્થલોમાં જઈ દેવતાની અગર રા-
જાદિકની ઋદ્ધિ પામવા માટે બુઢી મરવું અથવા તો યરા રીયાલામાં પાણી-
માં પ્રવેશ કરી સ્નાન કરવારૂપ કહ્યુંને સહન કરી જે મરવું.

તેમજ પાલંખિના વેયો ધારણ કરી લોકોને ઠેતરીને અગર જૈનના સાધુ-
નો વેપ ઠતાં પણ હાસ્યાદિકે કરી જિનેશ્વર જગવાને કહેલા તત્વોનું રહસ્ય
પામ્યા વિનાજ અનાચારો સેવી જે મરવું એ ડપર કહેલાં વાલ મરણો જન્મ
અને મરણની પરંપરાને વધારનારાં છે. આ પ્રકારે વિચારીને ડત્તમ મુનિ મહા-
રાજા કેવા મરણે મરવાનું ચિંતવે તે વતાવે છે. વાલમરણો અનંત જન્મ મર-
ણને આપનારાં છે એમ સમજી હવે હું વર્ણન અને જ્ઞાન ગુણ સહિત ઠતો જેનું
સ્વરૂપ પ્રથમ કહ્યું છે તેવા પંક્તિ મરણે કરી મરીશ. ॥ ૪૬ ॥

હવે ગુરુ અનશન કરનારને વાલમરણે મરવાથી સંસારમાં જોગવવાં પ-
ડતાં ડુઃલોથપ્રકી ત્રય વતાવતા ઠતા પંક્તિમરણે મરવાનો ડપવેશ કરે છે.

હદ્દેજનક જાતમરણ નરકેડુ વેદનાથ ॥

નંબ્રેયણ્યં જાર્દ-મરણં નરણસુ વેંચ્રાણાનં ઓ ॥

લહેગ કરનાહ જન્ય મરણ અને નરકને વિષે જે થાણી વેદનાઓ ॥

પતાનિ સ્માન પદિતમરણેન ધ્રિયસ્ત્વ દ્વાર્નો ॥ ૪૭ ॥

એચ્રાણિ સંનરંતો, પંન્નિયમરણં મરણુ કન્હિ ॥ ૪૮ ॥

૫ સમાલતો છત્તો પદિત મરણે કરી મર દ્વર્ણા ॥ ૪૭ ॥

પ્રાવાર્થ:-બાલમરણ કરીને જે જે નંદેગ કરનારા જન્મમરણ પામ્યો તે તથા નરકને વિષે જે જે અતિક્રાય ડુઃખ કરનાર વેવનાનં જોગવી, તે સર્વ સં-
જાલતો શકો હમણાં સાવધાન થઈ પદિતમરણે મર કે જેથી નંદેગકારી જ-
ન્મમરણ અને નરક વેવનાનં ન થાય. ॥ ૪૮ ॥

આવો નપવેશ સાંજલતા ઠતા કદાચિત્ ડુઃખ નત્પન્ન થાય તો તે શ્રવ-
સરે જે મુનિ મહારાજા ચિંતેવે તે બતાવે છે.

यदि उत्पद्यते दुःखं ततः (तत्मादुर्भविः) द्रष्टव्यः स्वभावनः नवरं ॥
 जइ उपद्यइ दुःखं, तो दठवो सहावउ नवरं ॥
 जो उत्पन्न थाय दुःख तो तेनी उत्पत्ति जोधी स्तभावयकी विशेष ॥
 किं किं मया न मांसं संसारं संसरता ॥ ४८ ॥
 किं किं मए न पत्तं, संसारं संसरतेणं ॥ ४९ ॥
 थुं थुं दुःखइ नथी पाम्यो संसारमां भमतां छतां ॥ ४८ ॥

भावार्थः—जो दुःख उत्पन्न थाय तो मुनि महाराजाए रागेद्वेषनी परि-
 णतिनी मंदतारूप आत्मस्वप्नावमां रही जोया करवुं अने आवो विशेष वि-
 चार पण करवो के आ संसारमां भ्रमण करतां थकां में शुं शुं दुःख नथी ओ
 गवुं. प्रथम आवी रीतनां परवशपणे दुःखो अनंती वखत जोगव्यां, पण आ-
 त्मानुं कढयाण थयुं नहीं आ वखत स्ववशपणे ते जोगवी आत्मानुं कढयाण
 थतां वतां मनमां शा मोटे खेद करे ठे. ॥ ४९ ॥

प्रथम वेदनानुज एकली सदन करी एम नहीं. संसारमां वर्ततां सर्वे

पुद्गलो आदारपणे ग्रहण कर्था उतांपण, तृप्ति थइ नथी, ए प्रकारंनी जावना
करवा माटे केहे ठे.

समारणक्रवाले सर्वेपि च पुद्गला मया बहुशः ॥

संसारचक्रवाले, सर्वेपि य पुद्गला मए बहुसो ॥

ससार चक्रमां सर्वेपण बळी पुद्गलो में घणीचलत ॥

आहारिलाथ परिणामिताथ न चाइ गतस्तृप्ति ॥ ४२ ॥

आहारिआय परिणा,—मिआय न यहं गनु तत्ति ॥ ४३ ॥

साथा तेमज परिणामाव्या नरीं बळी दु पाम्यो दृष्टिने ॥ ४२ ॥

जावार्थः—अनेक जन्मोमां जमता ठतां चउव राजलोकमां रवेला सर्व

पुद्गलो घली वलत में आदारपणे ग्रहण कर्था, अने परिणामाव्या, पण हजु

सुधी तृप्ति पाम्यो नदीं; तो हवे तृप्ति तेना प्रसंग थकी तो क्याथीज थवानी?

माटे हे चेतन तारे पुद्गलिक जावोनी इथा करवी ते योग्य नथी. ॥ ४३ ॥

पुद्गलोने मेलववाना उयमथी अने तेना जोगथकी तृप्ति थती नथी ए-

મ ગ્રંથકાર આગલ ગાથામાં દૃષ્ટાંત આપીને દૃઢ કરે છે.

તૃણકાષ્ઠૈરિવાપ્તિઃ

લવણજલો વા નદીસહસ્રૈઃ ॥

તાણકઠેહિ-વ-અગ્ની, લવણજલો વા નદીસહસ્રેહિં ॥

તરણાં લાકડાંઈ કરી જેમ અગ્નિ અને લવણ સમુદ્ર જેમ નદીના હજારે કરી ॥

નૈપઃ જીવઃ શક્યઃ તર્પયિતું કામધર્મૈઃ ॥ ૫૦ ॥

ન હમો જીવો સક્ષો, તપ્યેનું કામધર્મોગેહિં ॥ ૫૦ ॥

નહી આ જીવ શક્ય તૃપ્ત કરવાને કામધર્મોગેઈ કરી ॥ ૫૦ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ-તરણાં અને લાકડાંઈ કરી જેમ અગ્નિ ધરાતો નથી અને હજારો ગમે નદીનું આવવાઈ કરીને જેમ લવણસમુદ્ર ધરાતો નથી તેમ આ જીવ પણ કામધર્મોગેઈ કરી ધરાતો નથી. તેનો ત્યાગ કર્યા વગર તૃપ્તિ પામે માટે જેમ બને તેમ કામધર્મોગની તૃપ્તિ કરવાને જ્ઞાનનાર માણસે કામધર્મોગથી અવશ્ય નિવર્તનું જોઈએ. ॥ ૫૦ ॥

આદ્યારની અંદર આસક્તિવાલાં પ્રાણીનું કેવાં દુઃખ પામે છે તે બતાવે છે.

आहारानामपचन

भस्त्रया

गच्छति सप्तमा

पृथ्वी ॥

आहारनिमित्तेण,

मह्ना

गच्छति सप्तमी पृथ्वी ॥

आहारनी युद्धिना कारणे करी (तदुद्धाया) मणे जाय छे सातमि पृथ्वीमां ॥

सचिच्च आहारः न सप्तः मनसापि प्रार्थयितु ॥ ५१ ॥

सचित्तो आहारो, न खमो मणसावि पठ्येजं ॥ ५१ ॥

सचिच्च आहार नही योग्य - मने करीने पण प्रार्थना करवाने ॥ ५१ ॥

ज्ञावार्थः-मोटा महनी पापसमां रदेला पंचेन्द्रिय जातिना तंडु-
लीया मड्डो हुं मोदोदो मड्ड होउ तो आ बघां मावलांमाथी एकेने मुखधकी
नीकलवा वडुं नही, एहवी रीते आहारनी आसक्तिभी हिंसा चित्तवतो उतो
सातमि नरके जाय ठे. आवुं समज्जी विचक्रणोए सचिच्च आहारनी मनधकी
पण प्रार्थना करवी योग्य नथी. ॥ ५१ ॥

इवे गुरुना उपदेशकी विषयना विपाको जेमणे जाण्या ठे एहवा मुनि
महाराज जे चित्तवे ते बतावे ठे

પૂર્વકૃતપરિકર્મ:

અનિવાન:

ક્રમ

મતિચુદ્ધિ ॥

પુર્વિકયપરિકર્મો, અનિબ્રાણો કહિકાણ મહુબુદ્ધિ ॥

પ્રથમ કર્મો છે અભ્યાસ જેને નિયાણા રહિત વિચારીને મતિ અને શુદ્ધિથી ॥

પશ્ચાત્ મલિતકર્મય:

સઘ: મરણં પ્રતીચ્છામિ ॥ ૫૨ ॥

પદ્મા મલિત્રકસાન, સઘો મરણં પન્નિહામિ ॥ ૫૩ ॥

પછી નાશ પમાડ્યો છે કપાય જેને જલદી મરણ અંગીકાર કરું ॥ ૫૨ ॥

પ્રાવાર્ય:—જઘન્યથી ઠ મહિનાની મધ્યમથી એક વરસની અને તુલ્કાથી

વાર વરસની સંલેખનાનો અભ્યાસ જેમણે કર્યો છે અને નિયાણા કરી રહિત

એહવો થયો ઠતો તેમજ વર્તમાન પદાર્થમાં થતી મતિ અને આગામિકાલમાં પ-

વાર્યને જાણનાર બુદ્ધિ તે થકી કપાય પ્રસુલનું સ્વરૂપ શુદ્ધ રીતિથી વિચારીને

પછી પોતાના આત્મામાં રહેલા કપાયો જેણે નાશ કર્યો છે એહનો ઠતો જલદી

અનશન અંગીકાર કરું. ॥ ૫૩ ॥

હવે જે અવસર પ્રાપ્ત થયા ત્તર અથવા અભ્યાસ કર્યા વિનાજ્ અનશન

एकवम अंगीकार करे तेनी जे अवस्था आय ते बतावे ठे.

अकांठे अधिरमाधिताः ते पुरुषाः मरणदेशकाले ॥

अप्रकंठे चिरजाविय, ते पुरिसा मरणदेशकालंमि ॥

अकालमां छांषा कालना अभ्यास राहित ते पुरुषो मरणा अवसर विधे ॥

पूर्व-कृत-कर्म परिभावना पद्माव प्रतिपत्ति ॥ ५२ ॥

पूव-कय-कम्मपरिज्ञा, -वणाइ पट्टा परिवर्तति ॥ ५३ ॥

पूर्व करेला कर्मना प्रभावे करी पछी पटे छे ॥ ५२ ॥

ज्ञावार्थः—आउखानो अत आव्या वगर अकालेज आउखानो अंत आ-
व्या वता पण लाबा काल सुधी संलेखनानो अज्यास कर्पा विना अनशनने
करनारा ते पुरुषो मरणनो आसर आवे वंते पूर्व करेला अशुभ कर्मना उव-
यना प्रभावे करी नियाणुं करी पछी मरण विराधीने मिथ्यात्व पामे ठे अने
दुर्गतिमां जाय ठे. ॥ ५३ ॥

आवी रीते अंत्य अवस्था सुघरवी मुक्केल ठे माटे विशेषे करी गुरु

शिष्यने उपदेश करे ते कहे ठे.

तस्मात् चंद्रकवेद्यं

सकारणं

उद्युक्तेन

पुरुषेण ॥

तम्हा चंदगविद्यं, सकारणं उज्जुएण पुरिसेण ॥

ते माटे साधावेथनी येठे हेतु सहित उद्यमवाला पुरुषे ॥

जीवः अविरहितगुणः

कर्तव्यः

मोक्षमार्गे ॥ ५४ ॥

जीवो अविरहिअगुणो, कायवो सुखमगंमि ॥ ५४ ॥

पोतानो आत्मा ज्ञानादि गुणसहित करवो मोक्षमार्ग साधवा माटे ॥ ५४ ॥

ज्ञावार्थः—भरणनी अवस्था न वगने ते माटे, राज्यादिकनी इजाए करी

जेम सावधान पुरुषथी राधावेध सधाय ठे तेम पोतानो आत्मा मोक्षमार्ग साधवा माटे ज्ञानादिक गुणोए सहित करवो. ॥ ५४ ॥

ज्ञानादिक गुण सहित केवी रीति प्राय ते वतावे ठे.

वाहयोगविरहितः

अभ्यंतर—ध्यान—योग

आश्रितः ॥

बाहिरजोगविरहित. अप्रितर—प्राण—जोग मध्वीणो ॥

पुढलिकव्यापारे रहित आत्मानुस्वरूपचितवननाव्यापारने करनार ॥

यथा तस्मिन् देवाकाले अमृतसंज्ञः स्यात् ॥ ५५ ॥

जह तंमि देसकाले, अमृतसन्नी चयइ देहं ॥ ५५ ॥

जेम ते अवसरने विषे सावधान मनगळो मुके शरीरने ॥ ५५ ॥

भावार्थ.—मरणना अवसरने विषे आत्मा जेम संसार संबंधीना व्यापारनी चित्तवनाए रहित उतो अने आत्माने हितकारी जे चित्तवना तेना व्यापारे सहित उतो तेमज सावधान मन सहित उतो पोताना शरीरना त्याग करे तेम करवुं ॥ ५५ ॥

आवी रीते विधि सहित शरीरनो त्याग करनार चली जे चित्तवे ते कहे ठे.

हत्वा रागद्वेषां भित्त्वा च अष्टकर्मसंघान ॥

हेतूणां रागदोसं, जित्वा य अष्टकर्मसंघायं ॥

इष्टानि रागद्वेषेना नाश करीने आठकर्मना समूहने ॥

जनमरणारहट्ट भित्त्वा भवात् विमोक्षते ॥ ५६ ॥

जम्माणमरणरहट्टं, जित्वा भवा विमुच्चिहिसि ॥ ५६ ॥

जन्य अने मरणरूप अराहट्टने भेटीने समारथी मुकाओ ॥ ५६ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—હે જીવ! રાગદ્વેષને હણીને, તેમજ આઠ કર્મના સમૂહનો કાય કરી, તેમજ જન્મ મરણરૂપ જે અરહટ્ટ (ઘનીનું યંત્ર) તેને ઠેવીને, સંસારનો ત્યાગ કરી, મુક્તિ પદ પામીશ. ॥ ૫૬ ॥

અનશન કરનાર પૂર્વે કહેલા ઉપદેશને જેવી રીતે આદરપૂર્વક અંગીકાર કરે તે વતાવે ઠે.

एवं सर्वोपदेशं जिनिदिष्टं अद्धयामि त्रिविधेन ॥

एवं सबुवएसं, जिणदिठं सदहामि तिविहेणं ॥

આ પ્રકારે સર્વ ઉપદેશ જિનેશ્વરે વતાવેલો સદ્બુદ્ધું મન વચન કાપાયે કરી ॥
ત્રસસ્થાવર-ક્ષેમકરં, પારં નિર્વાણમર્ગસ્ય ॥ ૫૭ ॥

तसथावर-खेमकरं, पारं निवाणमगसस ॥५७॥

ત્રસ અને સ્થાવરને કલ્યાણ કરનાર પારપમાડનાર મોક્ષમર્ગનો ॥ ૫૭ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—આ પયજ્ઞામાં પ્રથમ આ પ્રકારે કહેલો જિનેશ્વર ત્રગયાને વતાવેલો અને ત્રસ તથા ધાવર જીવોના કલ્યાણને કરનાર તેમજ મોક્ષને પ-

માનનાર એવો સર્વ ઉપદેશ મન, વચન, કાયાએ કરી સહુ હું. ॥ ૫૪ ॥

ગુરુએ મરણ સુધારવાને માટે જીવ જ્ઞાનાવિ ગુણ સહિત કરવો એમ કહ્યું હતું તે જ્ઞાનાદિક શ્રુતની વિચારણા કરવાથી થાય તેમા મરણના અવસરમા કેટલું શ્રુત ચિંતવું તે કહે છે.

નરિ નહિ તંમિ દેસકાલે, સક્ષો વારસ વિહો સુઅસ્કંધો ॥

શ્રવ્યઃ દ્વાદશવિધઃ શ્રુતસ્કથઃ ॥

વાર અગરુપ શ્રુતસ્કથ ॥

સમર્થનિતેન ॥ ૫૮ ॥

સર્વો અણુચિંતેઝં, ધણિયંપિ સમથ્ય ચિંતેણ ॥ ૫૭ ॥

સમર્થોચિત્તવાલાએ પણ ॥ ૫૮ ॥

જાવાર્થ.-મરણના અવસરે અતિશય ચિત્તની સમર્થાશિવાલા પ્રાણીએ પણ વાર અગરુપ જે સર્વ શ્રુતજ્ઞાન તે ચિત્તવી શકાતું નથી. સર્વ શ્રુતજ્ઞાન ચિંતવી ન શકાય તો શું કરવું તે વતાવે છે.

એકસ્મિન્નાપિ યાસ્મિન્પદે સંવેગં વીતરાગમાર્ગે ॥
 એગંમિવિ જંમિ પદ, સંવેગં વીઞ્પ્રાયમગંગમિ ॥
 એકપણ જે પદને વિષે વૈરાગ્ય વીતરાગનામાર્ગમાં ॥
 ગચ્છતિ નરઃ અધીક્ષ્ણં તન્મરણં તેન મર્ત્તવ્યં ॥ ૫૨ ॥
 ગત્ત્વં નરો અનિર્લક્ષ્યં, તં મરણં તેણ મરિચ્છિત્વં ॥ ૫૩ ॥
 પામે મનુષ્ય વારંવાર તે ઉત્તમ મરણ તેવા મરણે મરું ॥ ૫૨ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—વીતરાગના માર્ગમાં જે એકપણ પદને વિષે મનુષ્ય વારંવાર પામે તેવા પદના સ્મરણ કરવા સહિત જે મરું તે ઉત્તમ મરણ. તેવા ઉત્તમ મરણે કરી સમાધિ સહિત મરું. ॥ ૫૩ ॥

વાર ંગરૂપ સર્વ શ્રુતનો વિચાર થઈ શકતો નથી; પરંતુ એક વે શ્લોકનું સ્મરણ કરી શકાય માટે શું કરવું તે કહે છે.

તસ્માન્ એકપિ શ્લોકં યઃ પુરુષઃ મરણદેશકાલે ॥
 તા એગંપિ સિદ્ધોગં, જો પુરિસો મરણદેસકાલંમિ ॥
 તે માટે એક પણ શ્લોક, જે પુરુષ મરણના અવસરમાં ॥

आराधनोपयुक्तः

पितृयत्नः

आराधको भवति ॥ ६० ॥

आराहणेवञ्चतो,

चित्ततो

राहगो होइ ॥ ६० ॥

आराधनाने उपयोगवालो

चित्तवतो

आराधक होय छे ॥ ६० ॥

ज्ञावार्थ - मरणना अवसरमा सर्वं श्रुत चित्तवी शकातुं नश्री ते माटे
आराधनना उपयोग सहित पुरुष वैराग्यने करनार एहवा एक पण श्लोकने
विचारतो शको आराधक थाय ठे. ॥ ६० ॥

हवे आराधना करनारने शुं फल थाय ते वतौवे ठे.

आराधनोपयुक्तः

काल

कृत्वा

द्विविधितः सम्यक् ॥

आराहणेवञ्चतो,

काखं

काऊण

सुविहिन्नं सम्मं ॥

आराधना करवाना उपयोगवालो

काल

करीने रुडा

आचारवालो रुढी रीते ॥

उत्कृष्टतः

श्रीनयवात्

गत्या

लभते

निर्वाण ॥ ६१ ॥

उत्कोस तिन्निजवे,

गंतूणं

जहइ

निष्ठाणं ॥ ६१ ॥

उत्कृष्टी

त्रण भव

करीने

पाये छे

मोक्षने ॥ ६१ ॥

ज्ञावार्थः आराधनाना उपभोगवाला उक्त मुनिमहाराजा रुन्ही रीते स-
माधि सहित मरण करी वधारामां वधारे त्रण भवे करी सिद्ध आय ठे. ।६१।
अनशन जेमणे कर्तुं ठे एहवा मुनिमहाराजा शुं चिंतवता प्रका सर्व
वस्तु वोसरावे ते कहे ठे.

श्रमण इति अहं प्रथमं द्वितीयं	सर्वत्र	संयतोस्मि इति ॥
समणु त्तिअहंपढमं, वीअं	सब्वत्थ	संजन्मि त्ति ॥
साधुछु हुं पेहेलां वीजु	सर्व वस्तुमां	संयम वालो छुं ॥
सर्वं च व्युत्सृजापि	भाणितं	समासेन ॥ ३२ ॥
सबं च वोसिरामि,	एअं अणियं	समासेणं ॥ ६२ ॥
सर्वं वळी वोसराहुं छुं	ए कहुं	संक्षेपे करी ॥ ६२ ॥

ज्ञावार्थः—प्रथम तो हुं महाव्रतवालो हुं अने वीजु सर्व पदार्थेने विये
रागेद्वयनी परिणतिने रोकवारुप संयमवालो हुं. आ हेतु माटे मारे पुज्जलपदा-
र्थना ममत्वभाव करीने शुं? तेथी सर्व शरीरपर्यंत पुद्गलिकपदार्थेने वोसरा-

बु. तुं. आ जैनशासनं रक्ष्य संक्षेपे कथु ॥ ६२ ॥

हवे मरणा अयसरमा जेवी ज्ञावना करवी जोइए ते वतावे ठे

लब्ध अलक्ष्यपूर्व जिनवचन सुभाषित अमृतमृत ॥

लक्षं अलक्षपुं, जिणवयाणं सुत्रासिद्धं अमयभूषं ॥

पान्य पूर्व नही पांमलु जिनना आगमां करेलु अमृततुल्य ॥

यहीतः द्युगतिमार्गः नार मरणाद् विधेमि ॥ ६३ ॥

गहिनु सुगद्धमगो, नाहं मरणास्स वीहेमि ॥ ६३ ॥

ग्रहण कर्षो सिद्धि गतिनो मार्ग नथी इ मरणयक्की वीहतो ॥ ६३ ॥

ज्ञावार्थः—जिनेश्वर जगवानना आगममां वतावेहुं अमृत सरलु अने
पूर्वे नही पांमेहुं एद्वं आत्मतत्त्व हुं पाम्यो अने मोक्ष गतिनो ज्ञानदर्शनचा-
रित्ररूप मार्ग ते पया ग्रहण कर्षो तो हवे हुं मरणा थकी वीहतो नथी. ॥ ६३ ॥

तेमज वली विशेषे चिंतववा योग्य ज्ञावना वतावे ठे.

ધીરેણાવિ મરિચંચં કાપુરુષેણાપિ અવચંચં મર્ત્તલ્યં ॥
 ધીરેણાવિ મરિચંચં, કાપુરુસેણાવિ અવચંચં મરિચંચં ॥
 ધીર પુરુષે પણ મરવું પડે છે અને કાયર પુરુષે પણ અવચંચં મરવું પડે છે ॥
 દ્વયોરોપે મરત્તલ્યે મરત્તલ્યે મરત્તલ્યે મરત્તલ્યે ॥ ૬૪ ॥
 ડુન્હં પિ ડુ મરિચંચે, વરં ચુ ધીરત્તણે મરિચંચં ॥ ૬૫ ॥
 વલ્લેને પણ નિશ્ચે મરણ છતાં મુંદર નિશ્ચે ધીરપણે મરવું ॥ ૬૪ ॥

ત્રાવાર્થ:—ધીર પુરુષે પણ મરવું પડે છે અને કાયર પુરુષે પણ મરવું પડે છે. વલ્લેને અવચંચે મરવું તો પડેજ છે; પરંતુ ધીરપણે મરતાં ફરી ન-ધારે વલ્લત મરણ કરવું પડતું નથી. અને કાયરપણે મરી ફરીશ્રી અનંતી વલ્લત જન્મમરણ કરવાં પડે છે, એ રીતે ધીરપણાએ મરવામાં અતિ લાઝ અને કાયરપણે મરવામાં અતિ દુઃખ સમજી, નિશ્ચયે કરી જે ધીરપણા સહિત મરવું તે જ નિશ્ચય છે. જન્મારા સુધી કરેલાં જે જે ધર્મનાં કાર્યો તે પણ ધીરપણા સ-હિત મરતાં જ સફલ થાય છે ॥ ૬૪ ॥

મરતી ચઘેતે પીઠા થતા પણ પોતાના અંગીકાર કરેલા ફીલવ્રતોને
લગાર માત્ર પણ ઘૂપણ લગામું યોગ્ય નથી તે વર્તાવે છે

શીઝેનાપિ ^{પર્ષલ્ય} નિઃશીઝેનાપિ ^{અવશ્ય} મર્ષલ્ય ॥
સીલેણ વિ મરિયધં, નિસ્સીલેણ વિ અવસ્સ મરિયધં ॥

શીલ્લાલાપ્ત પણ મરતુ પટે છે શીલ્લરહિત માણસે પણ અવશ્ય મરતુ પટે છે ॥
દ્યો રપિ ^૬ મર્ષલ્યે ^૬ મર તુ શીલ્લતેન મર્તું ॥ ૬૬ ॥

હુન્હુ ધિ હુ મરિયધં, વરં શુ ફીલત્તણે મરિં ॥ ૬૫ ॥
થઞ્જેને પણ નિધે ક્કી મરવાનુ છતાં મુદર નિધે શીલ્લમહિત મરતું ॥ ૬૬ ॥

નાચાર્ય.-ફીલ સહિત માણસે પણ મરતું પડે છે. અને ફીલ સહિત
માણસે પણ મરતુ પડે છે ફક્ત ફીલ સહિત મરતા ઠતા અનંતાં જન્મમરણ-
ના હુ.લ્લ નાશ પામે છે, અને ફીલ જાગીને મરણ કરતા અનંતી વચ્ચે જન્મ
મરણના હુ.લ્લ જોગવવા પડે છે, એમ સમજી અવશ્યે પોતે જે જે બ્રહ્મવ્રતાદિક
સારા આચારો પ્રદ્વળ કરેલા હોય તેમાં ઘૂપણ નર્દો લગામતા ફીલસહિત મ-

रखुं तेज उत्तम ठे ॥ ६५ ॥

पूर्वे कहेला उपदेशादिक थकी अनशन करनार मुनिमहाराज आम स्वरूपनी रमणतामां स्थिर आए वते समाधि मरण कहेवाना घारे करी चार गाआए गुरुमहाराज उपदेश आपता वता कहे ठे.

ज्ञानस्य दर्शनस्य च सम्यक्तत्त्वस्य च चारित्रययुक्तस्य ॥
 नाणस्स दंसणस्स य, सम्मत्तस्स य चरित्तजुत्तस्स ॥
 ज्ञानमां दर्शनामां अने सम्यक्तत्त्वमां चारित्र संहित ॥
 यः करिष्यति उपयोगं संसाराव सः विमोक्ष्यते ॥ ६६ ॥
 जो काहि ज्वजंगं, संसारा सो विमुच्चिहिसि ॥ ६६ ॥

जे करशे सावधान पणुं संसारथकी ते विक्षेपे करी मुकाशे ॥ ६६ ॥
 भावार्थः—जन्मारा सुधी जे ज्ञान वधार्युं होय तेमां, तथा सामान्य ज्ञानरूप जे दर्शन जन्मारा सुधी अभ्यास करी मेलव्युं होय तेमां, तथा सम्यक्तत्त्वमां, तथा पांच समिति, त्रण गुप्तिरूप व्यवहार चारित्र, अने निजगुण

સ્થિતારૂપ નૈશ્વર્યક નારિત્રમાં, જે જીવ મરણ અવસરે સાચયાનપણું રાखे છે
અર્થાત્ત્વ ઉપર કહેલા ગુણો જે પ્રાપ્ત થાવા દોય તેને લગારમાત્ર પણ દ્વાનિ
પામવા વેતા નથી. તે પ્રાણી જલવી સતારના ડુ.લોષી સુકાશે. ॥ ૬૬ ॥

પિરોપિત. પ્રમચારી મફોટપિતા શેષક કર્મ ॥

ચિરન્નસિઅ વંચયારી, પપ્ફોમ્નેઝા સેસયં કમ્મં ॥

પણા ભલ મેવ્યુ છે પ્રમચર્યં જેણે નાશ કરીને ચાકીનાં કર્મ ॥

આનુપ્પર્યા મિદ્ધઃ ગચ્છતિ મિદ્ધિ પુત્રેદ્ધઃ ॥ ૬૭ ॥

આણુપુધીઃ ચિસુવો, ગન્નઃ સિદ્ધિ દુઅકિલેસો ॥ ૬૭ ॥

અનુક્રમે ધુદ્ધ થયો છો ત્રાપ મિદ્ધિમાં નાશ કર્યાં છે મર્વે હેતર જેણે ॥ ૬૭ ॥
ત્રાગર્ય ન્નાંચા કાલ સુધી વાપ્તર્યપણું સેવન જેણે કર્યું છે એવો પ્રાણી
વદ્યચર્ય સેવીને સ્વપાલેલા કર્મથી વાકી રહેલા ધાતિકર્મને કાય કરી અનુ-
ક્રમે અતિ વિશુદ્ધિાલો થયો હતો ત્રોપપ્રાહી કર્મથી થતા કલેશ તેપણજેણે
નાશ પમાર્યાં છે એવો અદ્ધ સિદ્ધિતિમા જાય છે. ॥ ૬૭ ॥

व्यवसायिनः ॥
ववसाशो ॥
अने उद्यमंत ॥
शुभंभवेत् ॥ ६८ ॥
सुहंभवेत् ॥ ६९ ॥
रुहं होय ॥ ६८ ॥

निष्कपायस्य दंतस्य शूरस्य
निकसायस्स दंतस्स, शूरस्स
कपायरहित दान्त शूरवीर
संसारपरिथीतस्य प्रसाख्यानं
संसारपरिज्नीअस्स, पञ्चस्काणे
अंसारथी भयभ्रांत एहवानु पचत्ताण

भावार्थः—जे कपाय रहित होय, तेमज पांच इंद्रिय अने उष्ण मनना दमनने करनार होय, तेमज आत्माना वीर्यना प्रगटपणाए करी शूरवीर होय, तेमज आत्महितना करनार कार्योमां उद्यमंत होय, प्रमादी न होय, अने संसारमां भ्रतां जे पाप सहित कार्यो तथा संसारमां भ्रतुं जे ब्र-मण ते अक्की जयभ्रांत होय तेवा आत्माना उपयोगवाला पुरुषनु पञ्चस्काण रुहुं होय ॥ ६९ ॥

५: ३ ५: ३
 एतत्प्रत्याख्यान करिष्यति
 एअं पञ्चस्त्राणं, जो काही
 आ पञ्चगव्याण जे करो
 धीरः असूदसप्तः स गच्छति
 धीरो अमूढसन्नो सो गच्छद्
 धीर मुहवण रहित ज्ञानवालो ते पामशे
 ६१ ॥

मरणदेसकाले ॥
 मरणदेसकालं मि ॥

मरणा अवसरमां ॥
 उत्तम ६२ ॥
 उत्तमं ठाणं ॥ ६३ ॥
 उत्तम स्थानकने ॥ ६२ ॥

ज्ञावार्थ.—आ पहेलां विस्तार सहित कहेला पञ्चस्त्राणने जे मरणना
 अवसरमां धैर्यता युक्त थइ तेमज मुजवण रहित ज्ञानवालो थइ करशे ते,
 उत्तम स्थानक जे मोक्ष ते पामशे. ॥ ६३ ॥

हवे आउरपञ्चस्त्राणना अंत्यमंगलने करवा इहता शास्त्रकार आ पय-
 ज्ञानी ठेठ्ठी गाथा कहे ठे.

को क्षातरगच्छीय ज्ञान मन्त्रिण, जयपुर
धीरः जरामरणवित् धीरः (वीरः)

विज्ञानज्ञानसंपन्नः ॥

धीरो जरमरणविक्त, धीरो (वीरो पाठांतरं) विन्नाणनाणसंपन्नो ॥

धीर जराअनेमरणने जाणनार धीर (वीर जिनेश्वर) ज्ञानदर्शने सहित ॥

लोकस्योद्योतकरः दिशतु क्षयं सर्वदुःखानां ॥ ७० ॥

लोगरसुखोअगरो, दिसतु स्वयं सबडुस्काणं ॥ ७० ॥

लोकमां उद्योतना करनार बतवे क्षय सर्व दुःखोनो ॥ ७० ॥

भावार्थः—त्रण ज्ञान सहित जनमवाए करी जन्मथी पण त्रण ज्ञानरूप बुद्धि शोभायमान धीर एहवा तेमज जरामरणना स्वरूपने तथा तेना नाना उपायने जाणनार होवाथी जरामरणना जाण, तेमज सर्व ज्ञव्य प्राशित्तने मोक्षना साधनो जाणवानी बुद्धि आपवाथी धीर (पाठांतरमां वीर शब्दथी. महावीरस्वामिजगवान् वीजा अर्थमां आ पयन्नाना रचनार वीर-अस्सुनिमहाराजाए पयन्नाना अंतमां पोतानुं नाम पण सूचव्युं) तेमज के-

वक्ष्यज्ञानरूप विज्ञान अने केवलदर्शनरूप ज्ञान ए वनेए करी संहित पाच कल्याणकमा इय प्रकाशे करी लोकमां उद्योतना करनार अथवा केवलज्ञाने करी धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकाय, पुद्गलास्तिकाय अने जीवास्तिकाय ए प्रकारे पंचास्तिकायरूपलोकने वतावनार एद्ववा जिनेश्वर जगवान् संसारिक सर्व दुःखनो दय तमोने आपो. ॥ ७० ॥

॥ इति श्रेयोऽस्तुलेखकवाचकानां ॥

॥ इति श्रीमच्छीरभञ्जचार्यकृतातुरप्रत्याख्यानप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥

॥ गुणस्थानक्रमारोहः ॥

गुणस्थानक्रमारोहद्वयमोदं जिनेश्वरं । नमस्कृत्य गुणस्थानस्वरूपं किञ्चिदुच्यते ॥ १ ॥
चतुर्विंशगुणश्रेणिस्थानकानि तदादिमं । मिथ्यात्वाख्यं द्वितीयं तु स्थानं सास्वावनान्निधं ॥ २ ॥
तृतीय मिश्रकं तु यं सम्यग्दर्शनमव्यत । आख्यं पञ्चमं पष्ठं प्रमत्तश्रमणान्निधं ॥ ३ ॥
सप्तमं त्वप्रमत्तं चापूर्वात्करणमष्टमं । नवमं चानिवृत्ताख्यं दशमं सूक्ष्मलोभकं ॥ ४ ॥
एकादशं शांतमोदं द्वादशं क्षीणमोदकं । त्रयोदशं सयोगाख्यमयोगाख्यं चतुर्विंशं ॥ ५ ॥
अवेद्यागुर्वधर्मेषु या देवगुरुधर्मधीः । तन्मिथ्यात्वं ज्ञेयधर्मकमव्यक्तं मोदलक्षणं ॥ ६ ॥
अनाद्यव्यक्तमिथ्यात्वं जीवेऽस्त्येव सदा परं । व्यक्तमिथ्यात्वधीप्राप्तिर्गुणस्थानतयोच्यते ॥ ७ ॥
मयमोदाद्यथा जीवो न जानात्यद्वितं द्वितां धर्माधर्मौ न जानाति तथा मिथ्यात्वमोदितः ७
अज्ञव्याश्रितमिथ्यात्वेऽनाद्यनन्ता स्थितिर्ज्ञेयत्वासाप्रव्याश्रितमिथ्यात्वेऽनाविज्ञानता पुनर्मताए
अनाविकालसंभूतमिथ्याकर्मोपशान्तिः । स्याद्वैपशमिकं नाम जीवे सम्यक्त्यमावितः ॥ १० ॥

गुण० एकस्मिन्नुदिते मध्याह्नांतानंतानुबंधिनां । आद्यौपशमसम्यक्तवशैलमौलेः परिच्युतः ॥११॥ स्यात्
 ॥ १ ॥ समयादावलीषट्कं यावन्मिथ्यात्वभूतलां नासादयति जीवोऽयं तावत्सास्वादनो भवेत् ॥१२॥
 मिश्रकर्मोदयाज्जीवे सम्यङ्मिथ्यात्वमिश्रितः।यो भ्रावोऽतमुर्ध्वस्योत्तमिश्नश्चानमुच्यते ॥१३॥
 जात्यंतरसमुद्भूतिर्वनवाखरयोर्यथा । गुरुदध्नोःसमायोगे रसभेदांतरं यथा ॥ १४ ॥
 तथा धर्मद्वये श्रद्धा जायते समबुद्धितः । मिश्रोऽसौ भ्रण्यते तस्माद्भावो जात्यंतरात्मकः ॥१५॥
 आयुर्वध्नाति नो जीवो मिश्रस्थो भ्रियते न च । सदृहदृष्टिर्वा कुहदृष्टिर्वा भूत्वा मरणमभ्रुते ॥१६॥
 सम्यग्मिथ्यात्वयोर्मध्ये ह्यायुर्येनाजितं पुरा । भ्रियते तेन भ्रावेन गतिं याति तदाश्रितां ॥१७॥
 या यथोक्तेषु तत्त्वेषु रुचिर्जीवस्य जायते । निसर्गादुपदेशाद्वा सम्यक्त्वं हि तदुच्यते ॥१८॥
 द्वितीयानां कषायाणामुदयाद्वत्तवर्जितं । सम्यक्तत्वं केवलं यत्र तच्चतुर्थं गुणास्पदं ॥ १९ ॥
 उत्कृष्टास्य त्रयस्त्रिंशत्सागरा साधिका स्थितिः । तदर्धपुद्गलावर्तनैर्भवैरवाप्यते ॥ २० ॥
 कृपाप्रशमसंवेगनिर्वेदास्तिक्यलक्षणाः । गुणा भवंति यच्चित्ते स स्यात्सम्यक्तवचूषितः ॥२१॥
 कायोपशमिकीदृष्टिः स्यान्नरामरसंपदे । कायिकी तु भवे तत्र त्रिन्वर्गे ना विमक्तये ॥२२॥ ॥ १ ॥

वेदे गुरौ च संघे च सद्भक्तिं शासनोन्नतिं । अधतोऽपि करोत्येव स्थितस्तुयं गुणालये ॥ २३ ॥
 प्रत्याख्यानोदयादेशविरतिर्यत्र जायते । तद्बुद्ध्वं हि देशोनपूर्वकोटिगुरुस्थिति ॥ २४ ॥
 आर्त्तरीडं जवेदत्र मंदं धर्म्यं तु मध्यमं । पदकर्मप्रतिमाश्चाद्धव्रतपालनसम्भव ॥ २५ ॥
 अतः परं प्रमत्ताविगुणस्थानकसप्तके । अंतर्मुहूर्त्तमेकैकं प्रत्येकं गदिता स्थितिः ॥ २६ ॥
 कयायाणा चतुर्थानां व्रत्तो तीव्रोदये सति । जवेत्प्रमादपयुक्तत्वात् प्रमत्तस्थानगो मुनिः ॥ २७ ॥
 अस्ति त्वान्नो कपायाणामत्रार्त्तस्यैव मुख्यता । आज्ञाद्यालंबनोपेतधर्मध्यानस्य गौणता ॥ २८ ॥
 यावत्प्रमादसंयुक्तस्तावत्तस्य न तिष्ठति । धर्मध्यान निरालंबमित्युच्यते जैनज्ञास्कराः ॥ २९ ॥
 प्रमादावदयकत्पागान्निश्चलंध्यानमाश्रयेत् । योऽस्तौ नैवागमजैनं वेत्ति मिथ्यात्वमोदितः । ३० ॥
 तस्मादावदयकैः कुर्यात् प्राप्तदोषनिकृत्तनं । यावन्नाप्नोति सद्ब्रह्मप्रमत्तगुणाश्रितं ॥ ३१ ॥
 चतुर्थानां कपायाणां जाते मंदोदये सति । जवेत्प्रमादहीनत्वावप्रमत्तो महाव्रती ॥ ३२ ॥
 नष्टादोषप्रमादात्मा व्रतशीलगुणान्वितः । ज्ञानध्यानधनो मोनी शमनक्षपणोन्मुखः ॥ ३३ ॥
 सप्तकोत्तरमोदस्य शमनाय क्षयाय वा । सद्ब्रह्मनसाधनारज्ज कुरुते मुनिपुंगवः ॥ ३४ ॥

॥० धर्मध्यानं भवत्यत्र मुख्यवृत्त्या जिनोदितं । रूपातीततया शुक्लमपि स्यादंशमात्रतः ॥ ३५ ॥ स्त्रा०
 २ ॥ इत्येतस्मिन् गुणस्थाने नो संत्यावश्यकानि यद् । सततं ध्यानसयोगाद्युद्दिस्वान्नाचिकीयतः । ३६ ।
 अपूर्वात्मगुणान्तितावपूर्वकरणं मतं । ज्ञावानामनिवृत्तित्वावनिवृत्तिगुणास्पदं ॥ ३७ ॥
 अस्तित्वात्सूक्ष्मलोभस्य भवेत्सूक्ष्मकपायकं । शमनाब्जांतमोदं स्यात्क्षपणात्क्षीणमोदकं ३८
 तत्रापूर्वगुणस्थानाद्यांशेतिरोहति । शमको हि शमश्रेणी क्षपकः क्षपकावली ॥ ३९ ॥
 पूर्वज्ञः शुद्धिमान् युक्तो ह्याद्यैः संद्वनैस्त्रिभिः । संध्यायत्रायशुक्लंशं स्वां श्रेणीं शमकः श्रेयेत्
 श्रेण्यारूढः कृते कालेऽहमिदं ज्ञेयं गच्छति । पुष्टायुस्तूपांतांतं नयेच्चारित्रमोदनं ॥ ४० ॥
 अपूर्वाद्विद्वयैकगुणेषु शमकः क्रमात् । करोति विंशतेः शांतिं लोभानुत्वं च तच्छमं ॥ ४१ ॥
 शांतद्वक्वृत्तमोहत्वादत्रौपशमिकान्निधे । स्यातां सम्यक्चचारित्रे ज्ञावश्रौपशमाल्मकः । ४२ ।
 वृत्तमोदोदयं प्राप्योपशमी ज्ययते ततः । अथःकृतमलं तोयं पुनर्मन्त्रिन्यमभ्रुते ॥ ४३ ॥
 अपूर्वाद्यान्त्रयोऽप्युद्धवमेकं यांति शमोद्यताः । चत्वारोऽपि व्युतावाद्यं सप्तमं चांत्येदं द्विनः । ४४ ।
 आसंसारं चतुर्वारमेव स्याच्छमनावली । जीवस्यैकजने वारद्वयं स्याद्यद्दि जायेते ॥ ४५ ॥ २ ॥

अतो वदये समासेन क्षपकश्रेणिलक्षणं । योगी कर्मक्षयं कर्तुं यामारुह्य प्रवर्त्तते ॥ ४७ ॥
 अनिवक्षायुषः प्रांत्यपेदिनो लघुकर्मणः । असंयतगुणस्थाने नरकायुः क्षयं व्रजेत् ॥ ४८ ॥
 तिर्यगायुः क्षयं याति गुणस्थाने तु पंचमे । सप्तमे त्रिवंशायुश्च दृग्मोदस्यापि सप्तकं ॥ ४९ ॥
 वंशेताः प्रकृतीः साधुः क्षयं नीत्वा विशुद्धीः धर्मध्याने कृताभ्यासः प्राप्नोति स्थानमष्टमं ॥ ५० ॥
 तत्राष्टमे गुणस्थाने शुक्लसंस्थानमादिमं । ध्यातुं प्रक्रमते साधुराद्यसंहननान्वितः ॥ ५१ ॥
 निष्प्रकंपं विधायान्न दृढं पर्यंकमासनं । नासाग्रदन्तसन्नेत्रः किंचिदुन्मीलितेक्षणः ॥ ५२ ॥
 विकल्पवागुराजालाहूरोत्सारितमानसः । संसारच्छेदनोत्साहो योगिञ्चो ध्यातुमर्हति ॥ ५३ ॥
 अपानद्वारमार्गेण निःसरतं यथेष्टया । निरुध्योर्ध्वचारासिं प्रापयत्यनिलं मुनिः ॥ ५४ ॥
 द्वादशांगुलपर्यंतं समाकृष्य समीरणं । पुरयत्यतियत्नेन पूरकध्यानयोगतः ॥ ५५ ॥
 निःसार्यते ततो यत्नान्नाग्निपद्मोदराढनैः । योगिना योगसामर्थ्याच्चिकाख्यः प्रभ्रंजनः ॥ ५६ ॥
 कुंभवलकुंभकं योगी श्वसन नाग्निपंकजे । कुञ्जकध्यानयोगेन सुस्थिरं कुरुते क्षणं ॥ ५७ ॥
 इत्येवं गंधगाहनामाकुंचनविनिर्गमौ । संसाध्य निश्चलं धत्ते चित्तमेकाग्रचित्तने ॥ ५८ ॥

गुणः प्राणायामक्रमप्रौढिरत्ररूढ्यैवदर्शिता । क्षपकस्य यतः श्रेयारोहे ज्ञावो हि कारणं ॥ ५९ ॥ स्थाप
 ॥ ३ ॥ सवितर्कं सविचारं सपृथक्त्वमुदाहृतं । त्रियोगयोगिनः साथोरायं शुक्लं सुनिर्मलं ॥ ६० ॥
 श्रुतचिन्ता वितर्कः स्यात् विचारः संक्रमो मतः । पृथक्त्वं स्यादनेकत्वं प्रवत्येतत्त्रयात्मकं । ६१ ।
 स्वशुक्लात्मानुभूत्यात्मज्ञावश्रुतावलंबनात् । अंतर्जड्यो वितर्कः स्याद्यस्मिंस्तत्सवितर्कजं । ६२ ।
 अथार्थान्तरे शब्दाच्छब्दान्तरे च संक्रमः । योगाद्योगान्तरे यत्र सविचारं तदुच्यते ॥ ६३ ॥
 इन्द्रियाद् इन्द्रियांतरं याति गुणाद्याति गुणांतरं । पर्यायादन्यपर्यायं सपृथक्त्वं प्रवत्यदः ॥ ६४ ॥
 इति त्रयात्मकं ध्यानं ध्यायन्नयोगी समाहितः । संप्रान्नोति परं शुद्धिं सिद्धिं श्रीसौख्यवर्णिकां । ६५ ॥
 यद्यपि प्रतिपात्येतच्छुक्लध्यानं प्रजायते । तथाप्यतिविशुद्धत्वादूर्द्धस्थानं समीहते ॥ ६६ ॥
 अनिवृत्तिगुणस्थानं ततः समधिगच्छति । गुणस्थानस्य तस्यैव ज्ञागेपु नवसुकमात् ॥ ६७ ॥
 गतिः श्याव्री च तेरश्ची दे तयोरानुपूर्विके । साधारणत्वमुद्योतः सूक्ष्मत्वं विकलत्रयं ॥ ६८ ॥
 एकैकं द्विपत्यमातापस्थानगृह्याद्विकत्रयं । स्थावरत्वमिहाद्यं ज्ञेयं क्रीयते योरुदेशत्वमू ॥ ६९ ॥
 अष्टौ मध्यकपायांश्च द्वितीयेऽथ तृतीयके । पंधत्वं तुर्यके स्त्रीत्वं द्वास्थ्यपदकं च पंचमे । ७० ॥ ३ ॥

चतुर्ध्वशेषेषु शेषेषु क्रमशैवातिगुह्यतः। पुनरेवञ्च ततः क्रोधो भानो माया च नश्यति ॥ ७१ ॥
ततोऽसौ स्थूललोमस्य सूक्ष्मत्वं प्रापयन् कृणात्। आरोहति मुनिः सूक्ष्मसंपरायं गुणास्पदं ७२
एकादश गुणस्थानं कृपकस्य ज्ञेयं हि । दशमात्सूक्ष्मलोभाशान्कपयन् द्वादशव्रजेत् ७३
भूत्वाथ क्षीणमोहात्मा वीतरागो महायतिः। पूर्ववद्भावसंयुक्तो द्वितीयं शुक्लमाश्रयेत्। ७४
अपृथक्त्वमविचारं सवितर्कं गुणान्वितं । स ध्यायत्येकयोगेन शुक्लध्यानं द्वितीयकं ॥ ७५ ॥
निजात्मद्रव्यमेकं वा पर्यायमथवा गुणं । निश्चलं चित्यते यत्र तदेकत्वं विदुर्बुधाः ॥ ७६ ॥
यद्यर्थजनार्थयोगेषु परावर्त्तविरिक्तं । चिन्तनं तदविचारं स्मृतं सद्धानकोविदैः ॥ ७७ ॥
निजशुद्धात्मनिष्ठं हि भावश्रुतावलवमान् । चिन्तनं क्रियते यत्र सवितर्कं तदुच्यते ॥ ७८ ॥
इत्येकत्वमविचारं सवितर्कमुदाहृतं । तस्मिन् समरसीज्जावं धत्ते स्वात्मानुभूतितः ॥ ७९ ॥
(सोऽयं समरसीज्जावस्तदेकीकरणं मतं । आत्मा यदपृथक्त्वेन लीयते परमात्मनि ॥ ८० ॥)
इत्येतद्विधानयोगेन प्लुप्यत्कर्मघनोत्करः । निष्ठाप्रचल्योर्नाशमुपात्येकुरुते क्लेशे ॥ ८१ ॥
अन्ये दृष्टिचतुष्कं च दशकं ज्ञानविघ्नयोः । कृपयित्वा मुनिः क्षीणमोहः स्यात्केवलात्मकः ८२

गुणः एवं च क्षीणमोहांतात्रिषष्टिप्रकृतिस्थितिः। पंचाशीतिजरद्वस्त्रप्रायाः शेषाः सयोगिनि ॥८३॥ २
 ॥ ४ ॥ ज्ञावोऽत्र द्वायिकः शुद्धः सम्यक्त्वं द्वायिकं परं। क्षायिकं हि यथाख्यातचारित्रं तस्य निश्चितं ८४
 चराचरमिदं विश्वं हस्तस्थामलकोपमं। प्रत्यक्षं ज्ञासते तस्य केवलज्ञानभास्वतः ॥८५॥
 विशेषात्तीर्थकृत्कर्म येनास्त्यार्जितमूर्जितं। तत्कर्मोदयतोऽत्रासौ स्याज्जिनेन्द्रो जगत्पतिः ॥८६॥
 स सर्वोतिशयैर्युक्तः सर्वामरनरैर्नतः। चिरं विजयते सर्वोत्तमं तीर्थं प्रवर्तयन् ॥ ८७ ॥
 वेद्यते तीर्थकृत्कर्म तेन संवेदशनादिभिः। भूतल्ले ज्ञव्यजीवानां प्रतिबोधादि कुर्वता ॥८८॥
 उत्कर्षतोऽष्टवर्षो न पूर्वकोटीप्रमाणकं। कालं यावन्महीपीठे केवली विहरत्यलं ॥ ८९ ॥
 चेदायुषः स्थितिर्न्यूनं सकाशाद्वेद्यकर्मणः। तदा तत्तुल्यतां कर्तुं समुद्घातं करोत्यसौ ॥९०॥
 दंष्ट्रत्वं च कपाटत्वं मंथानत्वं च पूरणं। कुरुते सर्वलोकस्य चतुर्भिः समयैरसौ ॥ ९१ ॥
 एवमात्मप्रदेशानां प्रसारणविधानतः। कर्मलेशान् समीकृत्योक्रमात्तस्मान्निवर्तते ॥ ९२ ॥
 समुद्घातस्य तस्याद्येऽष्टमे च समये मुनिः। औदारिकांगयोगः स्यात् द्विषद्सप्तमकेषुतु ॥९३॥
 मिश्रौदारिकयोगी च तृतीयाद्येषु च त्रिषु। समयेष्वेककर्मांशधरोऽनाहारकश्च सः ॥ ९४ ॥ ४ ॥

यः पाप्मासाधिकायुष्को लभते केवलोद्भवं । करोत्यसौ समुद्धातमन्ये कुर्वति वानवा ॥५॥
 समुद्धातान्निवृत्तोऽसौ मनोवाक्काययोगवान् । ध्यायेद्योगनिरोधार्थं शुक्लध्यानं तृतीयकं ॥६॥
 आत्मसंपदात्मिका सूक्ष्मा क्रिया यत्रानिवृत्तिका । तनृतीयं प्रवेष्टुं स्रद्धमक्रियानिवृत्तिकं ९७
 बावरे काययोगेऽस्मिन् स्थितिं कृत्वा स्वप्नावतः । सूक्ष्मीकरोति वाक्चित्तयोगयुग्मं सत्त्वावरं ९८
 त्यक्त्वा स्थूलवपुर्योगं सूक्ष्मवाक्चित्तयोः स्थितिं । कृत्वा नयति सूक्ष्मत्वं काययोगं च बावरे
 स सूक्ष्मकाययोगे च स्थितिं कृत्वा पुनःक्षणं । निग्रहं कुरुते सद्यः सूक्ष्मवाक्चित्तयोगयोः १००
 ततः सूक्ष्मेवपुर्योगे स्थितिं कृत्वा क्षणं द्वि सः । सूक्ष्मक्रियं निजात्मानं चिद्रूपं विंदति स्वयं ।
 तद्वस्थस्य यथा ध्यानं मनसः स्त्रैर्यमुच्यते । तथैव वपुषः स्त्रैर्यं ध्यानं केवलिनो प्रवेत्त ॥१०१॥
 शैलेरीकरणार्जनी वपुर्योगे तु सूक्ष्मके । तिष्ठब्रह्मस्त्वं शीघ्रं योगातीतं यियासति ॥१०३॥
 अस्यान्तेऽगोचयद्भेदात् स्वप्रदेशधनत्वतः । करोत्यत्यांगसंस्थानाग्निभागोनावगादना ॥१०४॥
 अथायोगिगुणस्थाने तिष्ठतोऽस्य जिनेक्षितुः । लघुपंचाक्षरोच्चारप्रमितैव स्थितिर्भवेत् ॥१०५॥
 तत्रानिवृत्तिशब्दांतं समुच्चिन्नक्रियात्मकं । चतुर्थं प्रवति ध्यानमयोगिपरमेष्ठिनः ॥ १०६ ॥

गुणः समुच्चिन्ना क्रिया यत्र सूक्ष्मयोगाग्निमिकापि हि । समुच्चिन्नक्रियं प्रोक्तं तद्वृद्धारं मुक्तिवेश्मनः ॥ १०७ ॥
 ॥ ५ ॥ देहास्तित्वेऽप्ययोगित्वं कथं तद्व्यवहृते प्रज्ञो । देहान्नावे तथा ध्यानं दुर्घटं घटते कथं ॥ १०८ ॥
 तच्चरीराश्रयाद्ध्यानमस्तीति न विरुध्यते । निजशुद्धात्मचिद्रूपनिर्भरानन्दशालिनः ॥ १०९ ॥
 वपुषोऽत्रातिसूक्ष्मत्वाद्गीघ्रान्नाविक्षयत्वतः । कायकार्योत्तमार्थत्वात् सति कायेऽप्ययोगिता ॥
 आत्मानमात्मनारम्भेव ध्याता ध्यायति तत्त्वतः । उपचारस्तदन्यो हि व्यवहारनयाश्रितः ॥ ११० ॥
 चिद्रूपात्ममयो योगी ह्युपांत्ये समये द्रुतं । युगपत्क्षपयेत्कर्मप्रकृतीनां द्वासप्ततिं ॥ १११ ॥
 देहवर्धनसंघाताः प्रत्येकं पंच पंच च । अंगोपांगत्रयंचैव षट्कं संस्थानसंज्ञकं ॥ ११२ ॥
 वर्णाः पंच रसाः पंच षट्कं संहननात्मकं । स्पर्शाष्टकं च गंधौ द्वौ नीचानादेयदुर्भगं ॥ ११३ ॥
 तथा गुरुत्वशुक्लाख्यमुपधातोऽन्यधातता । निर्माणत्वमपर्याप्तमुद्धासश्चायशस्तथा ॥ ११४ ॥
 विहायोगतियुग्मं च शुभ्रं स्त्रैर्यद्वयं पृथक् । गतिर्विव्यानुपूर्वी च प्रत्येकं च स्वरद्वयं ॥ ११५ ॥
 वेद्यमेकतरं चेति कर्मप्रकृतायः खलु । द्वासप्ततिरिमा मुक्तिपुरीधारार्गलोपमा ॥ ११६ ॥
 अंत्ये होक्तारं वेद्यमोदयत्वं च पूर्णता । त्रसत्वं वादस्त्वं च मनुष्यायुश्च सूचशः ॥ ११७ ॥ ५ ॥

नृगतिश्चानुपूर्वी च सौभाग्यं चोच्चगोत्रता । पञ्चाक्षत्वं तथा तीर्थकृन्नामेति त्रयोवश ॥ ११९ ॥
क्षयं नोत्था सलोकांतं तत्रैव समये व्रजेत् । लब्धसिद्धचपर्यायः परमेष्ठो सनातनः ॥ १२० ॥
पूर्वप्रयोगतोऽमंगजावाहंघविमोक्तः । स्वप्नावपरिणामाच्च सिद्धस्योद्भूगतिर्भवेत् ॥ १२१ ॥
कुलालचक्रदोलेपुमुख्याणां द्वि यथा गतिः । पूर्वप्रयोगतः सिद्धा सिद्धस्योद्भूगतिस्तथा ॥ १२२ ॥
मृद्वेपसंगनिर्मोक्षाया हृष्टाप्स्वलाबुनः । कर्मसंगविनिर्माक्षान्ना सिद्धगतिः स्मृता ॥ १२३ ॥
एरुफलवीजविर्धयेदायथा गतिः । कर्मबंधनविष्टेवात् सिद्धस्यापि तथेष्ट्यते ॥ १२४ ॥
यथायस्तिर्यग्गूर्ध्वं च लेष्टुयान्वग्निवीचयः । स्वप्नावयतः प्रवर्त्तते तथोद्भूगतिरात्मनः ॥ १२५ ॥
नचाधोगौरवाप्तावान्नतिर्यक् प्रेरतं विना । नचयमोस्तिकास्याप्ताग्राह्योकोपरि व्रजेत् ॥ १२६ ॥
मनोद्वा सुरन्निस्तन्गी पुण्या परमजासुरा । प्राग्जनारानामवसुधा लोकमूर्ध्नि व्यवस्थिता ॥ १२७ ॥
नृलोऽस्तुल्यविष्कंजा सितह्रन्निजा शुभा । उर्ध्वं तस्याः क्षितेः सिद्धा लोकाते समचस्थिता ॥ १२८ ॥
कालावसरसस्थानायामुगातसिक्थुका । तत्रस्याकाशसंकाशाकारा सिद्धावगाहना ॥ १२९ ॥
ज्ञाताराऽखिलतरानां दृष्टारश्चैकैकनया । गुणैर्यथायथुक्तानां त्रैलोक्योवरवर्त्तिनां ॥ १३० ॥

गुणः अनंतं केवलज्ञानं ज्ञानावरणसंक्षयात् । अनंतं दर्शनं चापि दर्शनावरणक्षयात् ॥ १३१ ॥ स्थाण

॥ ६ ॥ क्षायिके शुद्धसम्यक्त्वचारित्र्ये मोहनिग्रहात् । अनंतसुखवीर्ये च वेद्यविघ्नक्षयाक्रमात् ॥

आयुषः क्षीणभ्रावत्वात् सिद्धनामकया स्थितिः । नामगोत्रक्षयादेवामूर्तानंतावगाहनः ॥ १३३ ॥

यत्सौख्यं चक्रिशक्रादिपदवीभोगसंपदः । ततोऽनंतगुणं तेषां सिद्धवक्त्रेशमव्ययं ॥ १३४ ॥

यदाराध्यं च यत्सार्ध्यं यद्धेयं यच्च दुर्लभं । चिदानंदमयं तनैः संप्राप्तं परमं पदं ॥ १३५ ॥

नात्यंताभ्रावरूपा न च जन्मिमयी व्योमवद्भ्यापिनी नो

न व्यावृत्तिं दधाना विषयसुखघना नेष्यते सर्वविद्धिः ॥

संसारसारा

निःसीमौत्पत्तिसौख्योदयवसतिरनिपातिनी मुक्तिरुक्ता ॥ १३६ ॥

इत्युद्धृतो गुणस्थानरत्नराशिः श्रुतार्णवात् । पूर्ववर्षिसूक्तिनावैव रत्नशेखरसूरिभिः ॥ १३७ ॥

॥ इति श्रीगुणस्थानक्रमोरालहप्रकरणं समाप्तं ॥

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

॥ श्रीतत्त्वार्थसूत्रम् ॥

॥ अथ प्रथमोऽध्यायः ॥

सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्राणि मोक्षमार्गः । तत्त्वार्थश्रद्धानं सम्यग्दर्शनम्
२ । तन्निसर्गदधिगमाद्वा ३ । जीवाजीवाश्रवबंधसंवरनिर्जराभोक्तास्तत्त्वम् ४ ।
नामस्त्रापनाद्ध्यज्ञावतस्तद्भ्यासः ५ । प्रमाणनयैरधिगमः ६ । निर्देशस्वामि-
त्वसाधनाधिकरणस्थितिविधानतः ७ । मतिश्रुतावधिमनःपर्यायकेवलानि ज्ञा-
नम् ८ । सत्संख्याकैत्रस्पर्शनकालांतरज्ञावाढ्यबहुत्वैश्च ९ । तत्प्रमाणे १० ।
आद्येपरोक्षम् ११ । प्रत्यक्षमन्यत् १२ । मतिस्मृतिसंज्ञाचिन्ताज्जनिबोध इत्य-
नर्थान्तरम् १३ । तर्हिद्वियानिद्वियनिमित्तम् १४ । अवग्रहेद्वापायधारणाः १५ ।

बहुबहुविधकिप्रानिश्रितासंदिग्धघृवाणां सेतराणाम् १६ । अर्थस्य १७ । व्यं-
जनस्यावग्रहः १८ । न चक्षुरनिर्दिष्टान्याम् १९ । श्रुतं मतिपूर्वं व्यनेकदाद-
शान्नेदम् २० । द्विविधोऽवधिः २१ । प्रवप्रत्ययो नारकदेवानाम् २२ । यथो-
क्तनिमित्तः बन्विकल्पः शेषाणाम् २३ । ऋजुविपुलमतीमनःपर्यायः २४ । वि-
शुद्ध्यप्रतिपातान्यां तद्विशेषः २५ । विशुद्धिक्लेत्रस्वामिविषयेभ्योऽवधिमनःपर्या-
ययोः २६ । मतिश्रुतयोर्निबन्धः सर्वव्येष्त्वसर्वपर्यायेषु २७ । रूपिष्ववधेः २८ ।
तदनंतभागे मनःपर्यायस्य २९ । सर्वव्यपार्यायेषु केवलस्य ३० । एकादीनि
ज्ञान्यानि युगपदेकस्मिन्नाचतुर्थ्यः ३१ । मतिश्रुतावधयो (मतिश्रुताविभ्रंगा)
विपर्ययश्च ३२ । सदसतोरविशेषाद्यदृष्टोपलब्धेरुन्मत्तवत् ३३ । नैगमसंग्रह
व्यवहारजुसूत्रशब्दानयाः ३४ । आद्यशब्दौ द्वित्रिभेदौ २५ ॥

। इति प्रथमोऽध्यायः ।

। अथ द्वितीयोऽध्यायः ।

औपशमिकक्षाधिकौ ज्ञावौ मिथश्च जीवस्य स्वतत्त्वमौदयिकपारिणा-
मिकौ च १ । दिनचाष्टावशैकविंशतित्रिजेदा यथाक्रमम् २ । सम्यक्चचारित्रे
३ । ज्ञानवर्दानवानलाभज्ञोगोपज्ञोगवीर्योणि च ४ । ज्ञानाज्ञानवर्दानदानादि-
लब्धयश्चतुस्त्रिपंचजेदाः सम्यक्त्यचारित्रसंयमासंयमाश्च ५ । गतिकपायलिंग-
मिथ्यादर्शनाज्ञानासंयतासिद्धवेदश्याश्चतुस्त्यैकैकैकपद्मेदाः ६ । जीवज-
न्याभ्यव्यत्यावीनि च ७ । उपयोगो लक्षणम् ८ । सच्चिबिधोऽष्टचतुर्जद. ९ । संसा-
रिणो मुक्ताश्च १० । समनस्का अभ्यनस्काः ११ । संसारिणस्तत्सत्स्थावराः १२ ।
पृथिव्यबुवनस्पतयः स्थावराः १३ । तेजोवायुर्धोद्वियादयश्च त्रसाः १४ । पर्वेद्विया
णि १५ । द्विविधानि १६ । निर्वृत्युपकरणे ध्वंयेद्वियम् १७ । ध्वंयुपयोगो ज्ञा-
नेद्वियम् १८ । उपयोगः स्पर्शाद्विषु १९ । स्पर्शनरसनघ्राणचक्षुःश्रोत्राणि २० ।
स्पर्शरसगंधरूपशुब्धास्तेषामर्थः २१ । श्रुतमनिर्द्वियस्यार्थः २२ । वाच्यतानामे-

कम् २३ । कृमिपिपीलिकाभ्रमरमनुष्यादीनामैकैकवृद्धानि २४ । संज्ञिनः स-
 मनस्काः २५ । विग्रहगतौ कर्मयोगः २६ । अनुश्रेणिगतिः २७ । अविग्रहाजी-
 वस्य २८ । विग्रहवती च संसारिणः प्राक्चतुर्न्यः २९ । एकसमयोऽविग्रहः
 ३० । एकं द्वौ चानाहारकः ३१ । संमूर्धनगर्भोपपाताजन्म ३२ । सचित्तशीत-
 संवृत्ताः सेतरामिश्रैकशस्तद्योनयः ३३ । जराश्वम्पोतजानां गर्भः ३४ । ना-
 रकेदेवानामुपपातः ३५ । शेषाणां संमूर्धनम् ३६ । औदारिकैवक्रियाहारकैत-
 जसकर्मणानि शरीराणि ३७ । परंपरं सूक्ष्मम् ३८ । प्रवेक्षतोऽसंख्येयगुणं
 प्राक्तैजसात् ३९ । अनंतगुणे परे ४० । अप्रतिघाते ४१ । अनादिसंबन्धे ४२ ।
 सर्वस्य ४३ । तदादीनि ज्ञाज्यानि युगपदेकस्याचतुर्न्यः ४४ । निरूपभोगमन्त्यम्
 ४५ । गर्भसंमूर्धनमाद्यम् ४६ । वैक्रियमौपपातिकम् ४७ । लब्धिप्रत्ययं च ४८ ।
 शुभ्रं विशुद्धमव्याधाति चाहारकं चतुर्दशपूर्वधरस्यैव ४९ । तैजसमपि ५० ।
 नारकसंमूर्धिनो नपुंसकानि ५१ । न देवाः ५२ । औपपातिकचरमदेहेनमपु-

रुपासंख्येयवर्णायुपोऽनयवत्यायुर्बः ५१ ॥

। इति द्वितीयोऽध्यायः ।

॥ अथ तृतीयोऽध्यायः ॥

रत्नशर्करावालुकापंकधूमतमोमहातमःप्रभ्राभूमयोधनांबुवाताकाशप्रतिष्ठाः-
सप्तसौऽधः पृथुसाराः १ । तासु नारिकाः २ । नित्याशुभ्रतरलेदयापरिणामवेदवे-
दनाविक्रिया. ३ । परस्परोवीरितदुःखा. ४ । संक्लिष्टासुरोवीरितदुःखाश्च प्राक्-
चतुर्ध्या. ५ । तेष्वेकत्रिसप्तशसप्तवशाच्चाविशतित्रयस्त्रिंशत्सागरोपमा सत्वानां
परा स्थिति. ६ । जंबूद्वीपलवणावयः शुभ्रनामानो दीपसमुद्राः ७ । द्धिर्द्विर्वि-
ष्कम्भा. पूर्वपरिक्षेपिणो बलयाकृतय. ८ । तन्मध्ये मेरुनाभिर्वृतो योजनशत-
सहस्रविष्कम्भो जंबूद्वीपः ९ । तत्रभ्रतर्द्धमवतद्वरिवेद्वरम्यकूद्वैराण्यवतैरावतव-
र्णाः क्षेत्राणि १० । तद्विज्ञाजिनः पूर्वोपरायताद्विमचन्महाद्विमवन्निपथनीलरु-

क्विमशिखारिणो वर्षथरपर्वताः ११ । द्विर्धातक्रीखन्ने १२ । पुष्करार्धे च १३ ।
प्राक्मानुषोत्तरान्मनुष्याः १४ । आर्याभिलशश्च १५ । ज्ञरैरावतविदेहाः कर्म-
भूमयोऽन्यत्र देवकुरुत्तरकुरुक्ष्यः १६ । नृस्त्रिती परापरे त्रिपल्योपमांतमुहूर्ते-
१७ । तिर्यग्योनीनां च १८ ॥

॥ इति तृतीयोऽध्यायः ॥

॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

देवाश्चतुर्निकायाः १ । तृतीयः पीतलेश्यः २ । दंशाष्टपंचद्वादशविकल्पाः
कल्योपपन्नपर्यन्ताः ३ । इन्द्रसामानिकत्रायस्त्रिंशपास्त्रिंशत्तमरकलोकपालानी-
कप्रकीर्णकान्नियोग्यक्रिडित्रपिकाश्चैकशः ४ । त्रायस्त्रिंशलोकपालवर्जा व्यंतरज्यो-
तिष्काः ५ । पूर्वयोर्द्विंशः ६ । पीतांतलेश्याः ७ । कायप्रवीचारा आऐशानात्
८ । शोभाः स्पर्शरूपशब्दमनःप्रवीचाराद्योर्द्वयोः ९ । परेऽप्रवीचाराः १० । ज-

यनवासिनोऽसुरनागवियुःसुपर्णोभिवातस्तनितोदधिघ्नीपद्विक्कुमाराः ११ । व्येत-
 राः किंनरकिंपुरुषमहोरगांधर्वयक्षराक्षसजतूपिशाचाः १२ । ज्योतिष्काः स-
 र्यार्चद्मसोऽग्रहनक्षत्रप्रकीर्णताराश्च १३ । मेरुप्रदक्षिणान्तित्यगतयो नृलोके
 १४ । तत्कृतः कालविभागः १५ । वहिरवस्थिताः १६ । वैमानिकाः १७ । क-
 ढपोपपन्नाः कढपातीताश्च १८ । उपर्युपरि १९ । सौधमैवानसनस्तकुमारमाहं-
 द्रब्रह्मलोकलतातकमहाशुक्रसहस्ररश्मिप्वानतप्राणतयोरारणाच्युतयोर्नवसुभ्रैवेयकेषु
 विजययैजयंतजयंतापराजितेषु सर्वार्थसिद्धे च २० । स्थितिप्रज्ञावसुखद्युतिले-
 द्रयाविशुद्धीदियावधिविषयतोऽधिकाः २१ । गतिकारीस्परिग्रहाग्निमानतो ढीनाः
 २२ । उद्धृतासादारेवदोनोपपातानुज्ञावतश्च साध्याः २३ । पीतपद्मशुक्ललेश्या
 द्वित्रिशेषेषु २४ । प्राग्भैवेयकेभ्यः कल्पाः २५ । ब्रह्मलोकक्षया लोकान्तिकाः
 २६ । सारस्वतावित्पवन्धरुणगर्दतोपतुषिताव्यावाधामस्तः २७ । विजयादिषु
 द्विचरमाः २८ । औपपातिकमनुद्येभ्यः दोषास्तिर्यगेभ्यः २९ । स्थितिः ३० ।

ज्वनेषु दक्षिणार्धोधिपतीनां पण्ड्योपममध्यार्धम् ३१ । शेषाणां पादौने ३२ ।
 असुरैर्द्वयोः सागरोपममधिकम् ३३ । सौधमोदेषु यथाक्रमम् ३४ । सागरोपमे ३५ ।
 अधिके च ३६ । सप्तसनत्कुमारे ३७ । विशेषत्रिसप्तदशैकादशत्रयोदशपंचद-
 शान्निरधिकानि च ३८ । आरणाव्युतादूर्ध्वमेकैकेन नवसुग्रेवेयकेषु विजयादिषु
 सर्वार्थसिद्धे च ३९ । अपरापण्ड्योपममधिकं च ४० । सागरोपमे ४१ । अधिके
 च ४२ । परतः परतः पूर्वापूर्वानंतरा ४३ । नारकाणां च द्वितीयादिषु ४४ ।
 दशवर्षसद्वत्त्राणि प्रथमायाम् ४५ । ज्वनेषु च ४६ । व्यंतराणां च ४७ । परा-
 पण्ड्योपमम् ४८ । ज्योतिष्कालामधिकम् ४९ । ब्रह्मालामेकम् ५० । नक्षत्रा-
 लामेकम् ५१ । तारकाणांचतुर्भागः ५२ । जघन्यात्वष्टभागः ५३ । चतुर्भागः
 शेषालाम् ५४ ॥

॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥

॥ अथ पञ्चमोऽध्यायः ॥

अजीवकाया धर्माधर्माकाशपुञ्जलाः १ । ज्व्याणि जीवाश्च २ । नित्या-
वस्थितान्यरूपीणि ३ । रूपिणः पुञ्जलाः ४ । आकाशादेकज्व्याणि ५ । निष्क्रि-
याणि च ६ । असंख्येयाः प्रवेशा धर्माधर्मयोः ७ । जीवस्य च ८ । आकाश-
स्यानताः ९ । संख्येयासंख्येयाश्च पुञ्जलानाम् १० । नाणोः ११ । लोकाकाशोऽ-
वगादः १२ । धर्माधर्मयोः कृत्स्ने १३ । एकप्रवेशाविषु जाग्यः पुञ्जलानाम् १४ ।
असंख्येयजागाविषु जीवानाम् १५ । प्रवेशसंदारविसर्गाभ्यां प्रवीपवत् १६ ।
गतिस्थित्युपग्रहो धर्माधर्मयोरुपकारः १७ । आकाशस्यावगाहः १८ । शरीरवा-
इमनःप्राणापानाः पुञ्जलानाम् १९ । सुखदुःखजीवितमरणोपग्रहाश्च २० ।
परस्परौपग्रहो जीवानाम् २१ । वर्तनापरिणामः क्रियापरत्वापरत्वे च का-
लस्य २२ । स्पर्शरसगंधवर्णवंतः पुञ्जलाः २३ । शब्दगंधसौक्ष्म्यस्थौल्यसंस्था-
ननेदतमश्वायातपोद्योतवतश्च २४ । अणवः स्कंधाश्च २५ । संघातत्रेदेज्य इत्य-

अथ षष्ठोऽध्यायः
शुद्धिः सांप्रदायिकेयोरप्यप्र-
त्यक्षः १ । अ-
प्र-

अथ षष्ठोऽध्यायः

शुभ्रः पापस्य । (शेषपापम्) ५ । स कयायाकयायोः
कायवाङ्मनःकर्म योगः १ । स आश्रवः १ । शुभ्रः ३
सांपराधिकेयाप

योः ५ । इन्द्रियकपायाव्रतक्रियाः पंचचतुःपंचपंचविंशतिसख्याः पूर्वस्य ज्ञेया-
 ६ । तीव्रमंवकाताज्ञातभाववीर्याधिकरणविशेषपञ्चस्तद्विशेषः (विशेषात्तद्विशे-
 षः) ७ । अधिकरणं जीवाजीवाः ८ । आद्यं संरंजसमारंजारंजयोगकृतकारि-
 तानुमतिकथापविशेषैस्त्रिभुवैकशः ९ । निर्वर्तनानिक्षेपसंयोगनिसर्गा
 इद्विचतुर्दित्रिज्जेवा.परं १० । तत्प्रदोषनिन्द्ववमात्सर्पांतरायासादनोपधाता ज्ञा-
 नवर्शनावरणयोः ११ । दुःखशोकतापाभ्रंवनवधपरिवेवनान्यात्मपरोज्जयस्थान्य-
 सद्देयस्य १२ । नूतन्नन्यनुकंपादानसरागसंयमावियोगक्षांतिशौचमिति सद्देय-
 स्य १३ । केवलश्रुतसंघर्षमवेवावर्णवादो दर्शनमोहस्य १४ । कथायोदयान्तो-
 ब्राह्म्यरिश्यामश्वारित्रमोदस्य १५ । बह्मरंजपरिग्रहत्व च नारकस्यायुषः १६ ।
 मायातैर्यग्योनस्य १७ । अष्टपरंजपरिग्रहत्वं स्वप्नावमार्दवार्जवत्वं च मानुषस्य
 १८ । निःशीलव्रतत्वं च सर्वेषां १९ । सरागसंयमसंयमासंयमाकामनिर्जरा-
 बालतपांसि देवस्य २० । योगवक्रताविसंवादनं चाशुभस्य नाम्नः २१ । विप-

रीतं शुभ्रस्य ११ । दर्शनविशुद्धिर्विनयसंपन्नताशीलव्रतेष्वनतिचारोऽभीक्ष्णं
ज्ञानोपयोगसेवगौशक्तितस्त्यागतपत्नीसंघसाधुसमाधिचैयावृत्यकरणमर्हदाचा-
र्यबहुश्रुतप्रवचनप्रक्तिरावश्यकापरिहाणिमर्गिप्रज्ञावना प्रवचनवत्सलत्वमिति
तीर्थकृत्वस्य १३ । परात्मनिदाप्रदर्शितसदसद्गुणाब्जादनोद्भावने च नीचैर्गोत्रस्य
१४ । तद्विपर्ययो नीचैर्बृत्यनुत्सेको चोत्तरस्य १५ । विघ्नकरणमंतरायस्य १६ ।

। इति षष्ठोऽध्यायः ।

। अथ सप्तमोऽध्यायः ।

हिंसानृतस्तेयब्रह्मपरिग्रहेभ्यो विरतिव्रतम् १ । देशसर्वतोऽणुमहती
२ । तत्सर्वैर्यथैर्ज्ञावनाः पंच पंच ३ । हिंसादिष्विहासुत्रचापायावद्यदर्शनम्
४ । दुष्टमेववा ५ । मैत्रीप्रमोदकारुण्यमाध्यस्थ्यानि सत्त्वगुणाधिककृत्रिय-
मानाविनेयेषु ६ । जगत्कायस्वप्नावौ च संवेगवैराग्यार्थम् ७ । प्रमत्तयोगा-

त्प्राणव्यपरोपणं द्विंश ८ । असंविधानमनृतम् ९ । अवत्तावान् स्तेयम् १० ।
 मैथुनमब्रह्म ११ । मूर्धा परिग्रहः १२ । निःशब्दो व्रतो १३ । अगार्यनगारश्च
 १४ । अणुव्रतोऽगारी १५ । विवेकानर्थवं विरतितामायिकपौषधोपवातो-
 पजोगपरिजोगपरिमाणातिथिसविज्ञागव्रतसंपन्नश्च १६ । मारणांतिको संवे-
 खना जोपिता १७ । शंकाकाक्षविचिकित्सान्यदृष्टिप्रशसासंस्तवाः सम्यग्दृष्ट-
 रतिचाराः १८ । व्रतशीक्षिणु पंच पंच यथाक्रमम् १९ । वधवधविच्छेदातिज्ञा-
 रारोपणान्नपाननिरोधाः २० । मिथ्योपवेशरहस्याभ्याख्यानकूटेलखकिया-
 न्यासापहारसाकारमंत्रजेदा २१ । स्तेनप्रयोगतदाहतादानविरुद्धराज्यातिक्रम-
 दीनाधिकमानोन्मानप्रतिरूपकव्यवहाराः २२ । परविवाहकरेणोत्वरपरिगृहीता-
 गमनानंगक्रीडातीव्रकामाग्निनिवेशाः २३ । क्षेत्रवास्तुहिरण्यसुवर्णधनधान्य-
 वासीवासकुप्यप्रमाणातिक्रमाः २४ । उर्ध्वाधस्तिर्यग्यतिक्रमः क्षेत्रवृद्धिस्मृत्यं-
 तर्धानानि २५ । आनयनप्रेष्यप्रयोगशब्दरूपानुपातपुञ्जलप्रकेपाः २६ । कवर्पकौ-

कुव्यमौख्यसमीक्षयाधिकरणोपन्नोगाधिकत्वानि ३७। योगदुःप्रविधानानादर-
 स्मृत्यनुपस्थापनानि ३८। अपत्यवेक्षिताप्रमाजितोत्सर्गदाननिकृपसंस्तारोप-
 क्रमणानादरस्मृत्यनुपस्थानानि ३९। सच्चित्तसंबन्धसंमिश्राभिषवदुःपक्षाद्वारा-
 स्मृत्यनुपस्थापनानि ४०। सच्चित्तनिकृपपिधानपरव्यपेदशमात्सर्यकालातिक्रमाः ३१। जीवितमर-
 क्रमणानादरस्मृत्यनुपस्थानानि ३२। अनुग्रहाद्यै स्वस्यातिस-
 ३३। सच्चित्तनिकृपपिधानपरव्यपेदशमात्सर्यकालातिक्रमाः ३४।

जाशंसाभित्रानुरागसुखानुबन्धनिबानकरणानि ३५।
 गो दानम् ३६। विधिञ्चयदातृपात्रविशेषात्तद्विशेषः ३७।

। इति सप्तमोऽध्यायः ।

। अथ अष्टमोऽध्यायः ।

मिथ्यावर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगा बन्धेद्वैतवः १। सकषायत्वाज्जीवः क-
 र्मणो योग्यानुकूलानादत्ते २। संबंधः ३। प्रकृतिस्थित्यनुज्ञावप्रदेशास्तद्विधयः ५। पंच

मणो योग्यानुकूलानादत्ते २। संबंधः ३। प्रकृतिस्थित्यनुज्ञावप्रदेशास्तद्विधयः ५। पंच

४। आद्यो ज्ञानवर्शान्तरणवेदनीयमोहनीयायुष्कनामगोत्रांतरायाः ५। पंच

भवद्वयष्टाविंशतिचतुर्दिचत्वारिंशद्विपञ्चमेवा यथाक्रमम् ६ । मृत्यावीना ७ ।
 चक्रुरचक्रुरवधिकेवलानां निशानिज्ञानिज्ञप्रचलाप्रचलास्त्यानगृह्येवनी
 यानि च ८ । सवसेद्वेये ९ । दर्शनचारित्रमोहनीयकपायनो कपायवेवनीया-
 ख्यास्त्रिद्वियोभक्षनवभेदाः सम्पक्वमिथ्यात्वतदुन्नयानि कपायनो कपायायनं-
 तानुवंध्यप्रत्याख्यानमृत्याख्यानावरणसंज्वलनत्रिकष्टपाश्चैकशः क्रोधमानमा-
 यालोभाः दास्यरत्यरतिशोकभयजुगुप्सास्त्रीपुनपुंसकवेदा १० । नारकै-
 र्यग्योनमानुषैर्देवानि ११ । गतिजातिशरीरागोपागनिर्माणवधनसंघातसस्था-
 नसंहननस्पर्शरसगंधवर्णानुपुर्व्यगुरुलघूपघातपराघातातपोद्योतोद्भातविद्यायो-
 गतयः प्रत्येकशरीरत्रतसुभ्रगसुस्वरशुभ्रसूदभपर्याप्तस्थिरादेयदासितेतराणि-
 तीर्थकृत्वचेति १२ । उच्चैर्नोच्चैश्च १३ । दानावीनामन्तरायः १४ । आदित-
 स्तिप्तृणां (अन्तरायस्य) च त्रिंशत्सागरोपमकोटीकोटयः परा स्थितिः १५ ।
 सप्ततिमोहनीयस्य १६ । नामगोत्रयोर्विंशतिः १७ । त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमा-

एयायुष्कस्य (त्रयस्त्रिंशत्सागराण्यधिकान्यायुष्कस्य) १८ । अपराद्यादशमुहूर्त्तवेदनीयस्य १ए । नामगोत्रयोरष्टौ २० । शेषाणामंतर्मुहूर्त्तम् २१ । विपाकोऽनुज्ञावः २२ । स यथा नाम २३ । ततश्च निर्जरा २४ । नामप्रत्ययाः सर्वतोयोगविशेषात्सूक्ष्मैकक्षेत्रावगाढस्थिताः सर्वात्मप्रदेशेष्वनंतानंतप्रदेशाः २५ । सद्यसम्यक्त्वहास्यरतिपुरुषवेदशुभ्रायुर्नामगोत्राणि पुण्यम् २६ ।

। इति अष्टमोऽध्यायः ।

॥ अथ नवमोऽध्यायः ॥

आश्रवनिरोधः संवरः १ । सगुप्तिसमितिधर्मानुप्रेक्षापरिबहजयचारित्रैः २ । तपसा निर्जरा च ३ । सम्यग्योगनिग्रहो गुप्तिः ४ । ईर्यान्नाषैषणादाननिकेपोत्सर्गाः समितयः ५ । उत्तमः क्षमामर्दिवार्जवशौचसत्यसंयमतपस्त्यागाकिंचन्यब्रह्मचर्याणि धर्मः ६ । अनित्याशरणसंसारैकत्वान्यत्वाशुचित्वाश्रवसंव-

रनिर्जरालोकवोधिदुर्लभधर्मस्वतत्त्वानुचिंतनमनुप्रेक्षाः ७ । मार्गाच्यवननिर्ज-
 रार्थं परिपोढव्या. परिपद्धा. ८ । कुत्सिपासाक्षीतोप्यदंशमशकनागन्यारतिस्त्री-
 चर्यानिपद्यादायाक्रोशवचयाचनालान्नरोगतृणस्पर्शमलसत्कारपुरस्कारप्रज्ञाज्ञा
 नवर्शनानि ९ । सूक्ष्मसंपरायतव्यस्थवीतिरागयोश्चतुर्वेश १० । एकादश जिने
 ११ । बादरसंपराये सर्वे १२ । ज्ञानावरणे प्रज्ञाज्ञाने १३ । दर्शनमोक्षतराय-
 योरदर्शनालान्नौ १४ । चारित्रमोक्षेनागन्यारतिस्त्रीनिपद्याक्रोशयाचनासत्कारपु-
 रस्कारा. १५ । देवनीये शेषा. १६ । एकादशो ज्ञाप्या युगपदेकोनविंशतेः १७ ।
 तामायिकवेदोस्याप्यपरिदारविधुश्चिस्त्रुमसपराययथाख्यातानि चारित्रम् १८ ।
 अनशानावमौदर्यवृत्तिपरितंख्यानरसपरित्यागविविक्तशय्यासनकायक्लेशा बा-
 ह्यंतप. १९ । प्रायश्चित्तविनयवैयावृत्यस्वधायाव्युत्सर्गध्यानान्युत्तरम् २० । नवच-
 तुर्वशर्पचक्षिन्नेवं यथाक्रमं प्राग्ध्यानात् २१ । आलोचनप्रतिक्रमणतदुभयविवे-
 कव्युत्सर्गतपदछेदपरिहारोपस्थापनानि २२ । ज्ञानदर्शनचारित्र्योपचाराः २३ । आ-

चोर्योपाध्यायतपस्विशिक्षकखानकुलगणसंघसाधुमनोज्ञानाम् २४ । वाचना-
 पृष्ठनानुप्रेक्षास्नायधर्मोपदेशाः २५ । बाह्याभ्यन्तरोपध्योः २६ । उत्तमसंहनन-
 स्यैकाग्रचित्तानिरोधश्चध्यानम् २७ । आसुहूर्त्तत् २८ । आर्त्तारौड्यस्म्यशुक्लानि
 २९ । परे मोक्षहेतू ३० । आर्त्तममनोज्ञानां संप्रयोगे तद्विप्रयोगायस्मृति-
 समन्वाहारः ३१ । वेदनायाश्च ३२ विपरीतं मनोज्ञानाम् ३३ । निदानं च का-
 मोपहतचित्तानां पुनः ३४ । तद्विरतदेशविरतप्रमत्तसंयतानाम् ३५ । हिंसा-
 नृतस्तेयविषयसंरक्षणैर्भ्यो रौड्यमविरतदेशविरतयोः ३६ । आज्ञापायविपाकसं-
 स्थानविचयायधर्म्यमप्रमत्तसंयतस्य ३७ । उपशांतक्षीणकषाययोश्च ३८ । शु-
 क्ले चाद्ये ३९ । (शुक्लेचाद्ये पूर्वविदः ए. ३९।) पूर्वविदः ४० । परे केवलिनः ४१ ।
 पृथक्त्ववितर्कैकत्वसूक्ष्मक्रियाप्रतिपातिव्युपगतक्रियानिवृत्तीनि ४२ । तत्रैकका-
 ययोगायोगानाम् ४३ । एकाश्रयेसवितर्के पूर्वे ४४ । अविचारं द्वितीयम् ४५ ।
 वितर्कः श्रुतम् ४६ । विचारोऽर्थव्यंजनयोर्योगसंक्रांतिः ४७ । सम्यग्दृष्टिआ-

यकविरतानंतवियोजकदर्शनमोदकपकोपशमकोपशांतमोदकपककीशमोदजि-
नाः क्रमशोऽसंख्येयगुणनिर्जराः ४८ । पुलाकबकुशकुशीलनिर्ग्रथस्नातका
निर्ग्रथाः ४९ । संयमश्रुतप्रतिसेवनातीर्थलिंगलेदयोपपातस्थानविकल्पतः सा-
ध्या ५० ।

॥ इति नवमोऽध्यायः ॥

। अथ दशमोऽध्यायः ।

मोदकयाजूज्ञानदर्शनावरणातरायकयाच्च केवलम् १ । बधहेत्वन्नावनिर्ज-
राभ्याम् २ । कृत्स्नकर्मक्षयो मोक्षः ३ । औपशमिकाविज्रव्यत्वान्नावचान्य-
त्रकेवलसम्यक्तज्ञानदर्शनसिद्धयेऽन्यः ४ । तदनंतरमूर्ध्वं गच्छत्यालोकातात् ५ ।
पूर्वप्रयोगावसंगत्याहंघेष्टेवानथागतिपरिणामाच्च तद्गतिः ६ । क्षेत्रकालगतिलिंग-
तीर्थचारित्रप्रत्येकबुध्वोधितज्ञानावगाढनांतरसंख्याद्वयबहुत्वतः साध्याः ७ ।

। इति दशमोऽध्यायः ।

॥ समाप्तम् ॥

